नामलिंगानुशासनम् अमरकोशो वा

५८२

ग्रं १८५०

ॐ नमो विघ्नेशाय॥ ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ दिग्वासाङ्घ्रिवानिशिवयोस्तिलकायमानं गोरोचनाकविललाटवि-

लोचनेन: [illegible] ॐ यस्य

ज्ञानदयासिन्धोरगाधस्यानघा गुणाः सेव्यतामक्षयो धीराः स श्रिये चामृताय च समाहृ-

त्यान्यतन्त्राणि संक्षिप्तैः प्रतिसंस्कृतैः संपूर्णमुच्यते वर्गैर्नामलिङ्गानुशासनम् प्रायशो

रूपभेदेन साहचर्याच्च कुत्रचित् स्त्रीपुंनपुंसकं ज्ञेयं तद्विशेषविधेः क्वचित् भेदाख्याना-

य न द्वन्द्वो नैकशेषो न संकरः कृतोऽत्र भिन्नलिङ्गानामनुक्तानां क्रमादृते त्रिलिङ्ग्यां त्रिष्वि-

ति पदं मिथुने तु द्वयोरिति निषिद्धलिङ्गं शेषार्थं त्वन्ताथादि न पूर्वभाक् स्वरव्ययं स्वर्ग-

नाकत्रिदिवत्रिदशालयाः सुरलोको द्योदिवौ द्वे स्त्रियां क्लीबे त्रिविष्टपम् ४ अमरा नि-

र्जरा देवास्त्रिदशा विबुधाः सुराः सुपर्वाणः सुमनसस्त्रिदिवेशा दिवौकसः आदितेया

दिविषदो लेखा अदितिनन्दनाः आदित्या ऋभवोऽस्वप्ना अमर्त्या अमृतान्धसः बर्हिर्मुखाः

क्रतुभुजो गीर्वाणा दानवारयः वृन्दारका दैवतानि पुंसि वा देवताः स्त्रियाम् ९ आदित्य-

विश्ववसवस्तुषिताभास्वरानिलाः महाराजिकसाध्याश्च रुद्राश्च गणदेवताः ४ वि

द्याधराप्सरोयक्षरक्षोगंधर्वकिंनराः पिशाचोगुह्यकःसिद्धोभूतोमीदेवयोनयः १ असु
रादैत्यदैतेयदनुजेंद्रारिदानवाः शुक्रशिष्यादितिसुताः पूर्वदेवाःसुरद्विषः १ सर्वज्ञः
सुगतोबुद्धोधर्मराजस्तथागतः समंतभद्रोभगवान्मारजिल्लोकजिज्जिनः षडभिज्ञोदश
बलोद्वयवादीविनायकः मुनींद्रःश्रीघनःशास्तामुनिः १० शाक्यमुनिस्तुयः सशाक्य
सिंहःसर्वार्थसिद्धःशौद्धोदनिश्चसः गौतमश्चार्कबंधुश्चमायादेवीसुतश्चसः २ सि
द्धार्थोवीतरागोर्हन्केवलीतीर्थकृज्जिनः स्याद्वादवादीनिर्द्वंद्वोनिर्ग्रंथऋषिरित्यपि ब्र
ह्मात्मभूःसुरज्येष्ठःपरमेष्ठीपितामहः हिरण्यगर्भोलोकेशः स्वयंभूश्चतुराननः धा
ताब्जयोनिर्द्रुहिणोविरिंचिःकमलासनः स्रष्टाप्रजापतिर्वेधाविधाताविश्वसृड्विधिः
धातावेदःप्रातश्रुतिःस्थविरोहंसवाहनः २५ विष्णुर्नारायणःकृष्णोवैकुंठोविष्टरश्र
वाः दामोदरोहृषीकेशःकेशवोमाधवःस्वभूः दैत्यारिःपुंडरीकाक्षोगोविंदोगरुडध्व
जः पीतांबरोच्युतःशार्ङ्गीविष्वक्सेनोजनार्दनः उपेंद्रइंद्रावरजश्चक्रपाणिश्चतुर्भुजः
पद्मनाभोमधुरिपुर्वासुदेवस्त्रिविक्रमः देवकीनंदनःशौरिःश्रीपतिःपुरुषोत्तमः

अ
को
२

वनमालीबलिध्वंसीकंसारातिरधोक्षजः विश्वंभरःकैटभजिद्विधुःश्रीवत्सलांछनः १
राणपुरुषोदाशार्होविश्वाधीशोगदाग्रजः जलशायीविश्वरूपोमुकुंदोमुरमर्दनः २ मु
वकेशोहरिर्हृषीकेशःकपिश्च वसुदेवोस्यजनकः सएवानकदुंदुभिः बलभद्रःप्रलम्बघ्नो
बलदेवोच्युताग्रजः रेवतीरमणोरामः कामपालोहलायुधः नीलांबरोरौहिणेयस्ता
लांकोमुसलीहली संकर्षणःसीरपाणिःकालिंदीभेदनोबलः ३ सात्वतोपि

शुचिषोनि

[illegible]मैत्रसखोस्त्वयोरतिवल्लभः मदनोमन्मथोमारः प्रद्युम्नोमीनकेतनः कं
दर्पोदर्पकोनंगःकामःपंचशरःस्मरः शम्बरारिर्मनसिजःकुसुमेषुरनन्यजः पुष्पध
न्वारतिपतिर्मकरध्वजआत्मभूः ४ चैत्रसखःशृंगारयोनिःपुष्पकेतुश्चेतिभार्गविः
ब्रह्मसूर्विश्वकेतुःस्यादनिरुद्धउषापतिः ५ विष्वक्सेनात्मजात्मजः लक्ष्मीःपद्मा
लयापद्माकमलाश्रीर्हरिप्रिया मारमोदपिमासंपद्वरिणोलोकविश्रुता इंदिरा
लोकमातामारमामंगलदेवता भार्गवीलोकजननीक्षीराब्धितनयातथा ६ शं
खोलक्ष्मीपतेःपंचजन्यः १ चक्रंसुदर्शनः १ कौमोदकीगदा १ खड्गोनंदकः १ कौस्तु

भोगिनः १ गरुत्मान्गरुडस्तार्क्ष्यो वैनतेयः खगेश्वरः नागांतको विष्णुरथः सुपर्णः

पन्नगाशनः ४ शंभुरीशः पशुपतिः शिवः शूली महेश्वरः ईश्वरः शर्व ईशानः शंकर

श्चंद्रशेखरः भूतेशः खंडपरशुर्गिरीशो गिरिशो मृडः मृत्युंजयः कृत्तिवासाः पिनाकी

प्रमथाधिपः उग्रः कपर्दी श्रीकंठः शितिकंठः कपालभृत् वामदेवो महादेवो विरू

पाक्षस्त्रिलोचनः कृशानुरेताः सर्वज्ञो धूर्जटिर्नीललोहितः हरः स्मरहरो भर्गस्त्र्यंब

कस्त्रिपुरांतकः गंगाधरोंधकरिपुः क्रतुध्वंसी वृषध्वजः व्योमकेशो भवो भीमः स्था

णू रुद्र उमापतिः महानटोष्टमूर्तिश्चाहिर्बुध्न्यो वृषाकपिः भैरवः शितिपिविष्टश्च ग

जारिर्हरस्तथा ५५ ~~अहिर्बुध्न्यो महानटोष्टमूर्तिश्च शितिपिविष्टवृषाकपि~~ भै

रवाः कपर्दोस्य जटाजूटः १ पिनाकोजगवं धनुः २ प्रमथाः स्युः पारिषदाः २ ब्राह्मा

द्यपि ब्राह्मीत्याद्यास्तु मातरः १ भूतिर्विभूतिरैश्वर्यमणिमादिकमष्टधा ४ उमा

कात्यायनी गौरी काली हैमवतीश्वरी शिवा भवानी रुद्राणी शर्वाणी सर्वमंगला

अपर्णा पार्वती दुर्गा मृडानी चंडिकांबिका जगन्माता भैरवी च सती दाक्षायणी तथा

यो गनिद्रा महामाया गिरिजा मेनकात्मजा गणांबिका देवदेवी भार्या वकुलनायका
विनायको विघ्नराजद्वैमातुरगणाधिपः अप्येकदंतहेरंबलंबोदरगजाननाः गांगे
यास्तु वर्ष्यौ १ नंदुनंदिनौ नंदिकेश्वरे २ कार्तिकेयो महासेनः शरजन्मा षडाननः
पार्वतीनंदनः स्कंदः सेनानीरग्निभूर्गुहः बाहुलेयस्तारकजिद्विशाखः शिखि
वाहनः षाण्मातुरः शक्तिधरः कुमारः क्रौंचदारणः ७ पावकिश्चभृंगी भृंगिरिटिः
कराली मोटी तु चामुंडा चर्ममुंडा तु चर्चिका ४ इंद्रो मरुत्वान्मघवा विडौजाः पाकशा
सनः वृद्धश्रवाः शुनासीरः पुरुहूतः पुरंदरः जिष्णुर्लेखर्षभः शक्रः शतमन्युर्दिव
स्पतिः सुत्रामा गोत्रभिद्वज्री वासवो वृत्रहा वृषा वास्तोष्पतिः सुरपतिर्वलारातिः
शचीपतिः जम्भभेदी हरिहयः स्वाराण्नमुचिसूदनः संक्रंदनो दुश्च्यवनस्तुराषा
ण्मेघवाहनः आखंडलः सहस्राक्ष ऋभुक्षाः २५ प्राचीनवर्हिरहिहा पृतनाषाट्
पुलोमजित् उग्रधन्वा च नमस्ततप्रिया पुलोमजा शचीन्द्राणी २ नगरी त्वमरावती
हय उच्चैःश्रवाः १ सूतो मातलिः १ नंदनं वनम् १ स्यात्प्रासादो वैजयंतः १ जयंतः पा

सूतो मातलिः २ ऐरावतोऽभ्रमातङ्गैरावणाभ्रमुवल्लभाः ४ ह्रादि
नी वज्रमस्त्री स्यात्कुलिशं भिदुरं पविः शतकोटिः स्वरुः शम्बो दम्भोलिरशनिर्द्वयोः
व्योमयानं विमानोऽस्त्री १ नारदाद्याः सुरर्षयः १ स्यात्सुधर्मा देवसभा १ पीयूषममृतं सु
धा ३ मन्दाकिनी वियद्गङ्गा स्वर्णदी सुरदीर्घिका ४ सिद्धसिन्धुश्च मेरुः सुमेरुर्हेमा
द्री रत्नसानुः सुरालयः ५ पञ्चैते देवतरवो मन्दारः पारिजातकः सन्तानः कल्पवृक्ष
श्च पुंसि वा हरिचन्दनम् ५ सनत्कुमारो वैधात्रः १ स्वर्वैद्यावश्विनीसुतौ नासत्यावा
श्विनौ दस्रावाश्विनेयौ च तावुभौ ६ स्त्रियां बहुष्वप्सरसः स्वर्वेश्या उर्वशीमुखाः हा
हा हूहूश्चैवमाद्या गन्धर्वास्त्रिदिवौकसाम् १ अग्निर्वैश्वानरो वह्निर्वीतिहोत्रो धनं
जयः कृपीटयोनिर्ज्वलनो जातवेदास्तनूनपात् बर्हिः शुष्मा कृष्णवर्त्मा शोचिष्के
श उषर्बुधः आश्रयाशो बृहद्भानुः कृशानुः पावकोऽनलः रोहिताश्वो वायुसखः
शिखावानाशुशुक्षणिः हिरण्यरेता हुतभुग्दहनो हव्यवाहनः सप्तार्चिर्दमुनाः

अ
को
४

शुक्रः चित्रभानुर्विभावसुः शुचिरप्पित्तम् ५५ उर्वस्तु तावत्सभस्मभसितम् औ

र्वस्तु वाडवो वडवानलः १ वह्नेर्द्वयोर्ज्वालकीलावर्चिर्हेतिः शिखास्त्रियाम् ५ त्रिषु

स्फुलिंगोऽग्निकणः १ संतापः संज्वरः समौ १ धर्मराजः पितृपतिः समवर्ती परेतरा

ट् कृतान्तो यमुनाभ्राता शमनो यमराड् यमः कालो दंडधरः श्राद्धदेवो वैवस्वतोऽन

कः प्रेताधिपः पाशहस्तः कीनाशो मृत्युरर्कजः ५६ राक्षसः कौणपः क्रव्यात्क्र

व्यादोऽस्रपश्चाशरः रात्रिंचरो रात्रिचरः कर्बुरो निकषात्मजः यातुधानः पुण्यजनो

नैर्ऋतो यातुरक्षसी ५७ विश्रुतोऽपि प्रचेता वरुणः पाशी यादसांपतिरप्पतिः ५ श्व

सनः स्पर्शनो वायुर्मातरिश्वा सदागतिः पृषदश्वो गंधवहो गंधवाहानिलाशुगाः स

मीरमारुतमरुज्जगत्प्राणसमीरणाः नभस्वद्वातपवनपवमानप्रभंजनाः प्रकंप

नस्तुसमीरो ५८ जं[गा] [illegible] गुह्याद्यलोमरुत् १ हृद्गुदनाभिकंठान् सर्वसंधिगतान्क्र

मात् प्राणापानसमानोदानव्यानाः पंचवायवः शरीरस्था इमे ५ रंहस्तरसी तु रयः

स्यदः जवः वाजो वेगश्च शीघ्रं त्वरितं लघु क्षिप्रमरं द्रुतम् सत्वरं चपलं तूर्णम्

विलम्बितमाशु च ११ सततानारताश्रान्तसन्तताविरतानिशम् । नित्यानवरताज

स्रमपि १२ अथातिशयो भरः अतिवेलभृशात्यर्थातिमात्रोद्गाढनिर्भरम् । तीव्रै

कान्तनितान्तानि गाढबाढदृढानि च १३ क्लीबे शीघ्राद्यसत्त्वे स्यात्त्रिष्वेषां सत्त्वगा

मि यत् । कुबेरस्त्र्यम्बकसखो यक्षराड्गुह्यकेश्वरः मनुष्यधर्मा धनदो राजराजो ध

नाधिपः किन्नरेशो वैश्रवणः पौलस्त्यो नरवाहनः यक्षैकपिङ्गैलविलश्रीदपुण्य

जनेश्वराः १५ अस्योद्यानं चैत्ररथं । पुत्रस्तु नलकूबरः । कैलासः स्थानम् । अलका

पूः । विमानं तु पुष्पकम् । स्यात्किन्नरः किम्पुरुषस्तुरङ्गवदनो मयुः १ निधिर्ना शे

वधिः भेदाः पद्मशङ्खादयो निधेः निधिभेदाः उक्तेव महापद्मश्च पद्मश्च शङ्खो मक

रकच्छपौ मुकुन्दकुन्दनीलाश्च खर्वश्च निधयो नव निधयः १ इति श्रमरकोशे स्वर

र्गवर्गः प्रथमः १ द्योदिवौ द्वे स्त्रियामभ्रं व्योम पुष्करमम्बरम् । नभोऽन्तरि

क्षं गगनमनन्तं सुरवर्त्म खम् । वियद्विष्णुपदं वा तु पुंस्याकाशविहायसी ११ विहा

यसोऽपि नाकोऽपि द्युरपि स्यात्तदव्ययम् । तारापथोऽन्तरिक्षं च मेघाध्वा च महाबिलम् १२

दिशस्तु ककुभः काष्ठा आशाश्च हरितश्च ताः ५ प्राच्यवाचीप्रतीच्यस्ताः पूर्वदक्षिण
पश्चिमाः १ उत्तरादिगुदीची स्यात् १ दिश्यं तु त्रिषु दिग्भवे १ इंद्रो वह्निः पितृपति नै
र्ऋतो वरुणो मरुत् कुबेर ईशः पतयः पूर्वादीनां दिशां क्रमात् ८ ऐरावतः पुंडरी
को वामनः कुमुदोंजनः पुष्पदंतः सार्वभौमः सुप्रतीकश्च दिग्गजाः ८ क्लीवेव्ययं
त्वपदिशं दिशोर्मध्ये विदिक् स्त्रियां अभ्यंतरं त्वंतरालं १ चक्रवालं तु मंडलम् १ अ
भ्रं मेघो वारिवाहः स्तनयित्नुर्वलाहकः धाराधरो जलधरः तडित्वान्वारिदोंबुभृत्
घनजीमूतमुदिरजलमुग्धूमयोनयः ५ कादंबिनी मेघमाला १ त्रिषु मेघभवेभ्रि
यम् १ स्तनितं गर्जितं मेघनिर्घोषे रसितादि च ४ शंपा शतह्रदा ह्रादिन्यैरावत्यः क्ष
णप्रभा तडित्सौदामिनी विद्युच्चंचला चपलापि च ८ स्फूर्जथुर्वज्रनिर्घोषे १ मेघ
ज्योतिरिरंमदः १ इंद्रायुधं शक्रधनुः १ तदेव ऋजुरोहितम् १ वृष्टिर्वर्षं १ तद्विघाते
वग्राहावग्रहौ समौ १ धारासंपात आसारः १ शीकरोंबुकणाः स्मृताः १ वर्षोपलस्तु क
रकः १ मेघच्छन्नेह्नि दुर्दिनम् अंतर्धा व्यवधा पुंसि त्वंतर्धिरपवारणम् अ

विधाननियोगानुविधानाह्नान्यनि च १ हिमांशुश्चंद्रमाश्चंद्र इंदुः कुमुदबांधवः विधुः
सुधांशुः शुभ्रांशुरोषधीशो निशापतिः अब्जो जैवातृकः सोमो ग्लौ मृगांकः कलानि
धिः द्विजराजः शशधरो नक्षत्रेशः क्षपाकरः रोहिणीशः सुधासूतिरात्रेयोऽमृतनिर्गम
समुद्रनवनीतं च कला तु षोडशो भागः १ बिंबोऽस्त्री मंडलं त्रिषु २ भित्तं शकलखंडे वा
पुंस्यर्धोऽर्धं समेंऽशके १ भागधेयं च चंद्रिका कौमुदी ज्योत्स्ना २ प्रसादस्तु प्रसन्नता १
लेमंलंच कलंकांकौ लांछनं च चिह्नं लक्ष्म च लक्षणं ९ शुभिताने च सुषमा परमा शो
भा १ शोभा कांतिर्द्युतिश्छविः ५ अवश्यायस्तु नीहारः तुषारस्तुहिनं हिमम
चारस्तुहिनं हिमम प्रालेयं मिहिका चाथ ५ अथ हिमानी हिमसंहतिः २ शीतं गुणे १
तद्वदर्थाः सुषीमः शिशिरो जडः तुषारः शीतलः शीतो हिमः सप्तान्यलिंगकाः १ ध्रु
व औत्तानपादिः स्यात् १ अगस्त्यः कुंभसंभवः मैत्रावरुणिः २ अस्यैव लोपामुद्रा सधर्मि
णी १ नक्षत्रमृक्षं भं तारा तारकाप्युडु वा स्त्रियाम् ९ दाक्षायण्योऽश्विनीत्यादितारा
अश्वयुगश्विनी राधा विशाखा २ पुष्ये तु सिध्यतिष्यौ २ श्रविष्ठा समा धनिष्ठा

अ
को
९

सः प्रोष्ठपदा भद्रपदाः स्त्रियः १ मृगशीर्षं मृगशिरस्तस्मिन्नेवाग्रहायणी २ इल्वकास्त
च्छिरोदेशे तारका निवसन्ति याः १ रविः शुक्रो महीसूनुः स्वर्भानुर्भानुजो विधुः बुधो
बृहस्पतिश्चेति दिनाद्यानेन ग्रहाः बृहस्पतिः सुराचार्यो गीष्पतिर्धिषणो गुरुः जीव
आङ्गिरसो वाचस्पतिश्चित्रशिखण्डिजः २ शुक्रो दैत्यगुरुः काव्य उशना भार्गवः कविः १
अङ्गारकः कुजो भौमो लोहिताङ्गो महीसुतः ५ रौहिणेयो बुधः सौम्यः
तस्योऽइ [illegible] विच समौ सौरशनैश्चरौ शनिर्मन्दोऽपि कालो ब्राह्मणयोऽसितश्च सः ८
तमस्तु राहुः स्वर्भानुः सैंहिकेयो विधुंतुदः ५ ग्रहाधिपा बोधग्रहका [illegible] केतुः शिखी
सप्तर्षयो मरीच्यत्रिमुखाश्चित्रशिखण्डिनः २ राशीनामुदयो लग्नं १ ते तु मेषवृषादयः
सूरसूर्यार्यमादित्यद्वादशात्मदिवाकराः भास्कराहस्करब्रध्नप्रभाकरविभाकराः
भास्वद्विवस्वत्सप्ताश्वहरिदश्वोष्णरश्मयः विकर्तनार्कमार्तण्डमिहिरारुणपूषणः
द्युमणिस्तरणिर्मित्रश्चित्रभानुर्विरोचनः विभावसुर्ग्रहपतिस्त्विषांपतिरहर्पतिः भा
नुर्हंसः सहस्रांशुस्तपनः सविता रविः कर्मसाक्षी जगच्चक्षुः पद्ममाली त्रयीतनुः प्रद्यो

९

तमोरिवमारातिः त्वेषांतो लोकबांधवः द्युतोपिसप्ताश्वमनिधिः पद्मिनीकांतइत्यपि ५५
थामारातिं धवमारातिः द्वेलिय माठरः पिंगलोदंडश्चंडांशोः पारिपार्श्वकाः २ सू
रसूतोरुणोनूरुः काश्यपिर्गरुडाग्रजः ४ परिवेषस्तुपरिधिरुपसूर्यकमंडले कि
रणोस्रमयूखांशुगभस्तिघृणिधृष्णयः भानुःकरोमरीचिः स्त्रीपुंसयोर्दीधितिः स्त्रि
याम् ११ स्युःप्रभारुग्रुचिस्त्विड्भाभाश्छविद्युतिदीप्तयः रोचिःशोचिरुभेक्लीबे ११
प्रकाशोद्योतआतपः २ आलोकश्च कोष्णंकवोष्णंमंदोष्णंकदुष्णंत्रिषुतद्वति ५ ति
ग्मंतीक्ष्णंखरंतद्वत् ३ मृगतृष्णामरीचिका २ इत्यमरकोशेस्वर्गादिकांडेव्योमदि
ग्वर्गो द्वितीयः २ ॐ कालोदिष्टोप्यनेहापिसमयोपि ४ अथपक्षतिः प्रतिपद्द्वेइमे
स्त्रियौ २ तदाद्यास्तिथयोद्वयोः १ घस्रोदिनाहनीवातुक्लीबेदिवसवासरौ ४ प्रत्यूषो
हर्मुखंकल्यमुषःप्रत्युषसीअपि व्युष्टंविभातेद्वेक्लीबे प्रातश्चैवप्रगेव्ययम् प्रभाते
च ११ दिनांतेतुसायं १ संध्यापितृप्रसूः २ प्राह्णापराह्णमध्याह्नास्त्रिसंध्यं १ अथश
र्वरी निशानिशीथिनीरात्रिस्त्रियामाक्षणदाक्षपा विभावरीतमस्विन्यौरजनीया

मिनी तमी ११ तमाऽष्टापि तमिस्रा तामसी रात्रिः १ ज्यौत्स्नी चंद्रिकयान्विता १ आगा
मिवर्त्तमानाहर्युक्तायां निशि पक्षिणी १ गणरात्रं निशा बह्व्यः १ प्रदोषो रजनीमुखं
अर्धरात्रनिशीथौ द्वौ १ द्वौ यामप्रहरौ समौ १ स पर्वसंधिः प्रतिपत्पंचदश्योर्यदंतरम्
पक्षांतौ पंचदश्यौ द्वे १ पौर्णमासी तु पूर्णिमा १ कलाहीने सानुमतिः १ पूर्णे राका
निशाकरे १ अमावस्या त्वमावस्या दर्शः सूर्येंदुसंगमः ४ सा दृष्टेंदुः सिनीवाली १ सा
नष्टेंदुकला कुहूः १ उपरागो ग्रहो १ राहुग्रस्ते त्विंदौ च पूष्णि च सोपप्लवोपरक्तौ द्वौ
अग्न्युत्पात उपाहितः १ एकयोक्त्या पुष्पवंतौ दिवाकरनिशाकरौ १ अष्टादश निमेषा
स्तु काष्ठा १ त्रिंशत्तु ताः कलाः १ तास्तु त्रिंशत्क्षणः १ ते तु मुहूर्तो द्वादशास्त्रियाम् १
ते तु त्रिंशदहोरात्रः १ पक्षस्ते दश पंच च १ पक्षौ पूर्वापरौ शुक्लकृष्णौ १ मासस्तु ता
वुभौ १ द्वौ द्वौ मार्गादिमासौ स्यादृतुः १ तैरयनं त्रिभिः १ अयने द्वे गतिरुदग्दक्षिणा
र्कस्य वत्सरः १ समरात्रिंदिवे काले विषुवद्विषुवं च तत् १ पुष्ययुक्ता पौर्णमासी पौ
षी १ मासे तु यत्र सा नाम्ना स पौषः १ माघाद्याश्चैवमेकादशापरे मार्गशीर्षे सहा मा

गेस्यादाग्रहायणिकश्च सः ४ पौषे तैषसहस्यौ द्वौ २ तपा माघे २ अथ फाल्गुने स्यात्तप

स्यः फाल्गुनिकः २ स्याच्चैत्रे चैत्रिको मधुः २ वैशाखे माधवो राधः २ ज्येष्ठे शुक्रः २ शु

चिस्त्वयमाषाढे २ श्रावणे तु स्यान्नभाः श्रावणिकश्च सः २ स्युर्नभस्यः प्रोष्ठपदभाद्र

भाद्रपदाः समाः ४ स्यादाश्विन इषोप्याश्वयुजोपि ३ स्यात्तु कार्तिके बाहुलोर्जौ कार्ति

किकः ४ हेमन्तः शिशिरोस्त्रियाम् १ वसन्ते पुष्पसमयः सुरभिः २ फलाश्च ग्रीष्म ऊष्म

कः निदाघ उष्णोपगम उष्ण ऊष्मागमस्तपः ६ स्त्रियां प्रावृट् स्त्रियां भूम्नि वर्षाः २ अथ शर

त्स्त्रियाम् १ षडमी ऋतवः पुंसि मार्गादीनां युगैः क्रमात् ऋतवः ६ संवत्सरो वत्सरो

ब्दो हायनोस्त्री शरत्समाः ६ मासेन स्यादहोरात्रः पैत्रः १ वर्षेण दैवतः १ दैवे युग

सहस्रे द्वे ब्राह्मः १ कल्पौ तु तौ नृणाम् १ मन्वन्तरं तु दिव्यानां युगानामेकसप्ततिः

संवर्तः प्रलयः कल्पः क्षयः कल्पान्त इत्यपि ५ संहारोऽपि प्रलयाग्रयः परिवर्तनश्च अस्त्री

पङ्कं पुमान्पाप्मा पापं किल्बिषकल्मषम् कलुषं वृजिनैनोघमंहो दुरितदुष्कृतम्

किल्बिषमलश्च स्याद्धर्ममस्त्रियां पुण्यश्रेयसी सुकृतं वृषः ५ मुत्प्रीतिः प्रमदो हर्षः प्रमो

अ
को
८

8

दामोदसम्मदाः स्यादानंदथुरानंदः शर्मसातसुखानि च १२ श्वःश्रेयसं शिवं भद्रं कल्या-
णं मंगलं शुभम् भावुकं भविकं भव्यं कुशलं क्षेममस्त्रियां शस्तं च १२ प्रशस्तानि श्रेय-
सं सन्तं च अथ त्रिषु द्रव्ये पापपुण्यसुखादि च मतल्लिका मचर्चिका प्रकाण्डमुद्धतल्लजौ
प्रशस्तवाचकान्यमूनि ५ अयः शुभावहो विधिः १ दैवं दिष्टं भागधेयं भाग्यं स्त्री नियति-
र्विधिः ९ प्राक्कर्मबीजं ययस्य भविष्यद्गविनखाना हेतुर्ना कारणं बीजं २ निदानं त्वा-
दिकारणम् २ क्षेत्रज्ञ आत्मा पुरुषः २ प्रधानं प्रकृतिः स्त्रियाम् २ विशेषः कालिकावस्था
गुणाः सत्त्वं रजस्तमः २ जनुर्जननजन्मानि जनिरुत्पत्तिरुद्भवः ९ प्राणी तु चेतनो जन्मी
जंतुजन्युशरीरिणः ९ जातिर्जातं च सामान्यं २ व्यक्तिस्तु पृथगात्मता १ चित्तं तु चेतो हृ-
दयं स्वान्तं हृन्मानसं मनः २ इत्यमरकोशे स्वर्गादिकाण्डे कालवर्गः तृतीयः २ ॐ
बुद्धिर्मनीषा धिषणा धीः प्रज्ञा शेमुषी मतिः प्रेक्षोपलब्धिश्चित्संवित्प्रतिपज्ज्ञप्तिचेतनाः
धीर्धारणावती मेधा १ संकल्पः कर्म मानसम् १ विकल्पश्च चित्ताभोगो मनस्कारः २
समाधानमवधानं प्रणिधानं च चर्चा संख्या विचारणा २ विचारो विमर्शो भावना वा

८

सनासंस्कारश्च अध्याहारस्तर्क ऊहः २ विचिकित्सा तु संशयः संदेहद्वापरौ च ४ अ
थ समौ निर्णयनिश्चयौ २ मिथ्यादृष्टिर्नास्तिकता १ व्यापादो द्रोहचिंतनम् २ स
मौ सिद्धांतराद्धांतौ १ भ्रांतिर्मिथ्यामतिर्भ्रमः २ संविदागूः प्रतिज्ञानं नियमाश्रवसं
श्रवाः अंगीकाराभ्युपगमप्रतिश्रवसमाधयः ८ मोक्षे धीर्ज्ञानं १ अन्यत्र विज्ञानं शि
ल्पशास्त्रयोः १ मुक्तिः कैवल्यनिर्वाणश्रेयोनिःश्रेयसामृतम् मोक्षोपवर्गः ८ अथा
ज्ञानमविद्याहंमतिः स्त्रियाम् २ रूपं शब्दो गंधरसस्पर्शाश्च विषया अमी गोचरा इंद्रिया
र्थाश्च २ हृषीकं विषयींद्रियम् २ कर्मेंद्रियं तु पाय्वादि १ मनोनेत्रादि धींद्रियम् १ तुव
रस्तु कषायोऽस्त्री १ मधुरो लवणः कटुस्तिक्तोऽम्लश्च रसाः पुंसि ४ तद्वत्सु षडमी त्रिषु १ वि
मर्दोत्थे परिमलो गंधे जनमनोहरे १ आमोदः सोऽतिनिर्हारी २ वाच्यलिंगत्वमागुणात्
समाकर्षी तु निर्हारी सुरभिर्घ्राणतर्पणः ४ इष्टगंधः सुगंधिः स्यादामोदी मुखवा
सनः १ पूतिगंधस्तु दुर्गंधः १ विस्रं स्यादामगंधि यत् १ शुक्लशुभ्रशुचिश्वेतविश
दश्येतपांडुराः अवदातः सितो गौरोऽवलक्षो धवलोऽर्जुनः हरिणः पांडुरः पांडुः १९ ई

अ
को
५
9

षत्पाण्डुस्तुधूसरः २ कृष्णनीलासितश्यामकालश्यामलमेचकाः ३ पीतोगौरोहरिद्रा
भः ३ पलाशोहरितोहरित् २ लोहितोरोहितोरक्तः शोणः कोकनदच्छविः ४ ताम्र
श्च अव्यक्तरागस्त्वरुणः १ पीतरक्तस्तुपिंजरः १ श्वेतरक्तस्तुपाटलः १ श्यावः स्या
त्कपिशः २ धूम्रधूमलौकृष्णलोहिते २ कडारः कपिलः पिंगः पिशंगः कद्रुपिंगलौ
बभ्रुश्च चित्रंकिर्मीरकल्माषशबलैताश्चकर्बुरे ९ गुणाः शुक्लादयः पुंसिगुणि१
लिंगास्तुतद्वति इत्यमरकोशेस्वर्गादिकांडेधीवर्गः चतुर्थः ४ ॐब्राह्मीतुभारती
भाषागीर्वाग्वाणीसरस्वती व्याहारउक्तिर्लपितंभाषितंवचनंवचः ९ अपभ्रंशोप
शब्दः स्यात् २ शास्त्रेशब्दस्तुवाचकः १ तिङ्सुबंतचयोवाक्यंक्रियावाकारकान्विता
श्रुतिः स्त्रीवेदआम्नायस्त्रयी ४ निगमः त्रयीधर्मस्तुतद्विधिः १ स्त्रियामृक्सामयजु
षीइतिवेदास्त्रयस्त्रयी १ शिक्षेत्यादिश्रुतेरंगं १ ॐकारप्रणवौसमौ इतिहासः पुरा
वृत्तं १ उदात्ताद्यास्त्रयः स्वराः १ आन्वीक्षिकीदंडनीतिस्तर्कविद्यार्थशास्त्रयोः २ आ
ख्यायिकोपलब्धार्था १ पुराणंपंचलक्षणम् २ प्रबंधकल्पनाकथा प्रवह्लिकाप्रहेलि

५

का २ सर्गश्च प्रतिसर्गश्च वंशो मन्वन्तराणि च वंशानुवंशचरितं पुराणं पञ्चलक्षणम् स्म

तिस्तु धर्मसंहिता २ समाहृतिस्तु संग्रहः २ समस्या तु समासार्था २ किंवदन्ती जनश्रुतिः

वार्ता प्रवृत्तिर्वृत्तान्त उदन्तः स्यात् ४ अथाह्वयः आख्याह्वे अभिधानं च नामधेयं च नाम च ९

हूतिराकारणाह्वानं २ संहूतिर्बहुभिः कृता १ विवादो व्यवहारः स्यात् २ उपन्यासस्तु

वाङ्मुखम् १ उपोद्घात उदाहारः २ शपनं शपथः पुमान् २ शपथः प्रश्नोनुयोगः पृच्छा

च प्रतिवाक्योत्तरे समे २ मिथ्याभियोगोभ्याख्यानं २ अथ मिथ्याभिशंसनम् अभिशाप :

प्रणादः शब्दः स्यादनुरागजः १ यशः कीर्तिः समज्ञा च २ श्लोकोभिख्या च स्तवः स्तो

त्रं नुतिः स्तुतिः ४ आम्रेडितं द्विस्त्रिरुक्तं १ उच्चैर्घुष्टं तु घोषणा २ काकुः स्त्रियां विका

रो यः शोकभीत्यादिभिर्ध्वनेः १ अवर्णाक्षेपनिर्वादपरीवादापवादवत् उपक्रोशो जु

गुप्सा च कुत्सा निन्दा च गर्हणे ७ पारुष्यमतिवादः स्यात् २ भर्त्सनं त्वपकारगीः २ यः

सनिन्द उपालम्भस्तत्र स्यात्परिभाषणम् १ तत्र त्वाक्षारणा यः स्यादाक्रोशो मैथुनं प्रति

स्यादाभाषणमालापः २ प्रलापोनर्थकं वचः १ अनुलापो मुहुर्भाषा २ विलापः परि

देवनम् २ विप्रलापो विरोधोक्तिः २ संलापो भाषणं मिथः २ सुप्रलापः सुवच
नम् २ अपलापस्तु निह्नवः २ चोद्यमाक्षेपाभियोगौ शापाक्रोशौ दुरेषणा अस्त्री चाटु
चटु प्रेम्णा श्लाघा मिथ्याविकत्थनम् संदेशवाग्वाचिकं स्यात् २ वाग्भेदास्तु त्रिषूत्तरे
रुशती वागकल्याणी २ स्यात्कल्या तु शुभात्मिका २ अत्यर्थमधुरं सान्त्वम् २ संगतं हृद
यंगमम् २ निष्ठुरं परुषं २ विकृष्टं च ग्राम्यमश्लीलं २ सूनृतं प्रिये सत्ये २ अथ संकुलाक्लि
ष्टे परस्परपराहते २ लुप्तवर्णपदं ग्रस्तं २ निरस्तं त्वरितोदितम् २ अंबूकृतं सनिष्ठेवं २ अ
बद्धं स्यादनर्थकम् अनक्षरमवाच्यं स्यात् २ आहतं तु मृषार्थकं (मणितं रतिकूजितम् २ अ
थं स्यात् मनोहारि कलं तु मधुरास्फुटं ४ अमूनि) अथ म्लिष्टमविस्पष्टं वितथं त्वनृतं वचः २ सोल्लु
ण्ठनं तु सोत्प्रासं मणितं रतिकूजितम् श्राव्यं हृद्यं मनोहारि २ विस्पष्टं प्रकटोदितम् सत्यं
तथ्यमृतं सम्यक् ४ अमूनि त्रिषु तद्वति शब्दे निनादनिनदध्वनिध्वानरवस्वनाः स्वान
निर्घोषनिर्ह्रादनादनिस्वाननिस्वनाः आरवारावसंरावविरावाः १२ अथ मर्मरः स्व
निते वस्त्रपर्णानां २ भूषणानां तु शिञ्जितम् २ निक्वाणो निक्वणः क्वाणः क्वणः क्वण

१

नमित्यपि ५ वीणायाः क्वणिते प्रादेः प्रक्वाणप्रक्वणादयः कोलाहलः कलकलः
तिरश्चां वाशितं रुतं १ स्त्री प्रतिश्रुत्प्रतिध्वाने १ प्रतिश्रुत्का प्रतिध्वनिः गीतं गेयं गां
धर्वं स्त्री तु गानमिमे समे १ इत्यमरकोशे स्वर्गादिकांडे शब्दादिवर्गः पंचमः ५ ॐ नि
षादर्षभगांधारषट्जमध्यमधैवताः पंचमश्चेत्यमी सप्ततंत्रीकंठोत्थिताः स्वराः १
काकली तु कले सूक्ष्मे १ ध्वनौ तु मधुरास्फुटे कलः १ मंद्रस्तु गंभीरे तारोऽत्युच्चैः १ त्रयस्त्रि
षु समन्वितलयस्त्वेकतालः १ वीणा तु वल्लकी विपंची सा तु तंत्रीभिः सप्तभिः प
रिवादिनी १ घोषवतीव ततं वीणादिकं वाद्यमानद्धं मुरजादिकम् १ वंशादिकं तु सु
षिरं १ कांस्यतालादिकं घनं १ चतुर्विधमिदं वाद्यं वादित्रातोद्यनामकम् १ मृदंगा मु
रजा १ भेदास्त्वंक्यालिंग्योर्ध्वकास्त्रयः १ स्याद्यशःपटहो ढक्का १ भेरी स्त्री दुंदुभिः पु
मान् १ आनकः पटहोऽस्त्री स्यात् १ कोणो वीणादिवादनम् वीणादंडः प्र
वालः स्यात् १ ककुभस्तु प्रसेवकः १ कोलंबकस्तु कायोऽस्याः १ उपनाहो निबंधनं
वाद्यप्रभेदा डमरुमड्डुडिंडिमझर्झराः मर्दलः पणवोऽन्ये च १ नर्तकीलासिके समे १

अ
को
२२

शतिलासिकाच विलंबितं द्रुतं मध्यं तत्त्वमोघोघनं क्रमात् २ तालः कालक्रियामानं
लयः साम्यं १ अथास्त्रियां तांडवं न । टनं नाट्यं लास्यं नृत्यं च नर्तने काहलान्यथभांडेस्या
त् १ मत्तोयाः पंचसंधयः १ तौर्यत्रिकं नृत्यगीतवाद्यं नाट्यमिदं त्रयम् २ भ्रुकुंसश्च भ्र
कुंसश्च भ्रूकुंसश्चेति नर्तकः स्त्रीवेषधारी पुरुषः ३ नाट्योक्तौ गणिकाज्जुका । २
भगिनीपतिरावुत्तो १ भावो विद्वान् १ अथावुको ·मा· भावे तिवक्तव्याः किंचिदू
नस्तु मारिषः जनकः युवराजस्तु कुमारो भर्तृदारकः २ राजा भट्टारको देवः २ तत्सु
ता भर्तृदारिका १ देवी कृताभिषेकायाम् २ इतरासु तु भट्टिनी १ अब्रह्मण्यमवध्यो
क्तौ १ राजस्यालस्तु राष्ट्रियः १ अंबा माता २ अथ बाला स्याद्वासूः २ आर्यस्तु मारिषः
मार्षश्च अत्तिका भगिनी ज्येष्ठा १ निष्ठा निर्वहणे समे २ हंडे हंजे हलाह्वाने नीचां चेटी
सखीं प्रति २ अंगहारोंगविक्षेपः २ व्यंजकाभिनयौ समौ २ निर्वृत्ते त्वंगसत्वाभ्यां द्वे
त्रिधांगिकसात्विके २ शृंगारवीरकरुणाद्भुतहास्यभयानकाः बीभत्सरौद्रौ च र
सः १ शृंगारः शुचिरुज्ज्वलः २ उत्साहवर्धनो वीरः २ कारुण्यं करुणा घृणा कृपा

दयानुकंपा चानुक्रोशोपि १ अथो हसः हासो हास्यं च २ बीभत्सं विकृतं त्रिष्विदं द्वयम्

विस्मयोऽद्भुतमाश्चर्यं चित्रमपि ४ अथ दारुणं भैरवं भीषणं भीष्मं घोरं भीमं भयानकम्

भयंकरं प्रतिभयं ४ रौद्रं तूग्रं २ अमी त्रिषु चतुर्दश दरस्त्रासो भीतिर्भीः साध्वसं भयम् ६

विकारो मानसो भावः १ अनुभावो भावबोधकः १ गर्वोऽभिमानोऽहंकारः ३ मानश्चित्त

समुन्नतिः अवलेपश्च ममता दर्पोऽहंता भवेत्स्त्रियां अनादरः परिभवः परीभावस्तिर

स्क्रिया रीढावमाननावज्ञा अवहेलनमसूर्क्षणं ४ निकारोऽभिभवः पराभवो न्यक्कार

श्च मंदाक्षं ह्रीस्त्रपा व्रीडा लज्जा ५ सापत्रपान्यतः १ क्षांतिस्तितिक्षा २ तमा सहनं च

अभिध्यानं परस्वविषये स्पृहा १ अक्षांतिरीर्ष्या २ मात्सर्यं च असूया तु दोषारोपो गुणेष्व

पि १ वैरं विरोधो विद्वेषः ३ द्वेषश्च मन्युशोकौ तु शुक् स्त्रियां ३ पश्चात्तापोऽनुतापश्च

विप्रतीसार इत्यपि ३ विप्रतिसारोऽनुतापश्च कोपक्रोधामर्षरोषाः प्रतिघो रुट्क्रुधौ

स्त्रियां ७ समश्च शुचौ तु चरिते शीलं १ चरित्रं चारित्रं च उन्मादश्चित्तविभ्रमः १ प्रे

मा ना प्रियता हार्दं प्रेम स्नेहः ५ अथ दोहदः इच्छा कांक्षा स्पृहेहा तृड्वांछा लिप्सा म

प्र
को
१२

12

नोरथः कामोऽभिलाषस्तर्षश्च १२ मनोरथोऽव सामर्थ्ये लालसा द्वयोः १ उपाधिर्नो धर्मचिं

ता १ पुंस्याधिर्मानसी व्यथा १ स्याच्चिंता स्मृतिराध्यानं २ उत्कंठोत्कलिके समे २ उत्सा

होऽध्यवसायः स्यात् २ उद्योगोऽयमेव स वीर्यमतिशक्तिभाक् कपटोऽस्त्री व्याजदंभोपध

यश्छद्मकैतवे ६ कुसृतिर्निकृतिः शाठ्यं २ कुतुकं कुतूहलम् कौतूहलं कौतुकं च ४

प्रमादोऽनवधानता १ स्त्रीणां विलासो बिब्बोको विभ्रमो ललितं तथा हेला लीलेत्यमी हा

वाः क्रियाः शृंगारभावजाः ६ लीला विलासो विच्छित्तिर्विभ्रमः किलकिंचितम् मोट्टा

यितं कुट्टमितं बिब्बोको ललितं तथा विहृतं चेति मंतव्या दश स्त्रीणां स्वभावजाः प्रिय

स्यानुकृतिर्लीला श्लिष्टैर्वेषचेष्टितैः विलासोऽङ्गविशेषो यः प्रियाप्राप्तमनादिषु ह

र्षरोदितगीतादिव्यामिश्रं किलकिंचितम् मोट्टायितं प्रियं स्मृत्वा सांगभंगविजृंभणम्

ङ्गः कोपचारः सोऽव्योऽपि हर्षात्कुट्टमितं मतं बिब्बोकोऽभिमतप्राप्तावपि गर्वोदनादरः सु

नाचार्योपदिष्टं स्याल्ललितं रतिचेष्टितम् वक्तव्याभाषणं व्याजाद्विहृतं दर्शितेंगितम्

द्रवकेलिपरीहासाः क्रीडा लीला च नर्म च व्याजोऽपदेशो लक्ष्यं च ३ चकोरोऽपि क्रीडावे।

१२

लावकर्दनम् २ घर्मो निदाघः स्वेदः स्यात् २ प्रलयो नष्टचेष्टता १ अवहित्थाकारगुप्तिः

समौ संवेगसंभ्रमौ २ आवेगश्च स्यादाछुरितकं हासः सोत्प्रासः १ स मनाक् स्मितम्

मध्यमं स्याद्विहसितं १ रोमांचो रोमहर्षणम् २ पुलको लोमविक्रियाच क्रंदितं रुदितं

क्रुष्टं २ जृम्भस्तु त्रिजृंभणं २ विप्रलंभोऽविसंवादो २ रिंखणं स्खलने समे २ स्यान्निद्रा

शयनं स्वापः स्वप्नः संवेश इत्यपि ५ तं[द्री] प्रमीला २ भ्रुकुटिः भ्रूकुटिः भृकुटिः स्त्रियाम्

अदृष्टिः स्यादसौम्येक्षिणि १ संसिद्धिप्रकृती त्विमे स्वरूपं च स्वभावश्च निसर्गश्च ५ अथ वे

पथुः कंपः २ अथ [क्ष]ण[उ]द्धर्षो मह उद्धव उत्सवः ५ इत्यमरकोशे स्वर्गादिकांडे ना

ट्यवर्गः सप्तमः ७ ओं अधोभुवनपातालं बलिसद्म रसातलम् नागलोकः ५ अथ कुहरं

सुषिरं विवरं बिलम् छिद्रं निर्व्यथनं रोकं रंध्रं श्वभ्रं वपा सुषिः ११ गर्तावटौ भुवः श्वभ्रे

सरंध्रे सुषिरं त्रिषु १ अंधकारोऽस्त्रियां ध्वांतं तमिस्रं तिमिरं तमः ५ भूमिछायाच ध्वांतं गा

ढेऽन्धतमसम् १ क्षीणेऽवतमसं १ तमो विष्वक् संतमसं १ नागाः काद्रवेयाः २ तदीश्वरः

शेषोऽनंतः २ वासुकिस्तु सर्पराजः २ अथ गोनसे तिलित्सः स्यात् १ गोनासो वाहिंर

अ
को
१२

13

स्प अजगरे शयुर्वाहस इत्युभौ २ अलगर्दः कुंडलीव अलगर्दो जलव्यालः १ अलीगर्दर
लोके समौ राजिलडुंडुभौ २ मालुधानो मातुलाहिः १ निर्मुक्तो मुक्तकंचुकः २ सर्पः पृ
दाकुर्भुजगो भुजंगोऽहिर्भुजंगमः आशीविषो विषधरश्चक्री व्यालः सरीसृपः कुंडली गू
ढपाच्चक्षुःश्रवाः काकोदरः फणी दर्वीकरो दीर्घपृष्ठो दंदशूको बिलेशयः उरगः प
न्नगो भोगी जिह्मगः पवनाशनः २५ कंभीनसो लेलिहानः कंचुकी राजसर्पकः भुजं
गभुक् त्रिष्वाहेयं विषास्थ्यादि १ स्फटायां तु फणा द्वयोः २ दर्विः कफेलस्य समौ कंचु
कनिर्मोकौ २ अहित्वक् निल्वयनीव लेडस्तु गरलं विषम् २ गरस्य पुंसि क्लीबे च का
कोलकालकूटहलाहलाः सौराष्ट्रिकः शौक्लिकेयः ब्रह्मपुत्रः प्रदीपनः दारदो वत्स
नाभश्च विषभेदा अमी नव ४ हालाहलं हलाहलं हलहलं च हालहलं शार्ङ्गोऽपि पुंस्येव नस्त्रका
बोऽस्थापितः विषवैद्यो जांगुलिकः २ व्यालग्राह्याहितुंडिकः २ इत्यमरकोशे स्वर्गादि
कांडे पातालभोगिवर्गः समाप्तः ० ॐ स्यान्नारकस्तु नरको निरयो दुर्गतिः स्त्रियाम्
तद्भेदास्तपनावीचिमहारौरवरौरवाः संघातः कालसूत्रं चेत्याद्याः ४ सत्त्वास्तु नारकाः

प्रेताः १ आतिवाहिकाः पवनाश्च वैतरणी सिंधुः १ स्यादलक्ष्मीस्तु निर्ऋतिः १ विष्टिराजूः
कारणा तु यातना तीव्रवेदना १ पीडा बाधा व्यथा दुःखमामनस्यं प्रसूतिजम् स्यात्कष्टं
कृच्छ्रमाभीलम् १ त्रिष्वेषां भेद्यगामि यत् इत्यमरकोशे स्वर्गादिकाण्डे नरकवर्गः शुभमः ८
ॐ समुद्रोऽब्धिरकूपारः पारावारः सरित्पतिः उदन्वानुदधिः सिंधुः सरस्वान्सागरोऽर्ण
वः रत्नाकरो जलनिधिर्यादःपतिरपांपतिः वीचिमालो नदीनाथो वारिधिर्ह्रदो झषध्व
जः ४ प्रवावयारः पाथोधिश्च तस्य प्रभेदाः क्षीरोदो लवणोदस्तथापरे १ आपः स्त्रीभूम्नि
वार्वारि सलिलं कमलं जलम् पयः कीलालममृतं जीवनं भुवनं वनम् कबंधमुदकं
पाथः पुष्करं सर्वतोमुखम् अंभोऽर्णस्तोयपानीयनीरक्षीराम्बुशम्बरम् मेघपुष्पं घन
रसः ११ इकं जीवनीयं च त्रिषु द्वे आप्यमम्मयम् १ भंगस्तरंग ऊर्मिर्वा स्त्रियां वीचिः ४
अथोर्मिषु महत्सूल्लोलकल्लोलौ १ लहरी शोषश्च स्यादावर्तोऽम्भसां भ्रमः १ पृषंति बिंदु
पृषताः पुमांसो विप्रुषः स्त्रियः ५ चक्राणि पुटभेदाः स्युः १ भ्रमाश्च जलनिर्गमाः १ कू
लं रोधश्च तीरं च प्रतीरं च तटं त्रिषु ५ पारावारे परार्वाची तीरे १ पात्रं तदंतरं १ द्वीपोऽस्त्रि

अ
को
१५

पामेदंनरोपंषदंनवेरिणमलंदं २ तोयोत्थितंतत्पुलिनं १ सैकतंसिकतामयम् २ निषद
द्वरस्तुजम्बालः पंकोस्त्रीशादकर्दमौ ५ जलोच्छ्वासः परीवाहः २ कूपकास्तुविदारका
नाव्यंत्रिलिंगंनौतार्ये १ स्त्रियांनौस्तरणिस्तरिः ३ उडुपंतुप्लवः कोलः ३ स्रोतोम्बु
सरणंस्वतः १ आतरस्तरपण्यंस्यात् १ द्रोणीकाष्ठाम्बुवाहिनी १ सांयात्रिकः पोतव
णिक् २ कर्णधारस्तुनाविकः २ नियामकः पोतवाहः २ नियामास्य कूपकोगुण
वृक्षकः नौकादंडः क्षेपणीस्यात् २ अरित्रंकेनिपातकं स्फटूकोटिपात्रेव अभ्रिः
स्त्रीकाष्ठकुद्दालः २ सेकपात्रंतुसेचनम् ~~पात्रंसेकपात्रंतुसेचनम्~~ २ यानपात्रंतुपोतः २
अब्धिभवेत्रिषुसमुद्रियम् १ सामुद्रिकोमनुष्योऽब्धिभवः १ सामुद्रिकानतौः १ क्लीबेर्धं
नावंनावोर्धे १ अतीतनौकेतिनुत्रिषु १ त्रिष्वागाधात् प्रसन्नोऽच्छः २ कलुषोनच्छआवि
लः निम्नंगभीरंगंभीरं २ उत्तानंतद्विपर्यये १ अगाधमतलस्पर्शे २ कैवर्तेदाशधीवरौ
आनायः पुंसिजालंस्यात् १ शणसूत्रंपवित्रकम् मत्स्याधानीकुवेणीस्यात् बडिशंमत्स्य
वेधनम् १ पृथुरोमाझषोमत्स्यः मीनोवैसारिणोऽण्डजः विसारः शकुलीच ८ शल्कोवस्त्र

२२
५

थगडकः शकुलार्भकः २ सहस्रदंष्ट्रः पाठीनः २ उलूपी शिशुकः समौ २ नलमीनश्चि
लिचिमः २ प्रोष्ठी तु शफरी द्वयोः २ क्षुद्राण्डमत्स्यसंघातः पोताधानं २ अथो झषाः रोहितो म
द्गुरः शालो राजीवः शकुलस्तिमिः तिमिंगिलादयः २ अथ यादांसि जलजंतवः २ तद्भेदाः
शिशुमारोद्रशंकवो मकरादयः ४ स्यात्कुलीरः कर्कटकः २ कूर्मे कमठकच्छपौ २ ग्रा
होवहारः २ नक्रस्तु कुंभीरः २ अथ महीलता गंडूपदः किंचुलकः २ निहाका गोधिका
समे २ रक्तपा तु जलौकायां स्त्रियां भूम्नि जलौकसः २ मुक्तास्फोटः स्त्रियां शुक्तिः २ शंखः
स्यात्कंबुरस्त्रियां २ क्षुद्रशंखाः शंखनकाः २ शंबूका जलशुक्तयः २ भेके मंडूकवर्षाभू
शालूरप्लवदर्दुराः ६ शिली गंडूपदी २ भेकी वर्षाभ्वी २ कमठी डुलिः २ कूर्मी मद्गुरस्य
प्रिया शृंगी २ दुर्नामा दीर्घकोशिका २ जलाशया जलाधाराः २ तत्रागाधजले ह्रदः १
आहावस्तु निपानं स्यादुपकूपजलाशये २ पुंस्येवान्धुः प्रहिः कूपः उदपानं तु पुंसि वा ४ नेमि
स्त्रिकास्य २ वीनाहो मुखबंधनमस्य यत् १ पुष्करिण्यां तु खातं स्यात् १ अखातं देवखा
तकं २ पद्माकरस्तडागोस्त्री कासारः सरसी सरः ५ वेशंतः पल्वलं चाल्पसरः २ वापी तु

अ
को
१८
15

दीर्घिका २ खेयंतुपरिखा २ आधारस्त्वम्भसांयत्रधारणं १ स्यादालवालमावालमावापः

अथनदीसरित् तरंगिणीशैवलिनीतटिनीह्रदिनीधुनी स्रोतस्वतीद्वीपवतीस्रवंती

निम्नगापगा कूलंकषानिर्झरिणीरोधोवक्रासरस्वती गंगाविष्णुपदीजह्नुतनया

सुरनिम्नगाभागीरथीत्रिपथगात्रिस्रोताभीष्मसूरपि ८ कालिंदीसूर्यतनयायमु

नाशमनस्वसा ४ रेवातुनर्मदासोमोद्भवामेकलकन्यका ४ करतोयासदानीरा २ बा

हुदासैतवाहिनी २ अर्जुनीकपिलासैवकोनवीयोवलाविला शतद्रुस्तुशुतुद्रिः स्यात् २

विपाशातुविपाट्स्त्रियाम् २ शोणोहिरण्यवाहः स्यात् २ कुल्याल्पाकृत्रिमासरित् १ श

रावतीवेत्रवतीचंद्रभागासरस्वती कावेरीसरितोन्याश्च ५ संभेदः सिंधुसंगमः द्व

योः प्रणालीपयसःपदव्यां १ त्रिषुतूत्तरौ देविकायांसरय्वांचभवेदाविकसारवौ २ सौ

गंधिकंतुकल्हारं १ हल्लकंरक्तसंध्यकम् १ स्यादुत्पलंकुवलयं २ अथनीलांबुजन्मच

इंदीवरंचनीलेस्मिन् २ सितेकुमुदकैरवे २ शालूकमेषांकंदः स्यात् १ वारिपर्णीतुकुंभि

का जलनीलीतुशैवालंशैवलः २ अथकुमुद्वतीकुमुदिन्यां २ नलिन्यांतुबिसिनीपद्मि १८

नीमुत्पलः २ वा पुंसि पद्मं नलिनमरविंदं महोत्पलम् सहस्रपत्रं कमलं शतपत्रं कुशेश-
यम् पंकेरुहं तामरसं सारसं सरसीरुहम् बिसप्रसूनराजीवपुष्कराम्भोरुहाणि च
नालीकं च पुंडरीकं सिताम्भोजं २ अथ रक्तसरोरुहे रक्तोत्पलं कोकनदं २ नालो ना-
लम् २ अथास्त्रियां मृणालं बिसम् २ अब्जादिकदंबे षंडमस्त्रियाम् १ करहाटः शिफा-
कंदं २ किंजल्कः केसरोऽस्त्रियाम् २ संवर्तिका नवदलं १ बीजकोशो वराटकः २ कार्णि-
का च इत्यमरकोशे स्वरादिकांडे वारिवर्गः नवमः ९ ऊर्ध्वं स्वर्व्योमदिक्कालधी-
शब्दादि सनाट्यकम् पातालभोगिनरकं वारि चैषां च संगतम् इति नामलिंगानुशा-
सने अमरसिंहविरचिते स्वरादिकांडः प्रथमः समाप्तः ॐ वर्गाः पृथ्वीपुरक्ष्माभृद्-
वनौषधिमृगादिभिः नृब्रह्मक्षत्रविट्शूद्रैः सांगोपांगैरिहोदिताः ॐ भूर्भूमिरचलानं-
ता रसा विश्वंभरा स्थिरा धरा धरित्री धरणिः क्षोणिर्ज्या काश्यपी क्षितिः सर्वंसहा व-
सुमती वसुधोर्वी वसुंधरा गोत्रा कुः पृथिवी पृथ्वी क्ष्मावनिर्मेदिनी मही भूतधात्री
रत्नगर्भा विपुला सागराम्बरा रत्नवती भारवती भगा जगती गौः तमा इला च मृत्

निका २ प्रमात्तालम्मृत्तामृत्तिकावन्मृत्तिका २ उर्वरासर्वसस्याढ्या २ स्यादूषःक्षारमृत्ति
का २ ऊषवानूषरोद्वावप्यन्यलिंगौ २ स्थलंस्थली २ समानौमरुधन्वानौ २ द्वेखिला
प्रहतेसमेत्रिषु २ थजगतीलोकोविष्टपंभुवनंजगत् लोकोयंभारतंवर्षं २ शरावत्
यास्तुयोवधेः देशःप्राग्दक्षिणःप्राच्यःउदीच्यःपश्चिमोत्तरः हिमवद्विंध्ययोर्मध्य
यत्प्राग्विनशनादपि प्रत्यगेवप्रयागाच्चमध्यदेशःप्रकीर्तितः प्रत्यंतोम्लेच्छदेशः
स्यात् २ मध्यदेशस्तुमध्यमः २ आर्यावर्तःपुण्यभूमिर्मध्यंविंध्यहिमागयोः २ नी
वृज्जनपदो २ देशविषयौतूपवर्तनम् २ त्रिष्वागोष्ठान्नडप्रायेनड्वान्नड्वलइत्यपि २ कु
मुद्वान्कुमुदप्राये २ वेतस्वान्बहुवेतसे २ शाद्वलःशादहरिते २ सजम्बालेतुपंकिलः
जलप्रायमनूपंस्यात् २ पुंसिकच्छस्तथाविधः २ स्त्रीशर्कराशर्करिलःशार्करःश
र्करावति देशएवादिमा ५ एवमुन्नेयाःसिकतावति ४ देशोनद्यम्बुवृष्ट्यम्बुसंपन्नव्री
हिपालितः स्यान्नदीमातृकोदेवमातृकश्चयथाक्रमम् २ सुराज्ञिदेशेराजन्वान्स्यात्
ततोन्यत्रराजवान् २ गोष्ठंगोस्थानकं २ तत्तुगोष्ठीनंभूतपूर्वकम् २ पर्यंतभूःपरिसरः

सेतुरालिः स्त्रियां पुमान् २ वामलूरश्च नाकुश्च वल्मीकं पुंनपुंसकम् अयनं वर्त्म मार्गा
ध्वपंथानः पदवी सृतिः सरणिः पद्धतिः पद्या वर्तन्येकपदीति च २ अतिपंथाः सुपं
थाश्च सत्पथश्चार्चितेऽध्वनि २ व्यध्वो दुरध्वो विपथः कदध्वः कापथः समाः ५ अपंथा
स्त्वपथं २ तुल्ये शृंगाटकचतुष्पथे २ संस्थाने चत्वरं च प्रांतरं दूरशून्योऽध्वा २ कांतारं
वर्त्म दुर्गमम् २ गव्यूतिः स्त्री क्रोशयुगं २ नल्वः किष्कु चतुःशतम् घंटापथः संसर
णं २ तत्पुरस्योपनिष्करम् द्यावापृथिव्यौ रोदस्यौ द्यावाभूमी च रोदसी दिवस्पृथिव्यौ
गंजा तु रुमा स्याल्लवणाकरः २ इत्यमरकोषे द्वितीयकांडे भूवर्गः प्रथमः २ पू
ः स्त्री पुरीनगर्यौ वा पत्तनं पुटभेदनम् स्थानीयं निगमः अधिष्ठाने तु कोट्टं राजधा
नीव अन्यत्तु यन्मूलनगरात्पुरम् तच्छाखानगरं २ वेशो वेश्याजनसमाश्रयः २
स्यात्साकेतमयोध्यायां २ विदेहे मिथिला पुरी २ महोदयः कन्यकुब्जः कन्यकुब्जं म
होदयम् काशी वाराणसी २ अवंती विशाला चोज्जयिन्यपि प्राग्ज्योतिषं कामरूपं
द्वारका द्वारवत्यपि आपणस्तु निषद्यायां २ विपणिः पण्यवीथिका २ रथ्या प्रतो

अ
को
२
17

लीविशिखा २ स्याच्चयोवप्रमस्त्रियाम् २ प्राकारोवरणःसालः ३ प्राचीनंप्रांततोवृतिः

वारोवारीश्मावेशाकस्य भित्तिःस्त्रीकुड्यं २ एडूकंतदंतर्न्यस्तकीकसम् १ गृहंगेहोदव

सितंवेश्मसद्मनिकेतनम् निशांतपस्त्यसदनंभवनागारमंदिरम् गृहाःपुंसिचभू

म्न्येवनिकायनिलयालयाः वासःकुटीद्वयोःशालासभा २० वसतिःवासनेयोनिवेश

नेश्मावसथःसंस्त्यायश्च संजवनंत्विदंचतुःशालंमुनीनांतुपर्णशालोटजोस्त्रियाम्

चैत्यमायतनंतुल्ये १ स्तूपश्च वाजिशालातुमन्दुरा २ आवेशनंशिल्पिशाला २ प्रपा

पानीयशालिका १ मठश्छात्रादिनिलयः २ वोहालांतविहारोस्त्रीसत्रशालाप्रतिश्र

यः २ गंजातुमदिरागृहम् २ गर्भागारंवासगृहंस्यादरिष्टंसूतिकागृहम् २ कुट्टिमोस्त्री

निबद्धाभूश्चंद्रशालाशिरोगृहम् वातायनंगवाक्षः १ अथमंडपोस्त्रीजनाश्रयः २ ह

र्म्यादिधनिनांवासः १ प्रासादोदेवभूभुजाम् १ सौधोस्त्रीराजसदनं २ उपकार्योपका

रिका २ स्वस्तिकःसर्वतोभद्रोनंद्यावर्तादयोपिच विच्छंदकप्रभेदाहिभवंतीश्वरस

द्मनाम् स्त्र्यागारंभूभुजामंतःपुरंस्यादवरोधनम् शुद्धांतश्चावरोधश्च ४ स्यादट्टःक्षौ

२

ममस्त्रियाम् १ प्रघाणप्रघणालिंदावहिर्द्वारप्रकोष्टके १ गृहावग्रहणीदेहली १ अंग
णंचत्वराजिरे १ अधस्ताद्दारुणिशिला १ नासादारूपरिस्थितं १ प्रछन्नमंतर्द्वारंस्यात् १
पक्षद्वारंतुपक्षकः १ वलीकनीध्रेपटलप्रांते १ अथपटलंछदिः १ गोपानसीतुवलभीछा
दनेवक्रदारुणि १ कपोतपालिकायांतुविटंकंपुंनपुंसकम् १ स्त्रीद्वार्द्वारंप्रतीहारः १
स्याद्वितर्दिस्तुवेदिका ७ वेदीव तोरणोस्त्रीवहिर्द्वारं १ पुरद्वारंतुगोपुरम् १ कूटंपू १
र्द्वारियद्धस्तिनखस्तस्मिन्/ अथत्रिषुकपाटमररंतुल्ये १ तद्विष्कंभोर्गलंनना १ पतिवध
आरोहणंस्यात्सोपानं १ निःश्रेणिस्त्वधिरोहिणी १ संमार्जनीशोधनीस्यात् १ रक्तो
वारणोवकरीवर्धनीच संकरोवकरस्तथाक्षिप्ते १ मुखंनिःसरणं १ सन्निवेशोनिक
र्षणं १ समौसंवसथग्रामौ १ ईंगंग्रामपालेव्वेटकंच वेश्मभूर्वास्तुरस्त्रियां १ ग्रामांत
उपशल्यंस्यात् १ सीमसीमेस्त्रियामुभे १ घोषआभीरपल्लिःस्यात् १ पक्कणःशवरालयः
इत्यमरकोशेद्वितीयकांडेपुरवर्गः द्वितीयः ॐ महीध्रेशिखरिक्ष्माभृदहार्यधरपर्व
ताः अद्रिगोत्रगिरिग्रावाचलशैलशिलोच्चयाः ११ लोकालोकश्चक्रवालः १ त्रिकूट १

अ
को
१८
18

त्रिककुत्समौ २ अस्तस्तु चरमः क्ष्माभृत् २ उदयः पूर्वपर्वतः २ हिमवान्निषधो विंध्यो मा

ल्यवान्पारियात्रकः गंधमादनमन्ये च हेमकूटादयो नगाः हिमालयोऽद्रिराजः स्यात् २

मलयश्चंदनाचलः २ पाषाणप्रस्तरग्रावोपलाश्मानः शिला दृषत् २ कूटोऽस्त्री शिखरं शृं

गं प्रपातस्त्वतटो भृगुः २ कटकोऽस्त्री नितम्बोऽद्रेः १ स्नुः प्रस्थः सानुरस्त्रियां २ उत्सः प्रस्रवणं

वारिप्रवाहो निर्झरो झरः ४ दरीन दरी तु कंदरो वा स्त्री २ देवखातबिले गुहा गह्वरं २ गं

डशैलास्तु च्युताः स्थूलोपला गिरेः १ खनिः स्त्रियामाकरः स्यात् २ खानिर्नाच पादाः प्र

त्यन्तपर्वताः २ उपत्यकाद्रेरासन्ना भूमिः २ ऊर्ध्वमधित्यका १ धातुर्मनःशिलाद्यद्रेः १ गैरि

कं तु विशेषतः १ निकुंजकुंजौ वा क्लीबे लतादिपिहितोदरे २ इत्यमरकोशे द्वितीयकां

डे शैलवर्गस्तृतीयः ३ अटव्यरण्यं विपिनं गहनं काननं वनं ९ महारण्यमरण्यानी

गृहारामास्तु निष्कुटाः २ अमात्यगणिकागेहोपवने वृक्षवाटिका २ आरामः स्यादुपवनं

कृत्रिमं वनमेव यत् पुमानाक्रीड उद्यानं राज्ञः साधारणं वनम् २ स्यादेतदेव प्रमदवनम

न्तःपुरोचितम् २ वीथ्यालिरावलिः पंक्तिः श्रेणी ५ लेखास्तु राजयः २ वन्या वनसमूहे स्या

न १ अंकुरोऽभिनवोद्भिदि १ वृक्षो महीरुहः शाखी विटपी पादपस्तरुः अनो
कहः कुटः सालः पलाशी द्रुद्रुमागमाः ११ अगनगौ च वानस्पत्यः फलैः पुष्पात् १ तैर
पुष्पाद्वनस्पतिः १ ओषध्यः फलपाकान्ता १ स्यादवंध्यः फलेग्रहिः २ वंध्योऽफलोऽवके
शी च २ फलवान्फलिनः फली २ प्रफुल्लोत्फुल्लसंफुल्लव्याकोशविकचस्फुटाः फु
ल्लश्चैते विकसिते स्युः ८ अवंध्यादयस्त्रिषु स्थाणुरस्त्री ध्रुवः शंकुः २ ह्रस्वशाखाशिफः
क्षुपः अप्रकांडे स्तम्बगुल्मौ २ वल्ली तु व्रततिर्लतिः २ लता प्रतानिनी वीरुद्गुल्मिन्युलप
इत्यपि ५ नगाद्यारोह उच्छ्राय उत्सेधश्चोच्छ्रयश्च सः २ अस्त्री प्रकांडः स्कंधः स्यान्मूलाच्छा
खावधिस्तरोः २ समे शाखालते २ शिखा च स्कंधशाखाशाले २ शिफाजटे २ शाखा
शिफावरोहः स्यान्मूलाच्चाग्रं गता लता १ शिरोऽग्रं शिखरं वा ना २ मूलं बुध्नोऽङ्घ्रिनामकः
सारो मज्जा नरि १ त्वक् स्त्री वल्कं वल्कलमस्त्रियाम् २ काष्ठं दारु २ इन्धनं त्वेधइध्ममेधः स
मित्स्त्रियां ५ निष्कुहः कोटरं वा ना १ वल्लरिर्मञ्जरिः स्त्रियां २ पत्रं पलाशं छदनं दलं पर्णं छ
दः पुमान् ९ पल्लवोऽस्त्री किसलयं ८ विस्तारो विटपोऽस्त्रियाम् २ वृक्षादीनां फलं सस्यं १ वृं

अ
को
५५

19

न्तं प्रसवबन्धने १ आमे फले शलाटुः स्यात् १ शुष्के वानम् १ उभे त्रिषु क्षारको जालकं क्ली
बे २ कलिका कोरकः पुमान् २ स्याद्गुच्छकस्तु स्तवकः २ कुड्मलो मुकुलोऽस्त्रियाम् २
स्त्रियः सुमनसः पुष्पं प्रसूनं कुसुमं सुमम् ४ मकरन्दः पुष्परसः २ परागः सुमनोरजः २
द्विहीनं प्रसवे सर्वं हरीतक्यादयः स्त्रियाम् १ आश्वत्थवैणवप्लाक्षनैयग्रोधैङ्गुदं फले ५
बार्हतं च १ फले जम्ब्वा जम्बूः स्त्री जम्बु जाम्बवम् ३ पुष्पे जातीप्रभृतयः स्वलिङ्गा व्रीह
यः फले विदार्याद्यास्तु मूलेऽपि पुष्पे क्लीबेऽपि पाटला वनवर्गः बोधिद्रुमश्चलदलः
पिप्पलः कुञ्जराशनः अश्वत्थः ५ केशवावासो मङ्गल्यः श्यामलश्च अथ कपित्थे स्यु
र्दधित्थग्राहिमन्मथाः तस्मिन्दधिफलः पुष्पफलदन्तशठावपि ७ उदुम्बरो जन्तुफलो
यज्ञाङ्गो हेमदुग्धकः ४ कोविदारे चमरिकः कुद्दालो युगपत्रकः ४ सप्तपर्णो विशा
लत्वक् शारदो विषमच्छदः ४ आरग्वधे राजवृक्षशम्पाकचतुरङ्गुलाः आरेवतव्याधि
घातकृतमालसुवर्णकाः ८ स्युर्जम्बीरे दन्तशठजम्भजम्भीरजम्भलाः ५ वरुणो वरणः
सेतुस्तिक्तशाकः कुमारकः ५ पुंनागे पुरुषस्तुङ्गः केसरो देववल्लभः ५ पारिभद्रे निम्ब

रुर्मंदारः पारिजातकः ५ तिनिशे स्यंदनो नेमी रथद्रुरतिमुक्तकः ५ वंजुलश्चित्रकृच्चाथ
द्वौ पीतनकपीतनौ आम्रातके २ मधूके तु गुडपुष्पमधुद्रुमौ वानप्रस्थमधुष्ठीलौ ५ जल
जेऽत्र मधूलकः १ पीलुः गुडफलः स्रंसी तस्मिंस्तु गिरिसंभवे २ अक्षोटकंदरालौ द्वौ पर्व
तीयश्च फलस्नेहो गुहाशयः कैरेलः स्वादुमज्जा मृदुच्छदश्च अंकोटे तु निकोचकः २ प
लाशे किंशुकः पर्णो वातपोथः ५ अथ वेतसे रथाभ्रपुष्पविदुलशीतवानीरवंजुलाः
द्वौ परिव्याधविदुलौ नादेयी चांबुवेतसे २ शोभांजने शिग्रुतीक्ष्णगंधकाक्षी
वमोचकाः ५ रक्तोऽसौ मधुशिग्रुः स्यात् १ अरिष्टः फेनिलः समौ १ बिल्वे शांडिल्यशैलू
षौ मालूरश्रीफलावपि ५ प्लक्षो जटी पर्कटी स्यात् २ न्यग्रोधो बहुपाद्वटः २ गालवः शा
बरो लोध्रस्तिरीटस्तिल्वमार्जनौ ९ आम्रश्चूतो रसालोऽसौ १ सहकारोऽतिसौरभः ५
कामांगो मदिरासखः परपुष्टमहोत्सवः कुंभोलूखलकं क्लीबे कौशिको गुग्गुलुः
पुरः ५ शेलुः श्लेष्मातकः शीत उद्दालो बहुवारकः ५ राजादनं प्रियालः स्यात् सन्नक
द्रुर्धनुष्पटः ५ गंभारी सर्वतोभद्रा काश्मरी मधुपर्णिका श्रीपर्णी भद्रपर्णी च

काश्मर्यश्चापि १ अथ द्वयोः कर्कन्धूः बदरी कोलिः ३ घोंटा कुवल फेनिले सौवीरं बदरं
कोलम् ४ अथ स्यात्स्वादुकंटकः विकंकतः स्रुवावृक्षो ग्रन्थिलो व्याघ्रपादपि ५ ऐरा
वतो नागरंगः २ नादेयी भूमिजंबुका २ तिंदुकः स्फूर्जकः कालस्कंधश्च शितिसारके
काकेंदुः कुलकः काकतिंदुकः काकपीलुके ४ गोलिहो झटलो घंटापाटलिर्मोक्ष
मुष्ककौ ४ तिलकः क्षुरकः श्रीमान् ३ समौ पिचुलझावुकौ २ श्रीपर्णी कुमुदिका कु
म्भी कैटर्यकट्फलौ ५ क्रमुकः पट्टिकाख्यः स्यात्पट्टी लाक्षाप्रसादनः ४ तूदस्तु यू
पः क्रमुको ब्रह्मण्यो ब्रह्मदारु च तूलं च ६ नीपप्रियककदंबास्तु हलिप्रिये ४ वीरवृ
क्षोऽरुष्करोऽग्निमुखी भल्लातकी त्रिषु ४ गर्दभांडे कंदरालकपीतनसुपार्श्वकाः प्लक्षश्च ५
तिंतिडी चिंचाम्लिका ३ अथो पीतनसारके सर्जकासनबंधूकपुष्पप्रियकजीवकाः ६
साले तु सर्जकार्श्याश्वकर्णकाः सस्यसंवरः ४ नदीसर्जो वीरतरुरिंद्रद्रुः ककुभोऽर्जुनः
राजादने फलाध्यक्षः क्षीरिकायां ३ अथ द्वयोः इंगुदी तापसतरुः २ भूर्जे चर्मिमृदुत्वचौ
पिच्छिला पूरणी मोचा स्थिरायुः शाल्मलिर्द्वयोः ५ पिच्छा तु शाल्मलीवेष्टे २ रोचनः कूट

शाल्मलिः २ चिरबिल्वो नक्तमालः करजश्च करंजकः ४ प्रकीर्यः पूतिकरजः पूतीकः
कलिमारकः ४ करंजभेदाः षड्ग्रंथो मर्कट्यंगारवल्लरी ३ रोही रोहितकः प्लीहशत्रुर्दा
डिमपुष्पकः ४ रक्तघ्नो रक्तो रक्तपुष्पश्च गायत्री बालपत्रः स्यात् खदिरो दंतधावनः ४ अ
रिमेदो विट्खदिरे २ कदरः खदिरे सिते सोमवल्कोऽपि २ अथ व्याघ्रपुच्छगंधर्वहस्तकौ ए
रंडउरुबूकश्च रुचकश्चित्रकश्चणः चंचुः पंचांगुलो मंडवर्धमानव्यडंबकाः ११ अल्पा
शमी शमीरः स्यात् १ शमी सक्तुफला शिवा २ पिंडीतको मरुवकः श्वसनः करहाटकः
शल्यश्च मदने ६ शक्रपादपः पारिभद्रकः भद्रदारु द्रुकिलिमं पीतदारु च दारु च पूति
काष्ठं च सप्त स्युर्देवदारुणि ७ अथ द्वयोः पाटलिः पाटला मोघा काचस्थाली फलेरुहा
कृष्णवृंता कुबेराक्षी २ श्वेता स्यात्काष्ठपाटला १ वसंतदूती नम्बीकीना मूत्रपुष्पं त्रवासिनी
स्या,
कृष्णकौशिपवल्ली च श्यामा ना तु महिलाह्वया लता गोवंधनी गुंद्रा प्रियंगुः फलिनी फ
ली ८ विष्वक्सेनांगपवल्ली कारंभा प्रियकश्च सा मंडूकपर्णीपत्रोर्णनटकट्वंगटुंटु
काः मयूरजंघो वल्कः प्रियजीवश्च मूलकः पृश्निपर्णी वाजन्त्वेहनः सलकोजंत्रहतकः

अ
को
२१
21

श्योनाकशुकनासर्क्षदीर्घवृन्तकुटन्नटाः शोणकश्चारलुः २० तिष्यफलात्वामलकी त्रिषु
अमृता च वयःस्था चात्रीरसफला शिवा ९ जातीरसं भीफलं च तिष्यं वामलकं फलम्
विषकेन्नागंथफलाकारो भः प्रियकाचमा ४ संवर्तकस्त्वासेतः कल्कोहायो विभीत
कः नाक्षस्तुषः कर्षफलो भूतावासः कलिद्रुमः ९ अभया त्वव्यथा पथ्या कायस्था पूत
नामृता हरीतकी हैमवती चेतकी श्रेयसी शिवा ५ पीतद्रुः सरलः पूतिकाष्ठं २ चाथ
द्रुमोत्पलः कर्णिकारः परिव्याधः २ लकुचो लिकुचो डहुः २ पनसः कंटकिफलः २
निचुलो हिज्जलोऽम्बुजः २ काकोदुम्बरिका फल्गुर्मलयूर्जघनेफला ४ फलभारी शिवि
पर्ण्यमराजीफलत्ववाटिका ८ काश्मीरिकाश्मलावकपिलासाफलोत्तमा गौन्तवाप
थिकाहालाप्रियालिप्सापमप्रिया ८ अरिष्टः सर्वतोभद्रहिंगुनिर्यासमालकाः पिचुमं
दश्च निम्बः ९ अथ पिच्छिला गुरुशिंशपा २ कपिला भस्मगर्भा सा १ शिरीषस्तु कपीतनः
भंडिलः २ अथ चाम्पेयश्चम्पको हेमपुष्पकः ३ एतस्य कलिका गंधफली स्यात् १
अथ केसरे वकुलः २ वंजुलो ऽशोकः २ समौ करकदाडिमौ २ चाम्पेयः केसरो नाग।

केसरः कांचनाह्वयः ४ जयाजयंतीतर्कारीनादेयीवैजयंतिका ५ श्रीपर्णमग्निमंथ
स्यात्कणिकागणिकारिका ५ जयोथकुटजः शक्रोवत्सकोगिरिमल्लिका ४ एतस्यैवक
लिंगेंद्रयवभद्रयवंफले २ कृष्णपाकफलाविग्नसुषेणाः करमर्दके ४ कालस्कंधस्त
मालः स्यात्तापिंछोपि २ अथसिंधुकः सिंदुवारेंद्रसुरसौनिर्गुंडींद्राणिकेत्यपि ५ वे
णीगरागरीदेवताडोजीमूतइत्यपि ४ श्रीहस्तिनीतुभूरुंडी १ तृणशून्यंतुमल्लिका
भूपदीशीतभीरुश्च ४ सैवास्फोतावनोद्भवा १ शेफालिकातुसुवहानिर्गुंडीनीलि
काचसा २ सितासौश्वेतसुरसाभूतवेशी १ अथमागधीगणिकायूथिकांबष्ठा ४ सा
पीताहेमपुष्पिका १ अतिप्रख्यागुणैर्गंधाग्गणोज्वलासुवर्णायूथीहृतिलीव ५ अ
तिमुक्तः पुंड्रकः स्याद्वासंतीमाधवीलता सुमनाः मालतीजातिः २ राजपुत्रीप्रियंव
दाह्वयागंधतैलभाविनीव सप्तलानवमालिका १ माध्यंकुंदे १ रक्तकस्तुबंधूको
बंधुजीवकः २ सहाकुमारीतरणिः २ अम्लानस्तुमहासहा १ तत्रशोणेकुरबकः
तत्रपीतेकुरंटकः १ नीलाझिंटीद्वयोर्बाणादासीचार्तगलश्चसा ५ सैरेयकस्तु

अ
को
२२

22

ण्टी स्यात् १ तस्मिन्कुरबकोऽरुणे १ पीते कुरण्टको झिण्टी १ तस्मिन्सहचरी द्वयोः १ ओड्रपुष्पं जपा-
वज्रपुष्पं पुष्पं तिलस्य यत् प्रतिहासशतप्रासचण्डातहयमारकाः करवीरे ५ करीरे क्र-
करग्रन्थिलावुभौ २ उन्मत्तः कितवो धूर्तो धत्तूरः कनकाह्वयः मातुलो मदनश्चास्य फ-
ले मातुलपुत्रकः १ फलपूरो बीजपूरो २ रुचको मातुलुङ्गके ४ समीरणो मरुवकः प्र-
स्थपुष्पः फणिज्जकः जम्बीरोऽपि ५ अथ पर्णासे कठिञ्जरकुठेरकौ ३ सितेऽर्जकोऽत्र १ पाठी
तु चित्रको वह्निसंज्ञकः २ अर्काह्ववसुकास्फोटगणरूपविकीरणाः मन्दारश्चार्कपर्णो-
ऽत्र शुक्लेऽलर्कप्रतापसौ २ शिवमल्ली पाशुपत एकाष्ठीलो बुको वसुः ५ वन्दा वृक्षादनी
वृक्षरुहा जीवन्तिकेत्यपि ४ वत्सादनी छिन्नरुहा गुडूची तन्त्रिकामृता जीवन्तिका सोम-
वल्ली विशल्या मधुपर्ण्यपि मूर्वा देवी मधुरसा मोरटा तेजनी स्रवा मधूलिका मधुश्रेणी
गोकर्णी पीलुपर्ण्यपि ९ पाठाम्बष्ठा विद्धकर्णी स्थापनी श्रेयसी रसा एकाष्ठीला पाप-
चेली प्राचीना वनतिक्तिका ८ कटुः कटम्भराशोकरोहिणी कटुरोहिणी मत्स्यपित्ता
कृष्णभेदी चक्राङ्गी शकुलादनी आत्मगुप्ताजहाव्यण्डा कण्डूरा प्रावृषायणी ऋष्यप्रोक्ता

कशिम्बिः कपिकच्छुश्च मर्कटी ४ चित्रोपचित्रा न्यग्रोधी द्रवन्ती शम्बरी वृषा प्रत्यक्श्रे
णी सुतश्रेणी रण्डा मूषिकपर्ण्यपि ४ अपामार्गः शैखरिकः धामार्गवमयूरकौ प्रत्य
क्पर्णी केशपर्णी किणिही खरमञ्जरी ९ हञ्जिका ब्राह्मणी पद्मा भार्गी ब्राह्मणयष्टि
का अङ्गारवल्ली बालेयशाकबर्बरवर्धकाः ४ ब्रह्मरीतिर्मत्स्याक्षका भार्गी च ब्राह्म
णी मता मञ्जिष्ठा विकसा जिङ्गी समङ्गा कालमेषिका मण्डूकपर्णी भण्डीरी भण्डी योजनव
ल्लिका ९२ यासो यवासो दुःस्पर्शो धन्वयासः कुनाशकः रोदनी कच्छुरानन्ता समुद्रा
न्ता दुरालभा ९ पृश्निपर्णी पृथक्पर्णी चित्रपर्ण्यङ्घ्रिपर्ण्यपि क्रोष्टुविन्ना सिंहपुच्छी क
लशिर्धावनिर्गुहा ४ निदिग्धिका स्पृशी व्याघ्री बृहती कण्टकारिका प्रचोदनी कुली
क्षुद्रा दुःस्पर्शा राष्ट्रिकेत्यपि ९ नीली काला क्लीतनिकिका ग्रामीणा मधुपर्णिका रञ्ज
नी श्रीफली तुत्था द्रोणी दोला च नीलिनी ११ अवल्गुजः सोमराजी सुवल्लिः सोमवल्लि
का कालमेषी कृष्णफला वाकुची पूतिफल्यपि ९ कणोषणोपकुल्या स्याद्वैदेही मागधी चप
ला कणा ऊषणा पिप्पली शौण्डी कोला ९ अथ करिपिप्पली कपिवल्ली कोलवल्ली श्रे

अ
को
२२
23

घसीवस्मिः प्रमात ५ वचांतववविका १ काकचिंचीगुंजेतुकृष्णला वक्मिकाव पलं
कषात्विक्षुगंधाश्वदंष्ट्रास्वादुकंटका गोकंटकोगोक्षुरकोवनशृंगाटइत्यपि २ विषा
विषाप्रतिविषातिविषोपविषाकणा शृंगीमहौषधंच ८ श्वेताक्षीरावीदुग्धिकासमे २ श
तमूलीबहुसुताभीरुरिंदीवरीवरी ऋष्यप्रोक्ताभीरुपत्रीनारायण्यःशतावरीअहेरुः
अथपीतद्रुकालीयकहरिद्रवः दार्वीपचंपचादारुहरिद्रापर्जनीत्यपि २ वचोग्रगंधा
षड्ग्रंथागोलोमीशतपर्विका ५ शुक्लाहैमवती १ वैद्यमातृसिंह्यौतुवाशिका वृषो
टरूषःसिंहास्योवासकोवाजिदंतकः ८ आस्फोटागिरिकर्णीस्याद्विष्णुक्रांतापरा
जिता ४ इक्षुगंधातुकांडेक्षुकोकिलाक्षेक्षुवालिकाः ५ शालेयःस्याच्छीतशिवश्छ
त्रामधुरिकामिसिः मिश्रेयापि ८ अथसीहुंडोवज्रद्रुः स्नुक्स्नुहीगुडासमंतदुग्धा ८ अ
थोवेल्लममोघाचित्रतंडुलाश्चकृमिघ्नश्चविडंगः पुंनपुंसकम ८ बलावाट्यालकाः २
घंटारवातुशणपुष्पिका १ मृद्वीकागोस्तनीद्राक्षास्वाद्वीमधुरसेतिच ५ हारहूरा
च सर्वानुभूतिःसरलात्रिपुटात्रिवृतात्रिवृत त्रिभंडीरोचनी २ श्यामापालिंद्यौतुसुषे

नगुल्म

२२

णिका कालामसूरविदलार्धचंद्राकालमेषिका ९ मधुकं क्लीतकंयष्टीमधुकंमधुय
ष्टिका ४ विदारीक्षीरशुक्लेक्षुगंधा २ क्रोष्ट्रीतयासिता १ अन्याक्षीरविदारीस्यान्महाश्वे
तर्क्षगंधिका २ लांगलीशारदीतोयपिप्पलीशकुलादनी ४ खराश्वाकारवीदीप्योमयू
रोलोचमस्तकः ५ गोपीश्यामाशारिवास्यादनंतोत्पलशारिवा ५ योग्यमृद्धिःसिद्धि
लक्ष्म्यौवृद्धेरप्याह्वयाइमे ४ कदलीवारणबुसारंभामोचांशुमत्फलाकाष्ठीला ९ मुद्ग
पर्णीतुकाकमुद्गासहेत्यपि २ वार्ताकीहिंगुलीसिंहीभंटाकीदुष्प्रधर्षिणी ५ नाकुली
सुरसानागसुगंधागंधनाकुली नकुलेष्टाभुजंगाक्षीछत्राकीसुवहाचसा ८ विदारि
गंधांशुमतीसालपर्णीस्थिराध्रुवा ५ तुंडिकेरीसमुद्रांताकर्पासीबदरेतिच ४ भारद्वा
जीतुसावन्या १ शृंगीतुऋषभोवृषः २ गांगेरुकीनागबलाझषाह्रस्वगवेधुका ४ धा
मार्गवोघोषकःस्यात् २ महाजालीसपीतकः १ ज्योत्स्नीपटोलिकाजाली २ नादेयी
भूमिजंबुका १ स्याल्लांगलिक्यग्निशिखा १ काकांगीकाकनासिका १ गोधापदीतुसु
वहा १ मुसलीतालमूलिका अजशृंगीविषाणीस्यात् १ गोजिह्वादार्विकेसमे २ तांबू

अ
को
२५

लवल्लीतांबूलीनागवल्ल्यपि ३ अथद्विजाहरेणूरेणुकाकौंतीकपिलाभस्मगंधिनी ६ एला
वालुकमैलेयंसुगंधिहरिवालुकम् वालुकंच ५ अथपालंक्यांमुकुंदःकुंदकुंदुरु ४ बालं
ह्रीबेरबर्हिष्ठोदीच्यंकेशांबुनामच ६ कालानुसार्यवृद्धाश्मपुष्पशीतशिवानितुशैलेयं
तालपर्णीतुदैत्यागंधकुटीमुरागंधिनी ५ गजभक्ष्यातुसुवहासुरभीरसा महेरणाकुंदुरु
कीसल्लकीह्लादिनीतिच ८ अग्निज्वालासुभिक्षेतुधातकीधातुपुष्पिका ४ पृथ्वीकाचं
द्रवालैलानिष्कुटिर्बहुला ५ अथसासूक्ष्मोपकुंचिकातुत्थाकोरंगीत्रिपुटात्रुटिः ५ व्याधि
कुष्ठंपारिभाव्यंवाप्यंपाकलमुत्पलं ६ शंखिनीचोरपुष्पीस्यात्केशिनी ३ अथवितुन्नकः
झटामलाज्झटातालीशिवातामलकीतिच ७ प्रपौंडरीकंपौंडर्यं २ अथतुन्नःकुबेरकः
कुणिःकच्छःकांतलकोनंदिवृक्षः ६ अथराक्षसीचंडाधनहरीक्षेमदुष्पत्रगणहासकाः
व्याडायुधंव्याघ्रनखंकरजंचक्रकारकम् ४ सुषिराविद्रुमलताकपोतांघ्रिर्नटीनली
धमन्यंजनकेशीचहनुर्हट्टविलासिनी ४ शुक्तिःशंखःखुरःकोलदलंनखम् ५ अ
थाढकीकांक्षीमृत्स्नातुवरिकामृत्तालकसुराष्ट्रजे ६ कुटन्नटंदाशपुरंवानेयंपरिपे।

२५

लवं प्लवगोपुरगोनर्दकैवर्तीमुस्तकानि च । ग्रंथिपर्णं शुकं बर्हं पुष्पं स्थौणेयकुक्कुरे ।
मरुन्माला तु पिशुना स्पृक्का देवीलता लघुः समुद्रान्ता वधूः कोटिवर्षा लंकोपिकेत्यपि ॥
तपस्विनी जटामांसी जटिला लोमशा मिसी । त्वक्पत्रमुत्कटं भृंगं त्वचं चोचं वरांगकम् । क
र्चूरको द्राविडकः काल्पको वेधमुख्यकः । ओषध्यो जातिमात्रे स्युरजातौ सर्वमौषधम्
शाकाख्यं पत्रपुष्पादि । तंडुलीयोऽल्पमारिषः । विशल्याग्निशिखानंता फलिनी शक्रपुष्प्य
पि । स्यादृक्षगंधा छगलान्त्र्यावेगी वृद्धदारकः जुंगः । ब्राह्मी तु मत्स्याक्षी वयःस्था सोमवल्ल
री । पटुपर्णी हैमवती स्वर्णक्षीरी हिमावती । हयपुच्छी तु कांबोजी माषपर्णी महासहा
तुंडिकेरी रक्तफला बिंबिका पीलुपर्ण्यपि । बर्बरा कबरी तुंगी खरपुष्पाजगंधिका ।
एलापर्णी सुवहा रास्ना युक्त[रसा]फला च सा । चांगेरी चुक्रिका दंतशठाम्बष्ठाम्ललोणिका
सहस्रवेधी चुक्रोऽम्लवेतसः शतवेध्यपि । नमस्कारी गंडकाली समंगा खदिरेत्यपि ।
जीवंती जीवनी जीवा जीवनीया मधुस्रवा । कूर्चशीर्षो मधुरकः शृंगह्रस्वांगजीवकाः ।
किराततिक्तो भूनिंबोऽनार्यतिक्तः । अथ सप्तला विमला सातला भूरिफेना चर्मकषेत्यपि

अ
को
२५

25

संस्पर्शाथ शटी गंधमूला षड्ग्रंथिकेत्यपि कर्चूरोपि पलाशोथ कारवेल्लः कठिल्लकः सुषवी
चाथ कुलकं पटोलस्तिक्तकः पटुः कूष्मांडकस्तु कर्कारुरुर्वारुः कर्कटी स्त्रियाम् वाय
सोली स्वादुरसा वयस्था २ अथ मकूलकः निकुंभो दंतिका प्रत्यक्श्रेण्युदुंबरपर्ण्यपि ५
अजमोदा तूग्रगंधा ब्रह्मदर्भा यवानिका ४ मूले पौष्करकाश्मीरपद्मपत्राणि पौष्करे २ अ
व्यथातिचरा पद्मा चारटी पद्मचारिणी ५ कांपिल्यः कर्कशश्चंद्रो रक्तांगो रोचनीत्यपि ५
प्रपुन्नाडस्त्वेडगजो दद्रुघ्नश्चक्रमर्दकः पद्माट उरणाख्यश्च ९ पलांडुस्तु सुकंदकः २ लता
र्कदुद्रुमौ तत्र हरिते २ अथ महौषधम् लशुनं गृंजनारिष्टमहाकंदरसोनकाः ९ पुनर्न
वा तु शोफघ्नी २ वितुन्नं सुनिषण्णकम् २ स्याद्वातकः शीतलोपराजिता शणपर्ण्यपि ४
पारावतांघ्रिः कटभी पण्या ज्योतिष्मती लता ५ वार्षिकं त्रायमाणा स्यात् त्रायंती बलभद्रि
का ४ विष्वक्सेनप्रिया गृष्टिर्वाराही बदरेत्यपि ४ मार्कवो भृंगराजः स्यात् २ काकमाची
तु वायसी २ शतपुष्पा सितच्छत्रातिच्छत्रा मधुरा मिसिः अवाक्पुष्पी कारवी च २ सरणा तु
प्रसारणी २ तस्यां कटंभरा राजबला भद्रबलेति च २ जनी जतूका जननी जतुकृच्चक्रव

तिनीसंस्पर्शा ९ अथशाटींगंथम्लीषट्रंग्रंथिकेत्यपि २ कर्बुरोपिपलाशोपि २ कारवे

ल्लः करिलभः सुघवीव २ अथफलकंपरोलस्तिककः पटुः ५ कूष्मांडकल्लकको

कः २ पलाकः कर्कटीस्त्रियो इर्वारुःकट्वंवीस्पात २ नम्पूलानूकमेसमे २ विशाग

वातीमोतनम्वा १ विषमलाद्रिइवारुणी २ अथगोन्नःसुरुणःकंदः १ गंडीरोलासमष्ठिला

कालेयपोटका २ अथीनम्लकंदिलमोचिका १ वास्तुकं १ शाकभेदाःस्युः ५ इत्यौ

त्पत्तपर्विकामहत्सवीर्याभागंध्योरुहालेता ६ अथसामिलागोलोमीषातवीर्योचवं

उलीशफलात्तकः ५ फलविंदोमेचनामाम्लामूलकमस्त्रियां ५ स्याद्रुदम्लको

गुंडा २ कुडलावकलोमरा १ वषोनकनावकमोरत्नविसारतणधजः शातपर्वाथव

कलोवेणमक्षवनेजनः १० केचकावेणवस्नेसर्येत्ववंनमलिलोद्रला १ ग्रंथिनोपर्व

पत्सपी २ ग्रंदस्तेजनकःशरः २ नडस्तथमनःपोटगलः २ अथोकाशमस्त्रियाम इ

त्वगंधःपोटगलः २ कुंभूमनित्वचलमाः इक्षालकाः २ नडेराः ग्रंद्रकांनवकारपः

स्पाद्वीरणंवीरतवं १ मूलेस्पोशीरमस्त्रियाम अभयंनलदंसेव्यममृणालजलाशयम

अ
को
२९

लामज्जकं लघुलयमवदाहेष्टकापथे नलादयस्तृणं गर्मुच्छ्यामाकप्रमुखा अपि अस्त्री
कुशं कुथो दर्भः पवित्रं ४ अथ कत्तृणं पौरं सौगंधिकं ध्यामदेवजग्धकरौहिषम् ६ छत्राति
छत्रपालघ्नौ २ मालातृणकभूस्तृणे ४ शष्पं बालतृणं २ घासो यवसं २ तृणमर्जुनं ४
तृणानां संहतिस्तृण्या १ नड्या नलसंहतिः १ तृणराजाह्वयस्तालः २ नारिकेलस्तु लां
गली २ घोंटा तु पूगः क्रमुको गुवाकः खपुरः ५ अस्य तु फलमुद्वेगमेते च हिंतालसहिता
स्त्रयः खर्जूरः केतकी ताली खर्जूरी च तृणद्रुमाः इत्यमरकोशे द्वितीयकांडे वनौषधिव
र्गः वनवर्गः ॥ ॐ सिंहो मृगेंद्रः पंचास्यो हर्यक्षः केसरी हरिः ६ कंठीरवश्च शार्दूलद्वीपिनौ
व्याघ्रे ३ चित्रकायः पंचनखश्च तरक्षुस्तु मृगादनः २ वृकश्च वराहः सूकरो घृष्टिः को
लः पोत्री किरिः किटिः दंष्ट्री घोणी स्तब्धरोमा क्रोडो भूदार इत्यपि १२ कलालोमुखाद्रोम
लांगूलश्च कपिप्लवंगप्लवगशाखामृगवलीमुखाः मर्कटो वानरः कीशो वनौ
काः ९ हरिः कृष्णमुखो गोलांगूलश्च ऋक्षभल्लुके ऋक्षाच्छभल्लभल्लूकाः ४ भाल्लुकश्च
गंडके खड्गखड्गिनौ २ कुलीरश्च लुलायो महिषो वाहद्विषत्कासरसैरिभाः ५ रजस्वलो

पि स्त्रियां शिवा भूरिमायुगोमायुमृगधूर्त्तकाः शृगालोवंचकः क्रोष्टुफेरुफेरवजंबु
काः ९ ओतुर्विडालो मार्जारो वृषदंशक आखुभुक ५ त्रयोगौधेरगौधेयगो
धारागोधिकात्मजे श्वावित्तु शल्यः तल्लोम्नि शललीशललंशलम् २ वातप्रमीर्वातमृ
गः २ कोकस्त्वीहामृगोवृकः ३ मृगाः कुरंगवातायुहरिणाजिनयोनयः ५ ऐणेयमे
ण्याश्चर्मादौ १ एणस्यैणमुभेत्रिषु कदलीकंदलीचीनचमूरुप्रियकावपि समूरुश्चे
तिहरिणाश्चमीप्यजिनयोनयः ९ कृष्णसाररुरुन्यंकुरंकुशंबररौहिषाः गोकर्णपृ
षतैणर्ष्यरोहिताश्चमरोमृगाः ११ गंधर्वः शरभो रामः सृमरो गवयः शशः ९ इत्याद
योमृगेंद्राद्या गवाद्याः पशुजातयः उंदुरुर्मूषकोप्याखुः ३ छिक्कनकोग्रहगोधागोधा
लोटोह?श्च छुच्छुंदरीगंधमूषीदीर्घदेहीतुमूषिका ४ गिरिकाबालमूषिका १ क
टकश्च सरटः कृकलासः स्यात् ३ प्रतिसूर्यशयानकश्च मुसलीगृहगोधिका २ लू
तास्त्रीतंतुवायोर्णनाभमर्कटकाः समाः ४ नालिकोजालकारश्च नीलंगुस्तुक्रिमिः
कर्णजलौकाः शतपद्युभे २ वृश्चिकः शूककीटः स्यात् २ अलिद्रोणौतुवृश्चिके २ पा

अ
को
२२
23

रावतः कलरवः कपोतः ३ अथ शशादनः पत्री श्येनः २ उलूके तु वायसारातिपेचकौ ३ घू
को निशाटश्च व्याघ्राटः स्याद्भरद्वाजः १ खंजरीटस्तु खंजनः २ लोहपृष्ठस्तु कंकः स्यात् २
अथ चाषः किकीदिविः २ कलिंगभृंगधूम्याटाः ३ अथ स्यात् शतपत्रकः दार्वाघाटः २ अ
थ सारंगस्तोककश्चातकः समाः ३ कृकवाकुस्ताम्रचूडः कुक्कुटश्चरणायुधः ४ स्त्री
त्वीकालतश्च चटकः कलविंकः स्यात् २ तस्य स्त्री चटका १ तयोः पुमपत्ये चाटकैरः १
स्त्र्यपत्ये चटकैव हि १ कर्करेटुः करेटुः स्यात् २ कृकणक्रकरौ समौ २ वनप्रियः परभृत
कोकिलः पिक इत्यपि ४ कलकंठस्ताम्राक्षश्च काके तु करटारिष्टबलिपुष्टसकृत्प्रजाः
ध्वांक्षात्मघोषपरभृद्बलिभुग्वायसा अपि ९ एकदृष्टिश्चिरंजीवी मौकलिर्द्विजः [illegible]
द्रोणकाकस्तु काकोलः २ दात्यूहः कालकंठकः २ आतापिचिल्लौ २ दाक्षाय्यगृध्रौ २ की
रशुकौ समौ २ शिखंडशालो विलीनो गोटीचेनेच्चाश्च क्रुङ् क्रौंचः २ अथ बकः कह्वः २
पुष्कराह्वस्तु सारसः २ कोकश्चक्रश्चक्रवाको रथांगाह्वयनामकः ४ कादम्बः कलहं
सः स्यात् २ उत्क्रोशकुररौ समौ २ हंसास्तु श्वेतगरुतश्चक्रांगा मानसौकसः ४ राजहंसा

२२

स्त्वनेचंचुचरणैर्लोहितैः सिताः १ मलिनैर्मल्लिकाक्षास्ते १ धार्तराष्ट्राः सितेतरैः १ शरा
रिराटिराडिश्च ३ बलाकाबिसकंठिका १ शारिकागोवटीपीनवोगाव हंसस्ययो
षिद्वरटा १ सारसस्यतुलक्ष्मणा १ जतुकाजिनपत्रास्यात् २ परोष्णीतैलपायिका २ म
त्तविंशावल्यालिकानिषाटनीव वर्वणामक्षिकानीला २ सरघामधुमक्षिका २ पतंगि
कापुत्तिकास्यात् २ दंशस्तुवनमक्षिका दंशीतज्जातिरल्पास्यात् १ गंधोलीवरटाद्वयोः
भृंगारीचीरुकाचीरीझिल्लिकाचसमाइमाः ४ समौपतंगशलभौ २ खद्योतोज्योति
रिंगणः २ इंद्रगोपकः ज्योतिर्मालीकीटमणिश्च मधुव्रतोमधुकरोमधुलिण्मधुपालि
नः द्विरेफपुष्पलिड्भृंगषट्पदभ्रमरालयः भसलश्चंचरीकश्चरोलम्बेंदिंदिरावपि
मयूरोबर्हिणोबर्हीनीलकंठोभुजंगभुक् शिखावलः शिखीकेकीमेघनादानुला
स्यपि ९ केकावाणीमयूरस्य १ समौचंद्रकमेचकौ २ शिखाचूडा २ शिखंडस्तुपिच्छब
र्हेनपुंसके २ प्रचलाकः कलापश्च खगोविहंगविहगविहंगमविहायसः शकुंतप
क्षिशकुनिशकुंतिशकुनद्विजाः पतत्रिपत्रिपतगपतत्पत्ररथांडजाः नगौकोवाजिवि

अ
को
२८
98

किरविविष्किरपतत्रयः नीडोद्भवागरुत्मन्तः पित्सन्तोनभसंगमाः २ तेषांविशेषाहारी
तोमद्गुःकारंडवःप्लवः तित्तिरिःकुक्कुभोलावोजीवंजीवश्चकोरकः कोयष्टिकष्टि
ट्टिभकोवर्तकोवर्तिकादयः २ ग्राहिताघातिकादयः गरुत्पत्त्रच्छदः पत्रंपतत्रंचतनूरु
हम् १ स्त्रीपक्षतिःपक्षमूले २ चंचुस्त्रोटिरुभेस्त्रियौ २ तेडुंच प्रडीनोड्डीनसंडीनान्येताः
खगगतिक्रियाः २ पेशीकोशोद्विहीनेंडे १ कुलायोनीडमस्त्रियाम् २ पोतःपाकोर्भ
कोडिंभः पृथुकःशावकःशिशुः २ स्त्रीपुंसौमिथुनं १ द्वंद्वंयुग्मंतुयुगलंयुगं ४ समूह
निवहव्यूहसंदोहविसरव्रजाः स्तोमौघनिकरव्रातवारसंघातसंचयाः समुदायःस
मुदयःसमवायश्चयोगणः स्त्रियांतुसंहतिर्वृंदंनिकुरंबंकदंबकम् १९ वृंदभेदाः
समैर्वर्गः १ संघसार्थौतुजंतुभिः १ सजातीयैःकुलं १ यूथंतिरश्चांपुंनपुंसकम् १ पशू
नांसमजः १ अन्येषांसमाजः १ अथसधर्मिणांस्यान्निकायः पुंजराशीतूत्करःकूटम
स्त्रियाम् ४ कापोतशौकमायूरतैत्तिरादीनितद्गणे ४ गृहासक्ताःपक्षिमृगाश्छेका
स्तेगृह्यकाश्चते इत्यमरकोशेद्वितीयकांडेसिंहादिवर्गःपंचमः ५ ओंमनुष्यामानु

जामर्त्या मानुषा मानवा नराः ९ स्युः पुमांसः पंचजनाः पुरुषाः पूरुषा नरः ५ स्त्रीयो
षिदबला नारी योषा सीमंतिनी वधूः प्रतीपदर्शिनी वामा वनिता महिला तथा ॥ वि
शेषास्त्वंगना भीरुः कामिनी वामलोचना प्रमदा मानिनी कांता ललना च नितंबिनी
सुंदरी रमणी रामा ॥ कोपना सैव भामिनी । वरारोहा मत्तकाशिन्युत्तमा वरवर्णि
नी ॥ कृताभिषेका महिषी । भोगिन्योन्या नृपस्त्रियः । पत्नी पाणिगृहीती च । द्विती
या सहधर्मिणी भार्या जाया थ पुंभूम्नि दाराः स्यात्तु कुटुंबिनी पुरंध्री । सुचरि
त्रा तु सती साध्वी पतिव्रता ॥ कृतसापत्निकाध्यूढाधिविन्ना । थ स्वयंवरा पतिंवरा
च वर्या च । कुलस्त्री कुलपालिका । कन्या कुमारी । गौरी तु नग्निकानागतार्तवा । स्या
न्मध्यमा दृष्टरजाः । तरुणी युवतिः समे । समाः स्नुषा जनी वध्वः । वधूटी च चिरिंटी तु
सुवासिनी । इच्छावती कामुका स्यात् । वृषस्यंती तु कामुकी । कांतार्थिनी तु या याति
संकेतं साभिसारिका । पुंश्चली धर्षणी बंधक्यसती कुलटेत्वरी स्वैरिणी पांसुला च स्या
त् । अशिश्वी शिशुना विना । अवीरा निष्पतिसुता । विश्वस्ता विधवे समे । आलिः स

अ
को
२५

29

लीवयस्याथ २ सध्रीच पतिवत्नी सभर्तृका १ वृद्धा पलिक्नी १ प्राज्ञी तु प्रज्ञा १ प्राज्ञा तु धीम
ती १ शूद्री शूद्रस्य भार्या स्यात् १ शूद्रा तज्जातिरेव च १ आभीरी तु महाशूद्री जातिपुंयोगयोः
समाः १ अर्याणी स्वयमर्या स्यात् १ क्षत्रिया क्षत्रियाण्यपि १ उपाध्यायाप्युपाध्यायी १ स्या
दाचार्यापि च स्वतः १ आचार्यानी तु पुंयोगे १ स्यादर्यी क्षत्रियी तथा १ पोटा स्त्री पुंसलक्षणा

उपाध्यान्युपाध्यायीः

वीरपत्नी वीरभार्या १ वीरमाता तु वीरसूः १ जीवसूर्जीवतोका कृन्तोरा च कुटवादिनी
जातापत्या प्रजाता च प्रसूता च प्रसूतिका ४ स्त्री नग्निका कोटवी स्यात् १ दूती संचारिके
समे १ कात्यायन्यर्धवृद्धा या काषायवसनाधवा १ सैरंध्री परवेश्मस्था १ स्ववशा शिल्पका
रिका १ असिक्नी स्यादवृद्धा या प्रेष्यान्तःपुरचारिणी १ वारस्त्री गणिका वेश्या रूपाजीवा
पण्यस्त्री पण्यस्त्रीव अथ सा जनैः सत्कृता वारमुख्या स्यात् १ कुट्टनी शंभली समे १ विप्र
श्निका त्वीक्षणिका दैवज्ञा १ अथ रजस्वला स्त्रीधर्मिण्यविरात्रेयी मलिनी पुष्पवत्यपि
ऋतुमत्युदक्यापि १ स्याद्रजः पुष्पमार्तवम् २ श्रद्धालुर्दोहदवती १ निष्क
ला विगतार्तवा १ आपन्नसत्त्वा स्याद्गुर्विण्यन्तर्वत्नी च गर्भिणी ४ गणिकादेस्तु गाणिक्यं

माभिगो योवर्तगामी २ पुनर्भूर्दिधिषूरूढा द्विस्तस्या दिधिषुः पतिः १ स तु द्विजोऽग्रेदिधि-
षुः सैव यस्य कुटुम्बिनी १ कानीनः कन्यकाजातः सुतः १ सुभगासुतः सौभागिने-
यः स्यात् २ पारस्त्रैणेयस्तु परस्त्रियाः १ पैतृष्वसेयः स्यात्पैतृष्वस्रीयः पितृष्वसुः सुतः २
मातृष्वसुश्चैवं १ वैमात्रेयो विमातृजः २ साम्मातरस्तु भयमर्मात्मकः अथ बान्धकिनेयः स्या-
द्बन्धुलश्चासतीसुतः कौलटेयः कौलटेरः ५ भिक्षुकी तु सती यदि तदा कौलटिनेयः
स्यात् कौलटेयोऽपि चात्मजः २ आत्मजस्तनयः सूनुः सुतः पुत्रः ५ दारकदायादौ च स्त्रियां त्व-
मी आहुर्दुहितरं सर्वे ५ अपत्यं तोकं तयोः समे संततिः संतानः प्रजा... स्वजाते त्वौर-
सोरस्यौ २ तातस्तु जनकः पिता २ अम्बा च जनयित्री प्रसूर्माता जननी २ भगिनी स्वसा २
ननान्दा तु स्वसा पत्युः १ नप्त्री पौत्री सुतात्मजा २ भार्यास्तु भ्रातृवर्गस्य यातरः स्युः परस्परम्
प्रजावती भ्रातृजाया १ मातुलानी तु मातुली २ पतिपत्न्योः प्रसूः श्वश्रूः १ श्वशुरस्तु पि-
ता तयोः १ पितुर्भ्राता पितृव्यः स्यात् १ मातुर्भ्राता तु मातुलः १ श्यालाः स्युर्भ्रातरः पत्न्याः
स्वामिनो देवृदेवरौ १ स्वस्रीयो भागिनेयः स्यात् २ जामाता दुहितुः पतिः १ पितामहः १

पितुःपिता १ तत्पिताप्रपितामहः १ मातुर्मातामहाद्येवं १ सपिंडास्तुसनाभयः २ समानोद

र्य्यसोदर्य्यसगर्भ्यसहजाः समाः ४ सगोत्रबांधवज्ञातिबंधुस्वस्वजनाः समाः ५ ज्ञातेयंबं

धुतातेषांक्रमाद्भावसमूहयोः २ धवःप्रियःपतिर्भर्त्तासेक्तावरयितावरः २ आयंप्रजः

पितयोनात्मे १ जारस्तूपपतिःसमौ २ अमृतेजारजःकुंडः १ मृतेभर्त्तरिगोलकः १ भ्रात्री

योभ्रातृजः २ भ्रातृभगिन्यौभ्रातराव्वभौ २ गत्यंतलोपेगावौ स्याद्दक्षजंघोसमर्थतः

स्याद्वैविंशतीर्त्रिंशतः स्वैरकोग्रलोपतः हेकयोः क्लीवपेकेस्यात्स्टूनिपदूनीपटू

स्वदादीनामग्रयोगापेक्षोनतोचनेतिश्च श्वकामिस्यादिकेत्वेषांस्वैर्यागोषवशेषत्नः मा

तापितरौपितरौमात र पितरौप्रसू ... जनयितारौ ४ श्वश्रूश्वशुरौश्वशुरौ २ पुत्रौपुत्र

श्चदुहितारौ दंपतीजंपतीभार्यापतीजायापतीति च ४ गर्भोभ्रूणइमौतुल्यौ स्त्रीभर्भ्यःस्त्री

ह्वंकललोभ्रियाम ४ सूतिमासोवैजननः २ गर्भाशयोजरायुः स्यादुल्बंच

हुंडवःक्लीवःपंडोनपुंसकं ५ शंडःषंडोपोनिर्माणो पंडःपंडुश्वेतिच शिशुत्वंशैशवंबाल्यं

ताहृष्यंयौवनेसमे २ स्यात्स्थाविरंवृद्धत्वं १ वृद्धसंघेपिवार्द्धकं १ पलितंजरसाशौक्ल्यंकेशा ३

डे: १ विस्रसा जरा २ स्यादुत्तानशया डिम्भाः स्तनपा च स्तनन्धयः ४ बालस्तु स्यान्माणवक :
वयःस्थस्तरुणो युवा २ प्रवयाः स्थविरो वृद्धो जीनो जीर्णो जरन् ६ वर्षीयान्दशमी ज्या
यान् २ पूर्वजस्त्वग्रियोऽग्रजः २ जघन्यजे स्युः कनिष्ठयवीयोऽवरजानुजाः ५ अमां
सो दुर्बलश्छातः २ बलवान्मांसलोंऽसलः २ तुंदिभस्तुंदिलस्तुंदी बृहत्कुक्षिः पिचंडिलः ५
उदरिलस्तु अवटीटोऽवनाटश्चावभ्राटो नतनासिके २ केशवः केशिकः केशी २ वलिनो
वलिभः समौ २ विकलाङ्गस्त्वपोगंडः २ खर्वो ह्रस्वश्च वामनः २ निखर्वः खरणस्तु खर
णाः स्यात्खरणसो २ विग्रस्तु गतनासिकः २ खुरणाः स्यात्खुरणसः २ खरणाः खरना
सिकः प्रज्ञुः प्रगतजानुकः २ ऊर्ध्वज्ञुरूर्ध्वजानुः स्यात् २ संज्ञुः संहतजानुकः २ स्यादेडे ब
धिरः २ कुब्जे गडुलः २ कुकरे कुणिः २ पृश्निरल्पतनौ २ श्रोणः पंगौ २ मुंडस्तु मुंडिते २ क
लेवकस्त्ववाकक्करणः १ खलतिः खल्वाटलामिकः २ वलिरः केकरे २ खोडे खंजः २ विनग्नस्तु
विगुञ्जरावराः जडुलः कालकः पिप्लुः २ तिलकस्तिलकालकः अनामयं स्यादारोग्यम्
चिकित्सा रुक्प्रतिक्रिया २ भेषजौषधभैषज्यान्यगदो जायुरित्यपि ५ स्त्री रुग्रुजा चोपता

अ
को
३१

31

रोगव्याधिगदामयाः ७ यक्ष्मात्मात्ययः शोषः ३ प्रतिश्यायस्तु पीनसः २ स्त्रीक्षुत्क्षुतं
क्षवः पुंसि ३ कासस्तु क्षवथुः पुमान् २ शोफस्तु श्वयथुः शोथः ३ पादस्फोटो विपादिका
किलासं सिध्म २ कच्छ्वां तु पामपामा विचर्चिका ४ कण्डूः खर्जूश्च कण्डूया ३ विस्फोटः पिटकः स्त्रि
यां २ व्रणोऽस्त्रियामीर्ममरुः क्लीबे नाडीव्रणः पुमान् ४ कोठो मण्डलकं २ कुष्ठश्वित्रे २ दुर्नाम
कार्शसी २ गुदजं गुदकीलकं च आनाहस्तु विबन्धः स्यात् २ ग्रहणी रुक्प्रवाहिका २ प्रच्छर्दि
का वमिश्च स्त्री पुमांस्तु वमथुः समाः ३ छर्दिश्छर्दिश्च व्याधिभेदा विद्रधिः स्त्री ज्वरमेहभगं
दराः ५ श्लीपदं पादवल्मीकं स्यात् २ [illegible] रोगहार्यगदंकारो भिषग्वैद्यौ चिकि
त्सके ५ वार्तो निरामयः कल्य ३ उल्लाघो निर्गतो गदात् १ ग्लानग्लास्नू आमयावी विकृतो
व्याधितोऽपटुः आतुरोऽभ्यमितोऽभ्यान्तः ९ समौ पामनकच्छुरौ २ दद्रुणो दद्रुरोगी स्यात् २ अ
र्शोरोगयुतोऽर्शसः २ वातकी वातरोगी स्यात् २ सातिसारोऽतिसारकी २ स्युः क्लिन्नाक्षे चु
ल्लचिल्लपिल्लाः ४ क्लिन्नेऽक्ष्णि चाप्यमी ४ उन्मत्त उन्मादवति २ श्लेष्मणः श्लेष्मलः कफी ३
न्युब्जो भुग्ने रुजा २ कुब्जः [illegible] वृद्धनाभौ तुन्दिलतुन्दिभौ २ किलासी सिध्मलः २ अन्धः अदृक् २ ३१

मृद्वोलेमृतं मृद्विलौ २ शुक्रं तेजोरेतसी च बीजवीर्येन्द्रियाणि च ९ मायुः पित्तं २ कफः श्ले

ष्मा २ स्त्रियां तु त्वगसृग्धरा २ पिशितं तरसं मांसं पललं क्रव्यमामिषम् ९ उत्तप्तं शुष्कमां

सं स्यात्तद्वल्लूरं त्रिलिङ्गकम् २ रुधिरेऽसृग्लोहितास्ररक्तक्षतजशोणितम् २ बुक्काग्र

मांसं २ हृदयं हृत् २ मेदस्तु वपा वसा २ पश्चाद्ग्रीवाशिरा मन्या १ नाडी तु धमनिः शिरा

तिलकं क्लोम २ मस्तिष्कं गोर्दं २ किट्टं मलोऽस्त्रियाम् २ अन्त्रं पुरीतत् २ गुल्मस्तु प्लीहा पुंसि

अथ वस्नसा स्नायुः स्त्रियां २ कालखण्डयकृती तु समे इमे २ सृणिका स्यन्दिनी लाला २ दू

षिका नेत्रयोर्मलम् १ तूष्णीका च मूत्रं प्रस्रावः २ उच्चारावस्करौ शमलं शकृत् पुरीषं गूथ

वर्चस्कमस्त्री विष्ठाविशौ स्त्रियौ ४ स्यात्कर्परः कपालोऽस्त्री २ कीकसं कुल्यमस्थि च २ स्यात्

शरीरास्थ्नि कङ्कालः १ कंकस्य पृष्ठास्थ्नि तु कशेरुका १ शिरोऽस्थनि करोटिः स्त्री १ पार

र्श्व पार्श्वास्थनि तु पञ्जरः १ पञ्जूव अंगं प्रतीकोऽवयवोऽपघनः ४ अथ कलेवरं गात्रं वपुः

संहननं शरीरं वर्ष्म विग्रहः कायो देहः क्लीबपुंसोः स्त्रियां मूर्तिस्तनुस्तनूः १२ पादाग्रं प्रपदं २

पादः पदंघ्रिश्चरणोऽस्त्रियाम् ४ तद्ग्रन्थी घुटिके गुल्फौ २ पुमान्पार्ष्णिस्तयोरधः १ जंघा तु

पृष्ठन्ता १ जानूरूपर्वाष्ठीवदस्त्रियाम् २ सक्थि क्लीबे पुमानूरुः १ तत्सन्धिः पुंसि वंक्षणः १ गुदं त्व
पानं पायुर्ना २ वस्तिर्नाभेरधो द्वयोः १ कटो ना श्रोणिफलकं १ कटिः श्रोणिः ककुद्मती २ क
टेश्च पश्चान्नितम्बः स्त्रीकट्याः १ क्लीबे तु जघनं पुरः १ कूपकौ तु नितम्बस्थौ द्वयहीने कुकुन्दरे
स्त्रियां स्फिचौ कटिप्रोथौ १ उपस्थो वक्ष्यमाणयोः १ भगो योनिर्द्वयोः २ स्त्रीचिह्नं स्मर
गृहं च शिश्नो मेढ्रो मेहनशेफसी ४ शेपः साधनं च मुष्कोऽण्डकोशो वृषणः २ पेलं च छछ
वृषणाण्डे त्रिकं १ पिचण्डकुक्षी जठरोदरं तुन्दम् ५ तुंदिभ स्तनौ कुचौ २ चूचुकं तु कुचाग्रं स्यात्
न ना क्रोडं भुजान्तरम् उरो वत्सं च वक्षश्च ५ पृष्ठं तु चरमं तनोः १ स्कन्धो भुजशिरोंऽसोऽस्त्री २ सं
धी तस्यैव जत्रुणी १ बाहुमूले उभे कक्षौ २ पार्श्वमस्त्री तयोरधः १ मध्यमं चावलग्नं च मध्यो
ऽस्त्री २ द्वौ परौ द्वयोः भुजबाहू प्रवेष्टो दोः स्यात् ४ कफोणिस्तु कूर्परः २ अस्योपरि प्रगण्डः १
स्यात् १ प्रकोष्ठस्तस्य चाप्यधः १ मणिबन्धादाकनिष्ठं करस्य करभो बहिः १ पंचशाखः
शयः पाणिः २ हस्तः करश्च तर्जनी स्यात्प्रदेशिनी १ अङ्गुल्यः करशाखाः स्युः २ पुंस्यङ्गुष्ठः
प्रदेशिनी मध्यमानामिका चापि कनिष्ठा चेति ताः क्रमात् ५ पञ्चभिः करहोनस्त्वो

3

स्त्रीनखरोस्त्रियाम् ४ काशांकुष्ठोपि प्रादेशतालगोकर्णास्तर्जन्यादियुते तते अंगुष्ठे
सकनिष्ठे स्याद्वितस्तिर्द्वादशांगुलः १ पाणौ चपेटप्रतलप्रहस्ता विस्तृतांगुलौ १ द्वौ सं
हतौ संहततलप्रतलौ वामदक्षिणौ १ पाणिर्निकुब्जः प्रसृतिस्तौ युतावंजलिः पुमान् १
प्रकोष्ठे विस्तृतकरे हस्तः १ मुष्ट्या तु बद्धया सरत्निः स्यात् १ अरत्निस्तु निष्कनिष्ठेन मुष्टि
ना १ व्यामो बाह्वोः सकरयोस्ततयोस्तिर्यगन्तरम् १ ऊर्ध्वविस्तृतदोःपाणिनृमाने पौरु
षं त्रिषु १ कंठो गलः १ अथ ग्रीवायां शिरोधिः कंधरेत्यपि १ कंबुग्रीवा त्रिरेखा सा १ अवटु
र्घाटा कृकाटिका १ वक्त्रास्ये वदनं तुंडमाननं लपनं मुखम् १ क्लीबे घ्राणं गंधवहा घो
णा नासा च नासिका ५ ऊस्यांशाविनीव ओष्ठाधरौ तु रदनच्छदौ दशनवाससी ४ अ
धस्ताच्चिबुकं १ गंडौ कपोलौ १ तत्परो हनुः १ रदना दशना दंता रदाः ४ तालु तु काकुदम्
रसज्ञा रसना जिह्वा १ लोलाघंटिका बालघंटिका च प्रांतावोष्ठस्य सृक्किणी १ ललाट
मलिकं गोधिः २ ऊर्ध्वे दृग्भ्यां भ्रुवौ स्त्रियाम् १ कूर्चमस्त्री भ्रुवोर्मध्यं १ तारकाक्ष्णः क
नीनिका १ लोचनं नयनं नेत्रमीक्षणं चक्षुरक्षिणी दृग्दृष्टी च १ अश्रु नेत्रांबु रोदनं चास्रम

अ
को
३३
33

श्रुच ४ वाष्पश्च अपांगौ नेत्रयोरंतौ १ कटाक्षोपांगदर्शने १ कर्णशब्दग्रहौ श्रोत्रं श्रुति :
स्त्री श्रवणं श्रवः ६ उत्तमांगं शिरः शीर्षं मूर्धा ना मस्तकोऽस्त्रियाम् ५ चिकुरः कुं-
तलो वालः कचः केशः शिरोरुहः ६ तद्वृन्दे कैशिकं कैश्यं २ अलकाश्चूर्ण-
कुंतलाः २ ते ललाटे भ्रमरकाः १ काकपक्षः शिखंडकः २ कबरी केशवेशः १
अथ धम्मिल्लाः संयताः कचाः १ शिखा चूडा केशपाशी ३ व्रतिनस्तु सटा जटाः १ कटंबेव
वेणिप्रवेणी २ शीर्षण्यशिरस्यौ विशदे कचे ४ पाशः पक्षश्च हस्तश्च कलापार्थाः कचा-
त्परे ३ तनूरुहं रोम लोम ३ तद्वृद्धौ श्मश्रु पुंमुखे १ आकल्पवेषौ नेपथ्यं प्रतिकर्म प्र-
साधनम् ५ दशैते त्रिष्वलंकर्तालंकरिष्णुश्च मंडितः २ प्रसाधितोलंकृतश्च भूषितश्च
परिष्कृतः ४ विभ्राड् भ्राजिष्णुरोचिष्णू ३ भूषणं स्यादलंक्रिया २ अलंकारस्त्वाभरणं
परिष्कारो विभूषणम् मंडनं च ५ अथ मुकुटं किरीटं पुंनपुंसकम् २ मौलिश्च चूडा-
मणिः शिरोरत्नं २ तरलो हारमध्यगः १ वालपाश्या पारितथ्या २ पत्रपा-
श्यं ललाटिका २ कर्णिका तालपत्रं स्यात् २ कुंडलं कर्णवेष्टनम् २ कंठलंच ग्रैवेयकं

३३

नं

कंठभूषा २ लंबनंस्याल्ललंतिका २ स्वर्णैः प्रालंबिका २ अथोरः सूत्रिकामौक्तिकैः कृ
ता १ हारोमुक्तावली २ देवछंदोसौशतयष्टिकाः १ हारभेदायष्टिभेदाद्गुछगुछार्धगो
स्तनाः २ अर्धहारोमाणवकः १ एकावल्येकयष्टिका २ सैवनक्षत्रमालास्यात्सप्तविं
शतिमौक्तिका १ आवापकः पारिहार्यः कटकोवलयोस्त्रियाम् ४ केयूरमंगदंदो
र्भूषा २ अंगुलीयकमूर्मिका १ साक्षरांगुलिमुद्रास्या १ कंकणंकरभूषणम् १ स्त्रीक
ट्यांमेखलाकांचीसप्तकीरशनाः स्त्रियाम् ४ सिंजिनीकलापश्च क्लीबेसारसनं १
उभयोर्नीवि चाथपुंस्कट्यांशृंखलंत्रिषु १ पादांगदंतुलाकोटिर्मंजीरोनूपुरोस्त्रियां
हंसकः पादकटकः ४ किंकिणीक्षुद्रघंटिका १ त्वक्फलकृमिरोमाणिवस्त्रयो
निर्दशत्रिषु वाल्कंक्षौमादि १ फालंतुकार्पासंबादरंचतत् कौशेयंकृमिको
शोत्थंरांकवंमृगरोमजम् अनाहतंनिष्प्रवाणितंत्रकंचनवांबरे ४ तत्स्यादुद्गमनी
यंधौतयोर्वस्त्रयोर्युगम् १ पत्रोर्णंधौतकौशेयं १ बहुमूल्यंमहाधनम् २ क्षौमंदुकू
लंस्यात् २ द्वेतुनिवीतंप्रावृतंत्रिषु १ स्त्रियांबहुत्वेवस्त्रस्यदशाः स्युर्वस्तयोर्द्वयोः २ द्वे

अ
को
३५

चोलः कूर्पासकोऽस्त्रि
याम् ४

34

र्घ्यमानाहस्त्वायामः २ परिणाहो विशालता २ विस्तारश्च पटच्चरं जीर्णवस्त्रं २ समौ न
क्तककर्पटौ २ वस्त्रमाच्छादनं वासश्चैलं वसनमंशुकम् ६ चीनं च सुचेलकः पटोऽस्त्री २
ना वराशिः स्थूलशाटकः २ अन्तरीयोपसंव्यानपरिधानान्यधोंऽशुके ४ द्वौ प्रावारोत्तरा
संगौ समौ बृहतिका तथा संव्यानमुत्तरीयं च ५ निचोलः प्रच्छदपटः २ समौ रल्लकक
म्बलौ २ चोलः कूर्पासकोऽस्त्रियाम् २ नीशारस्तु प्रावरणो हिमानिलनिवारणे १ अर्धोरु
के वरस्त्रीणां स्याच्चण्डातकमंशुकम् १ स्यात्त्रिष्वाप्रपदीनं तत्प्राप्नोत्याप्रपदं हि यत् १ अ
स्त्री वितानमुल्लोचः २ दूष्याद्यं वस्त्रवेश्मनि १ आयघाह्वान्पटकुटीगुणलयिनी स्यान्नेव
प्रतिसीरा जवनिका स्यात्तिरस्करिणीति च २ परिकर्माङ्गसंस्कारः २ स्यान्मार्ष्टिर्मार्ज
ना मृजा २ पर्यङ्किका परिकरः पर्यङ्कश्चावसक्थिका उद्वर्तनोत्सादने द्वे क्लीबे २ आ
प्लावस्त्वाप्लवः स्नानं २ मज्जनं च चर्चा तु चार्चिक्यं स्थासकः २ अथ प्रबोधनं त्वनुबोध :
पत्रलेखा पत्राङ्गुलिरिमे स्त्रियाम् २ तमालपत्रतिलकचित्रकाणि विशेषकम् ४ द्वि
तीयं च तुरीयं च नास्त्रियाम् अथ कुङ्कुमं काश्मीरजन्माग्निशिखं वरं बाह्लीकपी ३५

नेरक्तसंकोचपिशुनंधीरंलोहितचंदनं ९ तुद्रुणंच लाक्षाराक्षाजतुक्लीवेयावोल
क्तोद्रुमामयः ९ लवंगंदेवकुसुमंश्रीसंज्ञं २ अथजायकंकालीयकंचकालानुसार्यं
च २ अथसमर्थकंवंशिकागुरुराजार्हंलोहंकृमिजंजोंगकम् कालागुर्वगुरु
स्यात् २ मंगल्यामल्लिगंधियत् १ यक्षधूपःसर्जरसोरालसर्वरसावपिबहुरूपोपि ५ वृ
कधूपकृत्रिमधूपकौ तुरुष्कःपिंडकःसिल्होयावनोपि ४ अथपायसश्रीवा
सोवृकधूपोपिश्रीवेष्टसरलद्रवौ ५ मृगनाभिर्मृगमदःकस्तूरीच २ अथकोलकंक
क्कोलकंकोशफलं २ अथकर्पूरमस्त्रियाम् घनसारश्चंद्रसंज्ञःसिताभ्रोहिमवाल
का ५ गंधसारोमलयजोभद्रश्रीश्चंदनोस्त्रियाम् ४ तैलपर्णिकगोशीर्षेहरिचंदनम
स्त्रियां २ श्रीखंडंच तिलपर्णीतुपत्रांगंरंजनंरक्तचंदनंकुचंदनंच ५ अथजातीको
शजातीफलेसमे २ कर्पूरागुरुकस्तूरीकक्कोलैर्यक्षकर्दमः १ गात्रानुलेपनीवर्ति
र्वर्णकंस्याद्विलेपनं २ चूर्णानिवासयोगाःस्युः २ भावितंवासितंत्रिषु २ संस्कारो
गंधमाल्याद्यैर्यःस्यात्तदधिवासनम् १ माल्यंमालास्रजौमूर्ध्नि १ केशमध्येतुगर्भकः

अ
को
२५

35

प्रभ्रष्टकंशिखालंबि १ पुरोन्यस्तंललामकम् १ प्रालंबमृज्वलंबिस्यात्कंठात् १ वै

कक्षिकंतत्त् यत्तिर्यक्क्षिप्तमुरसि १ शिखास्वापीडशेखरौ १ उत्तंसश्च रचनास्या

त्परिस्यंदः २ आभोगः परिपूर्णता २ उपधानंतूपबर्हः २ शय्यायांशयनीयकंशयनं

तल्पिकाच मंचपर्यंकपल्यंकाः खट्वयासमाः ४ गेंडुकः कंदुकं २ दीप्ताशिखिरिप्रदी

पः प्रदीपः २ पीठमासनम् २ समुद्गकः संपुटकः २ प्रतिग्राहः पतद्ग्रहः २ प्रसाधनीकं

कतिका २ पिष्टातः पटवासकः २ दर्पणेमुकुरादर्शौ २ व्यजनंतालवृंत

कम् इत्यमरकोशेद्वितीयकांडेनृवर्गः षष्ठः ६ ॐ संततिर्गोत्रजननकुलान्यभि

जनान्वयौ वंशोन्ववायः संतानः ९ वर्णाः स्युर्ब्राह्मणादयः १ विप्रक्षत्रियविट्शूद्राः

चातुर्वर्ण्यमितिस्मृतं १ राजबीजीराजवंश्यः २ बीज्यस्तुकुलसंभवः २ महाकुलकुली

नार्यसभ्यसज्जनसाधवः ६ ब्रह्मस्नायनः प्रष्ठ्यपूज्यश्च ब्रह्मचारीगृहीवानप्रस्थोभिक्षुः

चतुष्टये आश्रमोस्त्री १ द्विजात्यग्रजन्मभूदेववाडवाः विप्रश्चब्राह्मणः ६ असौषट्

कर्मायागादिभिर्वृतः १ विद्वान्विपश्चिद्दोषज्ञः संख्यावान्पंडितः कविः धीमान्सूरिः

२
२५

सन्सुधीः कोविदोबुधः धीरोमनीषीज्ञः प्राज्ञः

कृती कृष्टिर्लब्धवर्णो विचक्षणः दूरदर्शी दीर्घदर्शी ११ श्रोत्रियश्छांदसः समौ २ उ
पाध्यायोऽध्यापकः अथ स्यान्निषेकादिकृद्गुरुः १ मंत्रव्याख्याकृदाचार्यः १ आदेष्टा
त्वध्वरे व्रती यष्टा च यजमानः २ स सोमवति दीक्षितः १ इज्याशीलो यायजूकः २
यज्वा तु विधिनेष्टवान् १ स गीष्पतीष्ट्या स्थपतिः १ सोमपीथी तु सोमपाः २ सर्ववेदाः
स येनेष्टः क्रतुः सर्वस्वदक्षिणः १ अनूचानः प्रवचने सांगेऽधीती १ गुरोस्तु यो लब्धानु
ज्ञः समावृत्तः १ सुत्वा त्वभिषवे कृते १ छात्रांतेवासिनौ शिष्ये २ शैक्षाः प्राथमकल्पि
काः १ एकब्रह्मव्रताचारा मिथः सब्रह्मचारिणः १ सतीर्थ्यास्त्वेकगुरवः १ चितवान
ग्निमग्निचित् १ पारंपर्योपदेशे स्यादैतिह्यमितिहाव्ययम् १ मीमांसको जैमिनीये
वेदांती ब्रह्मवादिनि वैशेषिकः स्यादौलूकः १ सौगतः शून्यवादिनि १ नैयायिक
स्त्वक्षपादः १ स्यात्स्याद्वादिक आर्हतः १ चार्वाकलौकायतिकौ २ सत्कार्ये सांख्यका
पिलौ १ उपज्ञा ज्ञानमाद्यं स्यात् १ ज्ञात्वारंभ उपक्रमः १ यज्ञः सवोऽध्वरो यागः सप्तत
न्तुर्मखः क्रतुः १ पाठो होमश्चातिथीनां सपर्या तर्पणं बलिः एते पंच महायज्ञा ब्रह्म

अ
को
३९
36

यज्ञादिनामकाः ५ समज्यापरिषद्गोष्ठीसभासमितिसंसदः ६ आस्थानी क्लीबमास्थानं स्त्री
नपुंसकयोः सदः ४ प्राग्वंशः प्राग्हविर्गेहात् १ सदस्या विधिदर्शिनः २ सभासदः सभा
स्ताराः सभ्याः सामाजिकाश्च ते ४ पार्षद्याः पारिषद्याः पूर्वाश्च अध्वर्य्युद्गातृहोतारो यजुः
सामर्ग्विदः क्रमात् ३ आग्नीध्राद्या धनैर्वार्या ऋत्विजो याजकाश्च ते १ वेदिः परिष्कृता
भूमिः १ समे स्थंडिलचत्वरे २ चषालो यूपकटकः १ कुंबा सुगहना वृतिः १ यूपाग्रे तर्म १
निर्मथ्यदारुण्यरणिर्द्वयोः १ दक्षिणाग्निर्गार्हपत्याहवनीयौ त्रयोऽग्नयः ३ अग्नित्रयमि
दं त्रेता १ प्रणीतः संस्कृतोऽनलः समूह्यः परिचाय्योपचाय्यावग्नौ प्रयोगिणः ३ यो गार्ह
पत्यादानीय दक्षिणाग्निः प्रणीयते तस्मिन्नानाय्यः १ अग्नायी स्वाहा च हुतभुक्प्रिया
ऋक्सामिधेनी धाय्या च या स्यादग्निसमिन्धने १ गायत्रीप्रमुखं छन्दो १ हव्यपाके चरुः पु
मान् १ आमिक्षा सा शृतोष्णे या क्षीरे स्याद्दधियोगतः १ धवित्रं व्यजनं तद्यद्रचितं मृगच
र्मणा १ पृषदाज्यं सदध्याज्ये १ परमान्नं तु पायसम् १ हव्यकव्ये दैवपित्र्ये अन्ने १ पात्रं स्रु
वादिकं १ ध्रुवोपभृज्जुहूर्ना तु स्रुवो भेदाः स्रुचः स्त्रियः ३ उपाकृतः पशुरसौ योऽभिमंत्र्य क्रतौ १

तौ हतः। परम्पराकं शमनं प्रोक्षणं च वधो वधः॥ वाच्यलिङ्गाः प्रमीतोपसंपन्नप्रोक्षिता हू

ते। सान्नाय्यं हविः। अग्नौ तु हुतं त्रिषु वषट्कृतम्। दीक्षान्तोऽवभृथो यज्ञे। तत्कर्मार्हं तु य

ज्ञियं त्रिषु। अथ क्रतुकर्मेष्टं। पूर्तं खातादिकर्म यत्। अमृतं विघसो यज्ञशेषभोजनशेष

योः॥ त्यागो विहापितं दानमुत्सर्जनविसर्जने। विश्राणनं वितरणं स्पर्शनं प्रतिपादनम्।

प्रादेशनं निर्वपणमपवर्जनमंहतिः॥ उत्सर्गोऽस्य मृतार्थं तदहे दानं त्रिषु स्यादौर्ध्वदेहिकं।

पितृदानं निवापः स्यात्। श्राद्धं तत्कर्म शास्त्रतः। अन्वाहार्यं मासिके। अंशोऽष्टमोऽह्नः कु

तपोऽस्त्रियाम्। पर्येषणा परीष्टिश्चान्वेषणा च गवेषणा॥ सनिस्त्वध्येषणा याच्ञा

भिशस्तिर्याचनार्थना॥ षट् तु त्रिषु अर्घ्यमर्घार्थे। पाद्यं पादाय वारिणि। क्रमादाति

थ्यातिथेये अतिथ्यर्थेऽत्र साधुनि। स्युरावेशिक आगन्तुरतिथिर्ना गृहागते। प्राघूर्णिक

प्राघुणकः। अभ्युत्थानं तु गौरवम्। पूजा नमस्यापचितिः सपर्यार्चार्हणाः समाः

वरिवस्या तु शुश्रूषा परिचर्याप्युपासनम्॥ परिव्रज्या स्यात् भैक्षं कस्माविशाविका

व्रज्याटाट्या पर्यटनं। चर्या त्वीर्यापथस्थितिः। उपस्पर्शस्त्वाचमनम्। अथ मौनमभा

षीणाम् २ प्राचेतसश्चादिकविः स्यान्मैत्रावरुणश्च सः वाल्मीकिश्च ४ अथ गाधेयो विश्वा
मित्रश्च कौशिकः २ व्यासो द्वैपायनः पाराशर्यः सत्यवतीसुतः ४ आनुपूर्व्यं स्त्रियां वावृ
त्परिपाटीअनुक्रमः पर्यायश्च ५ अतिपातस्तु विपर्यय उपात्ययः २ क्रमोल्लंघनमतिक्रम
श्च नियमो व्रतमस्त्री २ तच्चोपवासादि पुण्यकम् १ औपवस्तस्तूपवासः २ विवेकः पृथगा
त्मता २ स्याद्ब्रह्मवर्चसं वृत्ताध्ययनर्द्धिः २ अथांजलिः १ पाठे ब्रह्मांजलिः १ पाठे विप्रुषो ब्र
ह्मबिंदवः १ ध्यानयोगासने ब्रह्मासनम् १ कल्पे विधिक्रमौ मुख्यः स्यात्प्रथमः कल्प १
अनुकल्पस्ततोऽधमः १ संस्कारपूर्वं ग्रहणं स्यादुपाकरणं श्रुतेः १ समे तु पादग्रहणम
भिवादनमित्युभे २ भिक्षुः परिव्राट्कर्मंदी पाराशर्यपि मस्करी ५ तपस्वी तापसः पारिकां
क्षी २ वाचंयमो मुनिः २ तपःक्लेशसहो दांतः २ वर्णिनो ब्रह्मचारिणः २ ऋषयः सत्यव
चसः २ स्नातकस्त्वाप्लुतव्रती २ ये निर्जितेंद्रियग्रामा यतिनो यतयश्च ते २ यः स्थंडिलेव्र
तवशाच्छेते स्थंडिलशाय्यसौ स्थांडिलश्च २ अथ विरजस्तमसः स्युर्द्वयातिगाः २ पवि
त्रः प्रयतः पूतः ३ पाखंडाः सर्वलिंगिनः २ पालाशो दंड आषाढः

कुले १ तां भक्त्वा वैणवकः १ प्रतीकमंडलुः कुंडी १ व्रतिना मासनं बृसी १ अजिनं चर्म कृत्तिः स्त्री
भैक्षं भिक्षाकदंबकम् १ स्वाध्यायः स्याज्जपः १ सुत्याभिषवः सवनं च सा १ सर्वैनसाम
पध्वंसि जप्यं त्रिष्वघमर्षणम् १ दर्शश्च पौर्णमासश्च यागौ पक्षान्तयोः पृथक् १ शरीरसा
धनापेक्षं नित्यं यत्कर्म तद्यमः १ नियमस्तत्तु यत्कर्म नित्यमागन्तुसाधनं १ शैवशैवाधे
स्रोतसिकः सिद्धान्ती शुद्धमार्गिकः पांचालिकः पाशुपतो नाकुलोऽथ महाव्रती क
पाली सोमसिद्धान्ती लाकुलिकः स्याद्विशेषदृक् वाममलोद्भवमार्गः स्यात्त्रिकवेदी षडर्धिकः
पूर्वाम्नायी महामार्गी भैरवी दक्षिणागामी शाक्तो वामस्रोतसिकः कौलश्चान्वयिकः
समौ पंचाप्यनेसात्वतस्तु वैष्णवः पांचरात्रिकः रक्तांबरो भदंतश्च शाक्यः श्रमणो भिद
कः भिक्षुः श्वेतः श्वेतपटः तपस्वी दिगंबरः नग्नाटः श्रावकः क्षपणको निर्ग्रन्थो जीवजीव
कौ तौरंतभद्राकरणं मुंडनं वपनं त्रिषु ५ कन्थापटीच कौपीनं शाटीच स्त्री तिलव्रतः ५
उपवीतं यज्ञसूत्रं प्रोद्धृते दक्षिणे करे २ प्राचीनावीतमन्यस्मिन् १ निवीतं कंठलंबितं १
अंगुल्यग्रे तीर्थं दैवं १ स्वल्पांगुल्योर्मूले कायं १ मध्येंगुष्ठांगुल्योः पित्र्यं १ मूले त्वंगुष्ठस्य

ब्रह्मत्वं स्याद्ब्रह्मभूयं ब्रह्मत्वं ब्रह्मसायुज्यमित्यपि २ देवभूयादिकं तद्वत् २ कृच्छ्रं सांतपनादि
कम् संन्यासवत्यनशने पुमान्प्रायः १ अथ वीरहा नष्टाग्निः २ कुहना लोभान्मिथ्येर्यापथ
कल्पना १ व्रात्यः संस्कारहीनः स्यात् २ अस्वाध्यायो निराकृतिः २ धर्मध्वजी लिंगवृत्तिः
अवकीर्णी क्षतव्रतः १ सुप्ते यस्मिन्नस्तमेति सुप्ते यस्मिन्नुदेति च अंशुमानभिनिर्मुक्ता
भ्युदितौ च यथाक्रमम् २ परिवेत्तानुजेनूढे ज्येष्ठे दारपरिग्रहात् १ परिवित्तिस्तु तज्ज्याया
न् १ विवाहोपयमौ समौ तथा परिणयोद्वाहोपयामाः पाणिपीडनम् ४ व्यवायो ग्रा
म्यधर्मो मैथुनं निधुवनं रतम् ५ सुरतं मोहनं संप्रयोगश्च त्रिवर्गो धर्मकामार्थैः १ च
तुर्वर्गः समोक्षकैः १ सबलैस्तैश्चतुर्भद्रम् १ जन्याः स्निग्धा वरस्य ये १ इत्यमरकोशे द्वि
तीयकांडे ब्रह्मवर्गः सप्तमः ७ मूर्धाभिषिक्तो राजन्यो बाहुजः क्षत्रियो विराट् ५ रा
जा राट् पार्थिव क्ष्माभृन्नृपभूपमहीक्षितः ७ राजा तु प्रणताशेषसामंतः स्यादधीश्वरः
चक्रवर्ती सार्वभौमः २ रामो दाशरथी रावणारिः काकुत्स्थराघवौ सौमित्रिर्लक्ष्मणः १
लंकापतिः पौलस्त्यो रावणः दशास्यः ४ अथेंद्रजिन्मेघनादो मंदोदरीसुतः २ किंकरा

ियमसुग्रीवौ २ हनूमान्मारुतात्मजे २ द्रोणराड्जराड्नौ २ अजातशत्रुः शल्यारिर्धर्म
पुत्रो युधिष्ठिरः ४ राधेयो गांधिपः कर्णो २ भीमसेनो हिडिम्बभित् मारुतिः कीचका
रातिर्बकवैरी वृकोदरः ७ धनंजयोऽर्जुनः पार्थः विजयः शक्रनंदनः गांडीवी फल्गुनः
सव्यसाची मध्यमपांडवः जिष्णुः किरीटी बीभत्सुः श्वेतवाजी कपिध्वजः १४ कृष्णाकंतौ
नकुल्मातृ पांचाली याज्ञसेन्यपि द्रौपदी विक्रमादित्यः साहसांकः शकांतकः ३ शूद्रक
स्त्वग्निमित्रो नाहालः स्यात्सालवाहनः ४ वैरोचनिर्बलिः २ कार्तवीर्योऽर्जुनः सहस्रदोः ३
नृपोऽस्यामंडलेश्वरः २ येनेष्टं राजसूयेन मंडलस्येश्वरश्च यः शास्ति यश्चाज्ञया राज्ञः स स
म्राट् २ अथ राजकं राजन्यकं च नृपतिक्षत्रियाणां गणे क्रमात् २ मंत्री धीसचिवोऽमात्यः
[illegible]त्यामात्यापि कोऽपि अन्यः कर्मसचिवात्ततः ४ महामात्राः प्रधानानि २ पुरोधास्तु पुरो
हितः २ द्रष्टरि व्यवहाराणां प्राड्विवाकाक्षदर्शकौ २ धर्माधिकरणिकग्रामपाटलि
कस्थ शतीहारो द्वारपालद्वास्थद्वास्थितदर्शकाः ५ देशीयो वाष्रिकोऽवेशी २ उद्दारकस्थ
रक्षिवर्गस्त्वनीकस्थः २ अध्यक्षाधिकृतौ समौ स्थायुकोऽधिकृतो ग्रामे १ गोपो ग्रामे १

अ
को
५५

39

षुभूरिषु १ भौतिकः कनकाध्यक्षे १ रूप्याध्यक्षस्तु नैष्किकः २ अंतःपुरे त्वधिकृतः स्यादंत
र्वंशिको जनः १ सौविदल्लाः कंचुकिनः स्थापत्याः सौविदाश्च ते ४ षंढो वर्षवरस्तुल्यौ २
षंढश्च सेवकार्थ्यनुजीविनः ३ विषयानंतरो राजा शत्रुः १ मित्रमतः परं १ उदासीनः
परतरः १ तटस्थश्च पार्ष्णिग्राहस्तु पृष्ठतः १ रिपौ वैरिसपत्नारिद्विषद्द्वेषणदुर्हृदः द्वि
ड्विपक्षाहितामित्रदस्युशात्रवशत्रवः अभिघातिपरारातिप्रत्यर्थिपरिपंथिनः १९ अ
नुव्यासहृत्सहेषिणि निर्गोत्रसपत्नस्त्रीकिनश्च वयस्यः स्निग्धः सवयाः २ अथ मित्रं सखा सु
हृत् ३ सख्यं साप्तपदीनं स्यात् १ सौहार्दं सौहृदं सौहृद्यं सख्यं च अनुरोधोऽनुवर्तनं
यथार्हवर्णः प्रणिधिरपसर्पश्चरः स्पशः चारश्च गूढपुरुषः ७ आप्तः प्रत्ययितस्त्रिषु २
सांवत्सरो ज्योतिषिको दैवज्ञगणकावपि स्युर्मौहूर्तिकमौहूर्तज्ञानिकार्तांतिका अ
पि ८ तांत्रिको ज्ञातसिद्धांतः २ सत्री गृहपतिः समौ २ लिपिकारोऽक्षरचणोऽक्षरचुंचुश्च
लेखके ४ लिखिताक्षरविन्यासे लिपिर्लिबिरुभे स्त्रियौ २ स्यात्संदेशहरो दूतः २ दूत्यं त
द्भावकर्मणी १ अध्वनीनोऽध्वगोऽध्वन्यः पांथः पथिक इत्यपि ५ स्वाम्यमात्यसुहृत्कोशराष्ट्रदु

अ
को
५.
60

व यौतकादि तु यद्देयं सुदायो हरणं च तत् २ तत्कालस्तु तदात्वं स्यात् २ स्यादायतिःकालउत्तरः
सांदृष्टिकं फलं सद्य उदर्कः फलमुत्तरं २ अदृष्टं वह्नितोयादि दृष्टं स्वपरचक्रजम् २ म
हीभुजामहिभयं स्वपक्षप्रभवं भयम् २ प्रक्रिया त्वधिकारः स्यात् २ चामरं तु प्रकीर्णकं
नृपासनं तु यद्भद्रासनं २ सिंहासनं तु तद्धैमं २ छत्रं त्वातपत्रं २ राज्ञस्तु नृपलक्ष्म तत् २ भ
द्रकुम्भः पूर्णकुम्भः २ भृंगारः कनकालुका २ निवेशः शिबिरं षण्ढे २ सज्जनं त्वावारः सैन्या
वासश्च सज्जनं तूपरक्षणम् २ गुल्मकश्च हस्त्यश्वरथपादातं सेनांगं स्याच्चतुष्टयम्
दंती दंतावलो हस्ती द्विरदोनेकपो द्विपः मतंगजो गजो नागः कुंजरो वारणः करी
इभः स्तंबेरमः पद्मी १५ सामजः सिंधुरः कुंभीव यूथनाथस्तु यूथपः २ मदोत्कटो मद
कलः २ कलभः करिशावकः २ प्रभिन्नो गर्जितो मत्तो २ समावुद्वांतनिर्मदौ २ हास्ति
कं गजता वृंदे २ करिणी धेनुका वशा २ गंडः कटो मदो दानं २ दंतिनो वमथुः करशी
करः २ कुंभौ तु पिंडौ शिरसः २ तयोर्मध्ये विदुः पुमान् २ अवग्रहो ललाटं स्यात् २ ईषिका
त्वक्षिकूटकम् २ अपांगदेशो निर्याणं २ कर्णमूलं तु चूलिका २ अधः कुंभस्य वाहित्थं :

५.

प्रतिमानं भागोऽस्य च १ आसनं स्कन्धदेशः स्यात् पद्मकं बिन्दुजालकम् १ पक्षभागः पार्श्व-

भागो १ दन्तभागस्तु योऽग्रतः १ द्वौ पूर्वपश्चाज्जंघादिदेशौ गात्रावरे क्रमात् १ तोत्रं वैणुकं

आलानं बन्धस्तम्भे १ अथ शृङ्खले अन्दुको निगडोऽस्त्री स्यात् २ अङ्कुशोऽस्त्री सृणिः स्त्रियाम्

दूष्याकक्ष्यावरत्रा स्यात् २ कल्पना सज्जना समे १ प्रवेण्यास्तरवर्णाः परिस्तोमः कु-

थो द्वयोः ५ वीतं त्वसारं हस्त्यश्वं १ वारी तु गजबन्धनी १ घोटके वीतितुरगतुरंगाश्व-

तुरंगमाः वाजिवाहार्वगन्धर्वहयसैन्धवसप्तयः १२ आजानेयाः कुलीनाः स्युः २ विनी-

ताः साधुवाहिनः २ वनायुजाः पारसीकाः काम्बोजाः बाह्लिका हयाः ४ ययुरश्व

अश्वमेधीयः १ जवनस्तु जवाधिकः १ पृष्ठ्यः स्थौरी १ सितः कर्कः १ २

रथ्यो वोढा रथस्य यः १ बालः किशोरः वाम्यश्वा वडवा २ वाडवं गणे १ त्रिष्वाश्वीनं यदश्वे-

न दिनेनैकेन गम्यते १ कश्यं तु मध्यमश्वानां १ हेषा ह्रेषा च निस्वनः १ निगालस्तु गलो-

द्देशः १ वृन्दे त्वश्वीयमाश्ववत् १ पर्याणं पल्ययनकं १ वल्गारश्मिकशाः समाः १ आ-

स्कन्दितं धौरितकं वल्गितं रेचितं प्लुतम् गतयोऽमूः पञ्च धाराः ५ घोणा तु प्रोथमस्त्रियाम् २

कविका तु खलीनो ना १ शफं क्लीबे खुरः पुमान् १ पुच्छोऽस्त्री लूमलाङ्गूले २ वालहस्तश्च
वालधिः २ त्रिषूपावृत्तलुठितौ परावृत्ते मुहुर्भुवि १ याने चक्रिणि युद्धार्थे शताङ्गः स्यन्दनो र
थः ४ असौ पुष्परथश्चक्रयानं न समराय यत् १ कर्णीरथः प्रवहणं डयनं च समं त्रयम्
क्लीबेऽनः शकटोऽस्त्री स्यात् १ गन्त्री कम्बलिवाह्यकम् १ शिबिका याप्ययानं स्यात् २ दो
ला प्रेङ्खादिकाः स्त्रियाम् १ उभौ तु द्वैपवैयाघ्रौ द्वीपिचर्मावृते रथे १ पाण्डुकम्बलसंवीतः
स्यन्दनः पाण्डुकम्बली १ योग्यो रथो वैनयिकश्चाथ पुष्यः पारियात्रिकः ४ रथे काम्बलवा
स्त्राद्याः कम्बलादिभिरावृते १ अस्त्री चूलावचूलाख्यो ध्वजो ना ध्वजकेतौ २ त्रिषु
द्वैपादयो रथ्या रथकड्या रथव्रजे २ धूः स्त्री क्लीबे यानमुखं १ स्याद्रथाङ्गमपस्करः २
चक्रं रथाङ्गं १ तस्यान्ते नेमिः स्त्री स्यात्प्रधिः पुमान् १ पिण्डिका नाभिः २ अक्षाग्रकीलके
तु द्वयोरणिः १ रथगुप्तिर्वरूथो ना २ कूबरस्तु युगन्धरः १ अनुकर्षो दार्वधःस्थम् १
प्रासङ्गो ना युगाद्युगः १ सर्वं स्याद्वाहनं यानं युग्यं पत्त्रं च धोरणम् ५ ~~प्रासङ्गो ना युगाद्युगः~~
~~रथकाद्यो दिनस्थानेषु~~ परम्परावाहनं यत्तद्वैनीतकमस्त्रियाम् १ आधोरणा हस्तिप

काहस्त्यारोहानिषादिनः ४ नियंताप्राजितायंतासूतः क्षत्ताचसारथिः सव्येष्ठद
क्षिणस्थौचसंज्ञारथकुटुंबिनः ८ रथिनःस्यंदनारोहाः २ अश्वारोहास्तुसादिनः २ भटा
योधाश्चयोद्धारः २ सेनारक्षास्तुसैनिकाः सेनायांसमवेतायेसैन्यास्तेसैनिकाश्चते
बलिनोयेसहस्रेणसाहस्रास्तेसहस्रिणः २ परिधिस्थःपरिचरः २ सेनानीर्वाहिनी
पतिः २ कंचुकोवारवाणोस्त्री २ यत्तुमध्येसकंचुकाः बध्नंतितत्सारसनमधिकांगः २
अथशीर्षकंशीर्षण्यंचशिरस्त्रेच २ तनुत्रंवर्मदंशनं उरश्छदःकंकटकोजागरःक
वचोस्त्रियाम् २ आमुक्तःप्रतिमुक्तश्चपिनद्धश्चापिनद्धवत् ४ सन्नद्धोवर्मितःसज्जोदं
शितोव्यूढकंकटः ४ त्रिष्वामुक्तादयःवर्मभृतांकावचिकंगणे २ पदातिपत्तिपदगप
दातिकपदाजयः पद्गश्चपदिकश्च २ अथपादातंपत्तिसंहतिः २ शस्त्राजीवीकांडपृष्ठा
युधीयायुधिकाःसमाः ४ कृतहस्तःसुप्रयोगविशिखःकृतपुंखवत् २ अपराद्धपृषत्
कोसौलक्ष्याद्यश्च्युतसायकः धन्वीधनुष्मान्धानुष्कोनिषंगस्त्रीधनुर्धरः ४ स्यात्कांड
वांस्तुकांडीरः शाक्तीकःशक्तिहेतिकः २ याष्टीकपारश्वधिकौयष्टिपरश्वधहेतिकौ

अ
को
५२

नैस्त्रिंशिकोसिहेतिः स्यात् २ समौ प्रासिककौंतिकौ २ चर्मी फलकपाणिः स्यात् २ पताकी वै
जयंतिकः २ अनुप्लवः सहायश्चानुचरोभिसरः समाः ४ पुरोगाग्रेसरप्रष्ठाग्रतःसरपुरःसराः
पुरोगमः पुरोगामी ७ मंदगामी तु मंथरः जंघालोतिजवस्तुल्यौ २ जंघाकरिकजांघिकौ २
तरस्वी त्वरितो वेगी प्रजवी जवनो जवः ६ जय्यो यः शक्यते जेतुं १ जेयो जेतव्यमात्रके १ जैत्र
स्तु जेता २ यो गच्छत्यलं विद्विषतः प्रति सोभ्यमित्रोभ्यमित्रीयोप्यभ्यमित्रीण इत्यपि ३ ऊर्ज
स्वलः स्यादूर्जस्वी य ऊर्जातिशयान्वितः २ स्यादुरस्वानुरसिलः २ रथिको रथिनो रथी ३
कामंगाम्यनुकामीनोपि २ अत्यंतीनस्तथा भृशम् १ शूरो वीरश्च विक्रांतो ३ जेता जिष्णु
श्च जित्वरः ३ सांयुगीनो रणे साधुः १ शस्त्राजीवादयस्त्रिषु ध्वजिनी वाहिनी सेना पृतनानी
किनी चमूः वरूथिनी ७ बलं सैन्यं चक्रं चानीकमस्त्रियाम् ५ व्यूहस्तु बलविन्यासः १ भेदा
दंडादयो युधि ४ प्रत्यासारो व्यूहपार्ष्णिः २ सैन्यपृष्ठे प्रतिग्रहः १ एकेभैकरथा त्र्यश्वा पत्तिः
पंचपदातिका १ पत्त्यंगैस्त्रिगुणैः सर्वैः क्रमादाख्या यथोत्तरं सेनामुखं १ गुल्मगणौ २
वाहिनी १ पृतना १ चमूः १ अनीकिनी १ दशानीकिन्य १ क्षौहिणी १ अथ संपदि संपत्तिः

स्त्रीमल्लतल्लीस्य ४ विपत्त्यां विपदापदौ २ आयुधं तु प्रहरणं शस्त्रमस्त्रं ४ हेतिश्च ग्रथास्त्रि
यौ धनुश्चापौ धन्वशरासनकोदंडकार्मुकम् इष्वासोपि ७ ग्रासस्य ग्रथकर्णस्य का
लपृष्ठं शरासनम् १ कपिध्वजस्य गांडीवगांडिवौ पुंनपुंसके २ कोटिरस्याटनिः १ गोधा
तले ज्याघातवारणे २ लस्तकस्तु धनुर्मध्यं १ मौर्वी ज्या शिंजिनी गुणः ४ जीवा च स्यात्
प्रत्यालीढमालीढमित्यादि स्थानपंचकम् लक्षं लक्ष्यं शरव्यं च २ शराभ्यास उपासनं
पृषत्कबाणविशिखा अजिह्मगखगाशुगाः कलम्बमार्गणशराः पत्री रोप इषुर्द्वयोः
कलम्बो वत्सदंतश्च वाजी भल्लश्च वाजवान् शिलीमुखः स्वर्णपुंखः सायको योमुखः श
रः निकर्तस्तीक्ष्णमार्गौ पिंकुलश्च वर्त्मा च सायकः प्रक्ष्वेडनास्तु नाराचाः २ पक्षो वाजः २
त्रिषूत्तरे निरस्तः प्रहिते बाणे १ विषाक्ते दिग्धलिप्तकौ २ तूणोपासंगतूणीरनिषंगा इषु
धिर्द्वयोः तूण्यां ६ कलापश्च खड्गे तु निस्त्रिंशचंद्रहासासिरिष्टयः कौक्षेयको मंडला
ग्रः करवालः कृपाणवत् त्सरुः खड्गादिमुष्टौ स्यात् १ मेखला तन्निबंधनम् १ फलको
स्त्री फलं चर्म २ संग्राहो मुष्टिरस्य यः १ द्रुघणो मुद्गरघनौ २ स्यादीली करवालिका १ भिं

य
को
५२

43

दिपालः सृगस्तुल्यौ २ परिघः परिघातनः द्वयोः कुठारः स्वधितिः परशुश्च परश्वधः ४ स्या
च्छस्त्री चासिपुत्री च छुरिका चासिधेनुका ४ वा पुंसि शल्यं शंकुर्ना सर्वला तोमरो ऽस्त्रियां
प्रासस्तु कुन्तः कोणस्तु स्त्रियः पाल्यश्रिकोटयः ४ सर्वाभिसारः सर्वौघः सर्वसंनहनार्थ
कः ३ लोहाभिसारो ऽस्त्रभृतां राज्ञां नीराजनाविधिः १ यत्सेनयाभिगमनमरौ तदभिषे
णनं १ यात्रा व्रज्याभिनिर्याणं प्रस्थानं गमनं गमः ६ स्यादासारः प्रसरणं २ प्रचक्रं चलिता
र्थकम् २ अहितान्प्रत्यभीतस्य रणे यानमभिक्रमः १ वैतालिका बोधकराः २ चाक्रिका
घाण्टिकार्थकाः २ स्युर्मागधास्तु मगधाः २ वन्दिनः स्तुतिपाठकाः २ संशप्तकास्तु सम
यात्संग्रामादनिवर्तिनः १ रेणुर्द्वयोः स्त्रियां धूलिः पांसुर्ना न द्वयो रजः ४ चूर्णे क्षोदः २
समुत्पिंजपिंजलौ भृशमाकुले २ पताका वैजयन्ती स्यात्केतनं ध्वजमस्त्रियाम् ४ सा वीरा
शंसनं युद्धभूमिर्यातिभयप्रदा अहंपूर्वमहंपूर्वमित्यहंपूर्विका स्त्रियाम् १ आहोपुरुष
िका दर्पाद्या स्यात्संभावनात्मनि १ अहमहमिका तु सा स्यात्परस्परं यो भवत्यहंकारः १ द्र
विणं तरः सहोबलशौर्याणि स्थाम शुष्मं च ७ शक्तिः पराक्रमः प्राणः ३ विक्रमस्त्वतिश

५२

किला । वीरपानं तु यत्पानं वृत्ते भाविनि वा रणे । युद्धमायोधनं जन्यं प्रधनं प्रविदारणम् मृ
धमास्कंदनं संख्यं समीकं सांपरायिकम् अस्त्रियां समरानीकरणाः कलहविग्रहौ
संप्रहाराभिसंपातकलिसंस्फोटसंयुगाः अभ्यामर्दसमाघातसंग्रामाभ्यागमाहवाः स
मुदायः स्त्रियां संयत्समित्याजिसमिद्युधः । नियुद्धं बाहुयुद्धे ऽथ तुमुलं रणसंकुले ।
क्ष्वेडा तु सिंहनादः स्यात् । करिणां घटना घटा । क्रंदनं योधसंरावः । बृंहितं करिगर्जितं
विस्फारो धनुषः स्वानः । पटहाडंबरौ समौ । प्रसभं तु बलात्कारो हठः । अथ स्खलितं छ
ले । अजन्यं क्लीवमुत्पात उपसर्गः समं त्रयम् । मूर्छा तु कश्मलं मोहः । अवमर्दस्तु पी
डनम् । अभ्यवस्कंदनं त्वभ्यासादनं । विजयो जयः । वैरशुद्धिः प्रतीकारो वैरनिर्यातनं
च सा । प्रद्रावो द्रावसंद्रावसंदावा विद्रवो द्रवः अपक्रमोपयानं च । रणे भंगः पराजयः । प
राभवश्च पराजितपराभूतौ त्रिषु । नष्टतिरोहितौ । प्रमापणं निबर्हणं निकारणं विशारणं
प्रवासनं परासनं निसूदनं निहिंसनम् निर्वासनं संज्ञपनं निर्ग्रंथनमपासनं निस्तर्हणं
निहननं क्षणनं परिवर्जनम् निर्वापणं विशसनं मारणं प्रतिघातनम् उद्वासनं प्रमथनं क्र

अ
को
५५

थनोज्जासनानि च आलंभपिंजविशरघातोन्माथवधा अपि २० व्यापादनं विशसनं कदनं च
निबर्हणे ४ स्यात्पंचता कालधर्मो दिष्टान्तः प्रलयोत्ययः अन्तो नाशो द्वयोर्मृत्युः मरणं निध-
नोस्त्रियाम् प्रमयोस्त्री दीर्घनिद्रा हिंसा संख्या निमीलनं ५ परासुप्राप्तपंचत्वपरेतप्रेतसंस्थिताः
मृतप्रमीतौ त्रिष्वेते ७ चिता चित्या चितिः स्त्रियां ३ कबंधोस्त्री क्रियायुक्तमपमूर्धकलेवरम्
श्मशानं स्यात्पितृवनं २ करवीरं शवास्पदं भूतवासः प्रेतवनं २ कुणपः शवमस्त्रियाम् २
प्रग्रहोपग्रहौ वंद्यां २ कारा स्याद्बंधनालये १ पुंसि भूम्न्यसवः प्राणाश्चैवं २ जीवोसुधारणं
जीवश्च आयुर्जीवितकालो ना २ जीवातुर्जीवनौषधम् २ इत्यमरकोशे द्वितीयकांडे क्ष-
त्रियवर्गः अष्टमः ॐ ऊरव्या ऊरुजा अर्या वैश्या भूमिस्पृशो विशः आजीवो जीविका वा-
र्त्ता वृत्तिर्जीवनवर्तने ९ स्त्रियां कृषिः १ पाशुपाल्यं १ वाणिज्यं च १ इति वृत्तयः सेवा श्ववृत्ति
अनृतं कृषिः २ उञ्छशिलं त्वृतम् २ द्वे याचितायाचितयोर्यथासंख्यं मृतामृते २ सत्यान-
नृतं वाणिज्यभावः १ स्यादृणं पर्युदंचनं उद्धारः ३ अर्थप्रयोगस्तु कुसीदं वृद्धिजीवनं २ याच्ञ-
याप्तं याचितकं १ निमयादापमित्यकम् १ उत्तमर्णाधमर्णौ द्वौ प्रयोक्तृग्राहकौ क्रमात्

५५

कुसीदिको वार्धुषिको वृद्ध्याजीवश्च वार्धुषिः ४ क्षेत्राजीवः कर्षकश्च कृषकश्च कृषीवलः ४
कार्षकश्च क्षेत्रं वैहेयशालेयं व्रीहिशाल्युद्भवोचितम् २ यव्यं यवक्यं षष्टिक्यं यवादिभवनं
हि यत् २ तिल्यतैलीनवत् २ माषोमाणुभंगा द्विरूपता शाकक्षेत्रादिके शाकशाकटं शाक
शाकिनं २ मौद्गीनकौद्रवीणादि शेषधान्योद्भवक्षमम् बीजाकृतं तूप्तकृष्टे २ सीत्यं हल्यव
कृष्टवत् २ त्रिगुणाकृतं तृतीयाकृतं त्रिहल्यं त्रिसीत्यमित्यपि ४ द्विगुणाकृते तु सर्वं
पूर्वं ४ शम्बाकृतमपीह २ द्रोणाढकादिवापादौ द्रौणिकाढकिकादयः खारीवापस्तु खा
रीकः २ उत्तमर्णादयस्त्रिषु पुंनपुंसकयोर्वप्रः केदारः क्षेत्रं २ अस्य तु कैदारं कं स्यात्कैदार्यं
क्षेत्रं कैदारकं गणे ४ लोष्टानि लेष्टवः पुंसि २ कोटिशो लोष्टभेदनः २ प्राजनं तोदनं तोत्रं
खनित्रमवदारणे २ दात्रं लवित्रमाबन्धो योत्रं योक्त्रं २ अथो फलं
निरीशं कुटकं फालः कृषिकः फलके कृषिश्च लाङ्गलं हलं गोदारणं च सीरः ४ अथ शम्या स्त्री
युगकीलकः २ ईषा लाङ्गलदण्डः स्यात् २ सीता लाङ्गलपद्धतिः २ पुंसि मेधिः खले दारु न्य
स्तं यत्पशुबन्धने २ आशुर्व्रीहिः पाटलः स्यात् २ सितशूकयवौ समौ २ तोक्मस्तु तत्र हरिते

अ
को
४५

कलायस्तुसतीनकः हरेणुरेणुकौचास्मिन् ४ कोरदूषस्तुकोद्रवः २ उद्दालकस्तु मंगल्य
कोमसूरः २ अथमकुष्टकमयुष्टकौवनमुद्गे २ सर्षपेतुद्वौतंतुभकदंभकौ २ सिद्धार्थ
स्त्वेषधवलः १ गोधूमः सुमनः समौ २ स्याद्यावकस्तुकुल्माषः २ चणकोहरिमंथकः २
द्वौतिलेतिलपेजश्चतिलपिंजश्चनिष्फले २ क्षवः क्षुताभिजननोराजिकाकृष्णिकासु
री ४ स्त्रियौकंगुप्रियंगूद्वे २ अतसीस्यादुमाक्षुमा २ मातुलानीतुभंगायां २ व्रीहिभेदस्त्व
णुःपुमान् १ श्यामकः श्यामाकस्तु किंशारुःसस्यशूकंस्यात् १ कणिशंसस्यमंजरी
शिलंसिलंच धान्यंव्रीहिःस्तम्बकरिः २ सीतंकलमस्तु कृष्णलोवलितःकोष्ठागारंधा
न्यादिकष्टकः ४ स्तंभोगुच्छस्तृणादिनः २ नाडीनालंचकांडोस्य २ पलालोस्त्रीसनिष्फ
लाः १ कडंगरोबुसंक्लीबे २ धान्यत्वचितुषःपुमान् १ शूकोस्त्रीश्लक्ष्णतीक्ष्णाग्रे २ शं
बकस्तु शमीशिम्बा २ त्रिषूत्तरे ऋद्धमावसितंधान्यं १ पूतंतुबहुलीकृतम् १ माषादयः
शमीधान्ये शूकधान्येयवादयः १ शालयः कलमाद्याश्च षष्टिकाद्याश्चपुंस्यमी १ तृ
णधान्यानिनीवाराः २ स्त्रीगवेधुर्गवेधुका २ अयोग्रंमुसलोस्त्रीस्यात् २ उदूखलमु

दूखलम् २ प्रस्फोटनं शूर्पमस्त्री १ चालनं तितउः पुमान् २ पलिपवनेव स्यूतप्रसेवौ २ प्रसेव

कश्च कंडोलपिटौ २ पिटकश्च कटकिलिंजकौ समानौ २ रसवत्यां तु पाकस्थानमहानसे २

पौरोगवस्तदध्यक्षः २ सूपकारास्तु बल्लवाः २ आरालिका आंधसिकाः सूदा औदनिका गुणाः

भक्ष्यकाराश्च आपूपिकः कांदविको भक्ष्यकारः २ इमे त्रिषु अश्मंतमुद्धानमधिश्रयणी चु

ल्लिरंतिका ५ अंगारधानिकांगारशकट्यपि हसंतिका हसंत्यपि ५ मण्याश्रिका च अथ न

स्त्री स्यादंगारः अलातमुल्मुकम् २ क्लीबे अंबरीषं भ्राष्ट्रो ना २ कंदुर्वा स्वेदनी स्त्रियाम् २ अलिं

जरः स्यान्माणिकं २ कर्कर्यालुर्गलंतिका पिठरं स्थाल्युखा कुंडं ४ कलशस्तु त्रिषु द्वयोः

घटः कुटनिपावस्त्री ४ शरावो वर्धमानकः २ ऋजीषं पिष्टपचनं २ कंसो

स्त्री पानभाजनं २ मल्लिका पात्री च कुतूः कृतेः स्नेहपात्रं १ सैवाल्पा कुतुपः पुमान् १ सर्वमा

वपनं भांडं २ शुक्तिका वीटिका च पात्रामत्रे च भाजनम् २ दर्विः कंबिः खजाका च २ स्यात्त

र्दूर्दारुहस्तकः २ अस्त्री शाकं हरितकं शिग्रुः २ अस्य तु नालिका कडंबश्च कलंबश्च २

वेषवार उपस्करः २ तिंतिडीकं च चुक्रं च वृक्षाम्लं २ अथ वेल्लजं मरिचं कोलकं कृष्णमूषणं

अ
को
४८
48

धर्मपत्तनम् ८ जीरकोजीरणोऽजाजीकणा ४ कृष्णेतुजीरकेसुषवीकारवीपृथ्वीपृथुःका
लोपकुंचिका ८ आर्द्रकंशृंगवेरंस्यात् २ अथछत्रावितुन्नकंकुस्तुंबुरुचधान्याकं ४ अथशुंठी
महौषधं स्त्रीनपुंसकयोर्विश्वंनागरंविश्वभेषजं आरनालकसौवीरकुल्माषाभिषुतानिच
अवंतिसोमधान्याम्लकुंजलानिचकांजिके ८ कांजिकेच सहस्रवेधिजतुकंवाह्लीकंहिंगु
रामठम् ५ अगूढगंधस्य तत्पत्रीकारवीपृथ्वीवाष्पिकाकवरीपृथुः ५ निशाख्याकांचनीपी
ताहरिद्रावरवर्णिनी ५ रंजनीच सामुद्रंयत्तुलवणमक्षीवंवशिरंचतत् २ सैंधवोस्त्रीशीत
शिवंमाणिमंथंचसिंधुजम् शीलातकंच रौमकंवसुकं २ पाक्यंविडंचकृतकेद्वयं २ सौवर्च
लेक्षरुचके १ तिलकंतत्रमेचके १ मत्स्यंडीफाणितंखंडविकारे २ शर्करासिता २ कूर्चिका
क्षीरविकृतिः १ स्याद्रसालातुमार्जिता २ स्यात्तेमनंतुनिष्ठानं २ वांजनंच त्रिलिंगावासितावधे
शूलाकृतंभटित्रंचशूल्यं २ भक्तकेभृष्टंच उख्यंतुपैठरम् २ प्रणीतमुपसंपन्नं २ प्रयस्तं
स्यात्सुसंस्कृतम् २ संस्कृतेसर्पिषादध्नासार्पिष्टादिपिकेक्रमात् स्यात्पिच्छिलंतुविजिलं २
संमृष्टंशोधितंसमे १ चिक्कणंमसृणंस्निग्धं २ समेभावितवासिते १ आपक्वंपौलिरभ्यूषः २

लाजाः पुंभूम्नि चाक्षताः १ पृथुकः स्याच्चिपिटकः १ धाना भृष्टयवे स्त्रियः १ पूपोऽपूपः पि

ष्टकः स्यात् २ करंभो दधिसक्तवः १ भिस्सा स्त्री भक्तमंधोऽन्नमोदनोऽस्त्री स दीदिविः ९ भ्रुं

लस्त्र भिस्सटा दग्धिका सर्वरसाग्रे मंडमस्त्रियाम् मासराचामनिस्रावा मंडे भक्तसमु

द्भवे ३ यवागूरुष्णिका श्राणा विलेपी तरला च सा ५ गव्यं त्रिषु गवां सर्वं १ गोविड्गोमयम

स्त्रियाम् १ तत्तु शुष्कं करीषोऽस्त्री १ दुग्धं क्षीरं पयः समम् ३ पयस्यमाज्यदध्यादि १ द्रप्सं दधि घ

नेतरत् १ घारस्य घृतमाज्यं हविः सर्पिः ४ हविश्चैव नवनीतं नवोद्धृतम् तत्तु हैयंगवीनं य

द्ध्योगोदोहोद्भवं घृतम् १ दंडाहतं कालशेयमरिष्टमपि गोरसः ४ तक्रं ह्युदश्विन्मथितं पादां

ब्वर्धांबु निर्जलं ३ मंडं दधिभवं मस्तु १ पीयूषोऽभिनवं पयः १ अशनाया बुभुक्षा क्षुत् ३ ग्रोवको

स्त्रीकविश्च ग्रासस्तु कवलार्थकः १ सपीतिः स्त्री तुल्यपानं १ सग्धिः स्त्री सहभोजनं १ उद

न्या तु पिपासा तृट् तर्षः ४ तृप्ता च जग्धिस्तु भोजनम् जेमनं लेह आहारो निघासो न्याद इत्य

पि ७ प्रत्यवसानमभ्यवहारश्च सौहित्यं तर्पणं तृप्तिः ३ फेला भुक्तसमुज्झितम् १ कामं प्रका

मं पर्याप्तं निकामेष्टं यथेप्सितम् ९ गोपे गोपालगोसंख्यगोधुगाभीरवल्लवाः २ गोमहिष्या

दिकं पादरवं धने १ हैयंगवेषरे गोमान्गोमी २ गोधनं तु गोकुलं स्याद्गवां व्रजः २ धनेच त्रिष्वा
शितंगवीनं तद्गावो यत्राशिताः पुरा १ उक्षा भद्रो बलीवर्द ऋषभो वृषभो वृषः अनड्वान्सौरभे
यो गौः २ शाक्कर शाक्करी वाड्वेयः षण्ढकरश्च उक्ष्णां संहतिरौक्षकं १ गव्या गोत्रा गवां २
वत्सधेन्वोर्वात्सकधैनुकम् २ वृषो महान्महोक्षः स्यात् १ वृद्धोक्षस्तु जरद्गवः १ उत्पन्न
उक्षा जातोक्षः १ सद्योजातस्तु तर्णकः १ शकृत्करिस्तु वत्सः स्यात् २ दम्यवत्सतरौ समौ २
आर्षभ्यः षण्डतायोग्यः १ षण्डो गोपतिरिट्चरः २ स्कन्धदेशस्त्वस्य वहः १ सास्ना तु गल
कम्बलः २ स्यान्नस्तितस्तु नस्योतः २ प्रष्ठवाड्युगपार्श्वगः २ युगादीनां तु वोढारो युग्य
प्रासङ्ग्यशाकटाः २ खनति तेन तद्वोढास्येदं हालिकसैरिकौ २ धूर्वहे धुर्यधौरेयधुरी
णाः सधुरंधराः ५ उभावेकधुरीणैकधुरावेकधुरावहे २ स तु सर्वधुरीणो यो भद्रः स
र्वधुरावहः २ माहेयी सौरभेयी गौरुस्रा माता च शृङ्गिणी अर्जुन्यघ्न्या रोहिणी स्यात् २ उ
त्तमा ही गोमतल्लिका मचर्चिकाश्च उत्तमा गोषु नैचिकी १ वर्णादिभेदात्संज्ञाः स्युः शबलीध
वलादयः द्विहायनी द्विवर्षा गौः २ एकाब्दा त्वेकहायनी २ चतुरब्दा चतुर्हायणी २ ए

वेंत्र्यब्दात्रिहायणी २ वशावंध्या २ अवतोकातुस्रवद्गर्भा २ अथसंधिनीआक्रांतावृषभेण १
अथवेहद्गर्भोपघातिनी १ काल्योपसर्याप्रजने २ प्रष्ठौहीबालगर्भिणी १ स्यादचंडीतुसु
करा १ बहुसूतिःपरेष्टुका २ चिरप्रसूताबष्कयिणी २ धेनुःस्यान्नवसूतिका १ सुव्रतासुख
संदोह्या २ पीनोध्नीपीवरस्तनी २ द्रोणक्षीराद्रोणदुग्धा २ धेनुष्याबंधकेस्थिता १ समांस
मीनासायैवप्रतिवर्षंप्रसूयते १ ऊधस्तुक्लीबमापीनं २ समौशिवककीलकौ २ नपुं
सिदामसंदानं २ पशुरज्जुस्तुदामनी २ वैशाखमंथमंथानमंथानोमंथदंडके ५ नका
टोरमनकः खर्जकः हव्यश्च कुटरोदंडविष्कंभे २ मंथनीगर्गरीसमे २ उष्ट्रेक
मेलकमयमहांगाः ५ हायोरकोदीर्घजंघोग्रीवीनावल्लस्यूस्रक स्रकरभःशिशुः २ वा
रागाश्च करभाःस्युःशृंखलकादारवैःपादबंधनैः १ अजाछागी २ शुभच्छागबस्तच्छ
गलकाअजः ५ छागश्च मेंढ्रोरभ्रोरणोर्णायुमेषवृष्णयएडकः २ ऊडुःश्वविश्च उष्ट्रो
रभ्राजवृंदेस्यादौष्ट्रकौरभ्रकाजकं चक्रीवंतस्तुवालेयारासभागर्दभाःखराः ५ वैदेह
कःसार्थवाहो २ नैगमोवाणिजोवणिक् २ पण्याजीवोह्यापणिकःक्रयविक्रयिकश्च

अ
को
५८

सः विक्रेता स्याद्विक्रयिकः २ क्रायकः क्रयिकः समौ २ वाणिज्यं तु वणिज्या स्यात् २ मूल्यं
वस्नोप्यवक्रयः २ नीवी परिपणो मूलधनं २ लाभोधिकं फलं २ परिदानं परीवर्तो नैमेयनि
मयावपि ४ पुमानुपनिधिर्न्यासः २ प्रतिदानं तदर्पणं २ क्रये प्रसारितं क्रय्यं २ क्रे
यं क्रेतव्यमात्रके १ विक्रेयं पणितव्यं च पण्यं ३ क्रय्यादयस्त्रिषु क्लीबे सत्यापनं सत्यंकारः
सत्याकृतिः स्त्रियाम् ३ विपणो विक्रयः २ संख्या संख्येये ह्यादश त्रिषु विंशत्याद्याः सदैक
त्वे सर्वाः संख्येयसंख्ययोः संख्यार्थे द्विबहुत्वे स्तः तासु चानवतेः स्त्रियः पंक्तेः शतसहस्रा
दि क्रमाद्दशगुणोत्तरं यौतवं द्रुवयं पाय्यमिति मानार्थकं त्रयं २ मानं तुलांगुलिप्रस्थैः
गुञ्जाः पंचाद्यमाषकाः १ ते षोडशाक्षः कर्षोस्त्री २ पलं कर्षचतुष्टयम् १ सुवर्णविस्तो हेम्नो
ऽक्षे २ कुरुविस्तस्तु तत्पले १ तुला स्त्रियां पलशतं १ भारः स्याद्विंशतिस्तुलाः १ आचितो द
श भाराः स्युः १ शाकटो भार आचितः १ कार्षापणः कार्षिकः स्यात् २ कार्षिके ताम्रिके प
णः १ स्त्रियामाढकद्रोणौ खारी वाहो निकुंचकः कुडवः प्रस्थ इत्याद्याः परिमाणार्थकाः
पृथक् पादस्तुरीयो भागः स्यात् १ अंशभागौ तु वंटकः २ द्रव्यं वित्तं स्वापतेयं रिक्थमृक्

णं धनं वसु हिरण्यं द्रविणं द्युम्नमर्थरैविभवा अपि १२ स्यात्कोशश्च हिरण्यं च हेमरूप्ये कृता

कृते २ ताभ्यां यदन्यत्तत्कुप्यं १ रूप्यं तद्द्वयमाहतं १ गारुत्मतं मरकतमश्मगर्भो हरि

न्मणिः ४ शोणरत्नं लोहितकः पद्मरागः ३ अथ मौक्तिकं मुक्ता १ तारश्च अथ विद्रुमः पुंसि

प्रवालः पुंनपुंसके २ सूर्यकान्तस्त्वग्निमणिः २ वैडूर्यं बालवायजम् २ रत्नं मणिर्द्वयोरश्म

जातौ मुक्तादिकेऽपि च २ स्वर्णं सुवर्णं कनकं हिरण्यं हेम हाटकम् तपनीयं शातकौम्भं

गाङ्गेयं भर्म कर्बुरं चामीकरं जातरूपं महारजतकाञ्चने रुक्मं कार्तस्वरं जाम्बूनदमष्टाप

दोऽस्त्रियां १९ कल्याणमर्जुनं कलधौतं कैरिकं भूरिपिण्डं वसुश्च अलंकारसुवर्णं यच्छृङ्गी

कनकमित्यदः १ दुर्वर्णं रजतं रूप्यं खर्जूरं श्वेतमित्यपि ५ अपि षाहान्नारं कलधौतं च

रीतिः स्त्रियामारकूटो न स्त्रियां २ पित्तलं स्यादारः कपिलोहं च अथ ताम्रकं शुल्वं म्लेच्छमुखं

द्व्यष्टवरिष्ठोदुम्बराणि च ९ औदुम्बरं च लोहोऽस्त्री शस्त्रकं तीक्ष्णं पिण्डं कालायसायसी

अश्मसारं ७ पारदं चपलं च अथ मण्डूरं सिंहानमपि तन्मले २ सर्वं च तैजसं लोहं १ वि

कारस्त्वयसः कुशी १ तारः काचः २ अथ चपलो रसः सूतश्च पारदे ४ गवलं माहिषं शृङ्गं

अ
को
५१

49

गं २ अथ कपोतांजनयामुनम् ४ तुत्थांजनं शिखिग्रीवं क्वाथोद्भवं तत्पूर्वसांजनं कं गिरिजाम

ले स्रोतोंजनं तु सौवीरं कापोतांजनयामुनम् तुत्थांजनं शिखिग्रीवं मयूरकवितुन्नकं

कर्परी ४ दार्विकाक्वाथोद्भवं तुत्थं रसांजनं रसगर्भं तार्क्ष्यशैलं ४ रसज्ञानं रसाग्रं च गं

धाश्मनि तु गंधिकः सौगंधिकश्च २ चक्षुष्या कुलाली तु कुलत्थिका २ रीतिपुष्पं पुष्पकं

तथा पौष्पकं कुसुमांजनम् ४ पिंजरं पीतनं तालमालं च हरितालकं ५ गोदंतं नटमंडनं च

गैरेयमर्थ्यं गिरिजमश्मकं तु शिलाजतु ५ बोलगंधरसप्राणपिंडगोपरसाः समाः ६ डिं

डीरोऽब्धिकफः फेनः २ सिंदूरं नागसंभवम् २ चीनपिष्टं गोपारवं कश्यब्ज रेणः सीसं तोन

सवमंडनं च नागः सीसकयोगेष्टवप्राणि ४ त्रपु पिच्चटं रंगवंगे ४ आलीनमपि अथ पि

त्तु [illegible] त्तलः २ अथ कमलोत्तरं स्यात्कुसुंभं वह्निशिखं महारजनमित्यपि ४ मेषकंबलऊ

र्णायुः २ शशोर्णं शशलोमनि २ मधु क्षौद्रं माक्षिकादि २ मधूच्छिष्टं तु सिक्थकं २ म

नःशिला मनोगुप्ता मनोह्वा नागजिह्विका ४ शिला च नैपाली कुनटी गोला २ यवक्षारो य

वाग्रजः पाक्यः २ अथ सर्जिकाक्षारः कापोतः सुवर्चिकः २ सौवर्चलं स्याद्रुचकं २ त्वक्क्षीरी

५१

रीवंशरोचना २ वाग्मीव शिग्रुश्वेतमरिचं २ मोरटंमूलमैक्षवम् १ ग्रंथिकंपिप्पलीमू
लंचटिकाशिरइत्यपि ४ गोलोमीभूतकेशोना २ पत्रांगंरक्तचंदनम् २ त्रिकटुत्र्यूषणं १
व्योषं २ त्रिफलातुफलत्रिकम् इत्यमरकोशेद्वितीयकांडेवैश्यवर्गः नवमः ९ ॐ शूद्रा
श्चावरवर्णाश्चवृषलाश्चजघन्यजाः आचंडालात्तुसंकीर्णाअम्बष्ठकरणादयः १ शूद्रा
विशोस्तुकरणः १ अम्बष्ठोवैश्याद्विजन्मनोः १ शूद्राक्षत्रिययोरुग्रः १ मागधःक्षत्रियावि
शोः १ माहिष्योर्याक्षत्रिययोः १ क्षत्तार्याशूद्रयोःसुतः १ ब्राह्मण्यांक्षत्रियात्सूतः १ तस्यां
वैदेहकोविशः १ रथकारस्तुमाहिष्यात्करण्यांयस्यसंभवः १ स्याच्चंडालस्तुजनितो
ब्राह्मण्यांवृषलेनयः १ कारुःशिल्पीसंहतैस्तैर्द्वयोःश्रेणिःसजातिभिः १ कुलकःस्या
त्कुलश्रेष्ठी २ मालाकारस्तुमालिकः २ कुंभकारःकुलालःस्यात् २ पलगंडस्तुलेपक
तंतुवायःकुविंदःस्यात् २ तुन्नवायस्तुसौचिकः २ रंगाजीवश्चित्रकरः २ शस्त्रमार्जोसिधा
वकः २ पादूकृच्चर्मकारःस्यात् २ व्योकारोलोहकारकः २ कर्मारश्च नाडिंधमःस्वर्ण
कारःकलादोरुक्मकारके ५ हेमसाहिकश्च स्याच्छांखिकःकाम्बविकः २ शौल्बिक

अ
को
५.
50

स्ताम्रकूटकः २ मणिकारो वैकटिकः २ तक्षा तु वर्धकिस्त्वष्टा रथकारश्च काष्ठतट् ५
स्थपतिश्च ग्रामाधीनो ग्रामतक्षः २ कौटतक्षोऽनधीनकः २ क्षुरी मुंडी दिवाकीर्तिनापितां
तावसायिनः ५ मेदिलश्च निर्णेजकः स्याद्रजकः २ धाविकश्च शौंडिको मंडहारकः २
सुराजीवी कल्यपालश्च जाबालः स्यादजाजीवी २ देवाजीवस्तु देवलः २ स्यान्माया शाम्ब
री २ इंद्रजालं जालं कुसृतिः कुहकं च मायाकारस्तु प्रातिहारकः २ शैलालिनस्तु शैलू
षा जायाजीवाः कृशाश्विनः भरता इत्यपि नटाः ९ चारणास्तु कुशीलवाः २ मार्दंगिका
मौरजिकाः पाणिवादास्तु पाणिघाः वेणुध्माः स्युर्वैणविकाः २ वीणावादास्तु वैणि
काः २ जीवान्तकः शाकुनिकः २ द्वौ वागुरिकजालिकौ २ वैतंसिकः कौटिकश्च मांसि
कश्च समं त्रयम् २ भृतको भृतिभुक् कर्मकरो वैतनिकोऽपि सः ४ वार्तावहो वैवधिकः
भारवाहस्तु भारिकः २ विवर्णः पामरो नीचः प्राकृतश्च पृथग्जनः निहीनोऽपसदो जा
ल्मः क्षुल्लकश्चेतरश्च सः ९ भृत्ये दासेरदासेयदासगोप्यकचेटकाः नियोज्यकिंकरप्रेष्य
भुजिष्यपरिचारकाः ११ पराचितपरिस्कंदपरजातपरैधिताः ४ मंदस्तुंदपरिमृजआलस्यः

शीतकोलमोः नृमाः ९ इतेतवतरथेशालपटवस्त्रन्यानेउन्नकस्य ९ उन्नकस्य चंडालप्लव
मातंगदिवाकीर्तिजनंगमाः निषादश्वपचावंतेवासिचंडालपुक्कसाः ९ पुक्कसः श्वेताव
सायीव भेदाः किरातशबरपुलिंदाम्लेच्छजातयः व्याधोमृगवधाजीवोमृगयुर्लुब्धकोपि
सः ४ कौलेयकः सारमेयः कुक्कुरोमृगदंशकः शुनकोभषकःश्वास्यात् ६ मंडलोग्राम
शार्दूलोनिर्वाणोरात्रिजागरः रथ्यामृगोरतिकोलस्य अलर्कस्तुसयोगतः १ श्वाविश
कद्रुर्मृगयाकुशलः २ सरमाशुनी २ विट्चरः सूकरोग्राम्यः २ वर्कस्तरुणःपशुः १ आ
खेटनेमृगव्यंस्यादाखेटोमृगयास्त्रियाम् ४ पापर्धिः दक्षिणारुर्लुब्धयोगाद्दक्षिणेर्मा
कुरंगकः २ चौरैकागारिकस्तेनदस्युतस्करमोषकाः प्रतिरोधिपरास्कंदिपाटच्चरमलि
म्लुचाः पारिपंथिकः पथप्रतोदस्य चौरिकास्तेन्यचौर्यंचस्तेयं २ लोप्त्रंचतद्धने १ वीतंस
स्तूपकरणंबंधनेमृगपक्षिणाम् १ उन्माथः कूटयंत्रंस्यात् २ वागुरामृगबंधनी २ शु
ल्बंवराटकः स्त्रीतरज्जुस्त्रिषुवटीगुणः ५ उद्घाटनंघटीयंत्रंसलिलोद्वाहनंप्रहेः २ पुंसिवे
मावायदंडः २ सूत्राणिनरितंतवः २ वाणिर्व्यूतिःस्त्रियौतुल्ये २ पुस्तंलेप्यादिकर्मणि १ पं

अ
को
५८

51

चालिकापुत्रिकावस्त्रदंतादिभिः कृता २ स्यात्सालभंजिकास्तंभे लेप्येनांजलिकारिका २ ज
तुपुत्रिकावेल्लनात्वंचाप्रपंचिरिपु २ पिटकः पेटकः २ पेटा मंजूषा २ अथ विहंगिका भारयष्टि :
तदालम्बः शिक्यं काचः २ अथ पादुका पादूरुपानत्स्त्री सैवानुपदीना पदायता ४ नद्ध्रीव
ध्रीवरत्रा स्यात् २ अश्वादेस्ताडनी कशा २ चांडालिका तु कंडोलवीणा चंडालवल्लकी
नाराची स्यादेषणिका २ शाणस्तु निकषः कषः २ व्रश्चनः पत्रपरशुः २ ईषिका तूलिका स
मे २ तैजसावर्तनी मूषा २ भस्त्रा चर्मप्रसेविका २ आस्फोटनी वेधनिका २ कृपाणी कर्तरी
समे वृक्षादनी वृक्षभेदी २ टंकः पाषाणदारकः २ क्रकचोऽस्त्री करपत्रं २ आरा चर्मप्रभेदिका
सूर्मी स्थू[लो]णायः प्रतिमा २ शिल्पं ... कं [देका] कलादिकं कर्म प्रतिमानं प्रतिबिम्बं प्रतिमा प्रतियात
ना प्रतिच्छाया प्रतिकृतिरर्चा पुंसि प्रतिनिधि ... उपमो ... पमानं स्यात् ९ प्रतिरूपं प्रतिच्छंद :
प्रतिकायस्य वाच्यलिंगाः समस्तुल्यः सदृक्षः सदृशः सदृक् साधारणः समानश्च ७ स्यु
रुत्तरपदे त्वमी निभसंकाशनीकाशप्रतीकाशोपमादयः ४ कर्म यत्कर्मण्या विधा भृत्या भृति
र्भर्म वेतनम् भरण्यं भरणं मूल्यं निर्वेशः पण इत्यपि ११ सुरा हलिप्रिया हाला परिस्रुद्

५८

रुणात्मजा गंधोत्तमा प्रसन्नेराकादंबर्यः परिश्रुता मदिरा कश्यमद्ये चापि वारुणी
स्वादुरसा मदिष्ठा कल्पं द्राक्ष्यं कापिशायनं च अवदंशस्तु भक्षणम् २ शुण्डावदार्यं चर्वेण
मुपदंशाश्च शुंडापानं मदस्थाने १ मधुवारा मधुक्रमाः २ गौडी पैष्टी च माध्वी च फलोत्था च सु
रास्त्रेति मध्वासवो माधवकः २ मधु माध्वीकमद्वयोः २ मैरेयमासवः शीधुः २ मेदको जग
लः समौ २ संधानं स्यादभिषवः २ किण्वं पुंसि तु नग्नहूः २ कारोत्तमः सुरामंडः २ आपानं पा
नगोष्ठिका २ चषको स्त्री पानपात्रं २ सरकोप्यनुतर्षणम् २ धूर्तोक्षदेवी कितवोक्षधूर्तो द्यू
तकृत्समाः ५ स्युर्लग्नकाः प्रतिभुवः २ सभिका द्यूतकारकाः २ द्यूतोस्त्रियामक्षवती कैतवं
पण इत्यपि ४ दुरोदरं च पणोक्षेषु ग्लहः १ अक्षास्तु देवनाः पाशकाश्चते २ परिणायस्तु
शारीणां समंतान्नयने १ अस्त्रियामष्टापदः शारिफलं २ खेलनाधाराः चतुरंगफलं प्राक
षेश्च प्राणिद्यूतं समाह्वयः २ उक्ता भूरिप्रयोगत्वादेकस्मिन्येत्र यौगिकाः ताद्धर्म्यादन्यतो
वृत्तावूह्या लिंगांतरेपि ते इत्यमरकोशे द्वितीयकांडे शूद्रवर्गः दशमः १० इति श्रीमदम
रसिंहविरचिते अमरकोशे नामलिंगानुशासने भूम्यादिकांडे द्वितीयः २ श्रीगणेशाय नमः

अ
को
५२

ॐ विशेष्यनिघ्नैः संकीर्णैर्नानार्थैरव्ययैरपि । लिंगादिसंग्रहैर्वर्गाः सामान्ये वर्गसंश्रयाः ॥ स्त्री
दाराद्यैर्यद्विशेष्यं यादृशैः प्रस्तुतं पदैः । गुणद्रव्यक्रियाशब्दास्तथा स्युस्तस्य भेदकाः ॥ क्षेमं
करोरिष्टतातिः शिवतातिः शिवंकरः ४ सुकृती पुण्यवान्धन्यः २ महेच्छस्तु महाशयः २
हृदयालुः सुहृदयो २ महोत्साहो महोद्यमः २
प्रवीणे निपुणाभिज्ञविज्ञनिष्णातशिक्षिताः । वैज्ञानिकः कृतमुखः कृती कुशल इत्यपि ९
पूज्यः प्रतीक्ष्यः सांशयिकः संशयापन्नमानसः २ द
क्षिणीयो दक्षिणार्हस्तत्र दक्षिण्य इत्यपि २ स्याद्वदान्यस्थूललक्षदानशौण्डा बहुप्रदे ४ जैवा
तृकः स्यादायुष्मान् २ अन्तर्वाणिस्तु शास्त्रवित् २ परीक्षकः कारणिकः २ वरदस्तु समर्द्धकः २ हर्षमाणो विकुर्वाणः प्रमना हृष्टमानसः ४ दुर्मना विम
नाऽन्तर्मनाः स्यादुत्क उन्मनाः २ दक्षिणे सरलोदारौ २ सुकलो दातृभोक्तरि
तत्परे प्रसितासक्तौ २ इष्टार्थोद्युक्त उत्सुकः १ प्रतीते प्रथितख्यातवित्तविज्ञातविश्रुताः ६
गुणैः प्रतीते तु कृतलक्षणाहतलक्षणौ २ इभ्य आढ्यो धनी २ स्वामी त्वीश्वरः पतिरीशिता

अधिभूर्नायकोनेताप्रभुःपरिवृढोधिपः ६ अधिकर्द्धिःसमृद्धःस्यात् २ कुटुंबव्यापृतस्तु

यः स्यादभ्यागारिकस्तस्मिन्नुपाधिश्चपुमानयम् २ वरांगरूपोपेतोयःसिंहसंहननोहि

सः १ निर्वार्यःकार्यकर्त्तायःसंपन्नःसत्वसंपदा १ अवाचिमूकः १ अथमनोजवसःपितृसंनि

भः २ सत्कृत्यालंकृतांकन्यांयोददातिसकूकुदः १ लक्ष्मीवांल्लक्ष्मणःश्रीलःश्रीमानथ

स्निग्धस्तुवत्सलः २ स्याद्दयालुःकारुणिकःकृपालुःसूरतस्समाः ४ स्वतंत्रोपावृतःस्वै

रीस्वच्छंदोनिरवग्रहः ५ नियंत्रणोनिरंकुशो यथाकामीच परतंत्रःपराधीनःपरवान्ना

थवानपि ४ अधीनोनिघ्नआयत्तोस्वच्छंदोगृह्यकोप्यसौ खलपूःस्याद्बहुकरः २ दीर्घसूत्र

श्चिरक्रियः २ जाल्मोसमीक्ष्यकारीस्यात् १ कुंठोमंदःक्रियासुयः १ कर्मक्षमोलंकर्मीणः

क्रियावान्कर्मसूद्यतः १ सकार्मःकर्मशीलोयः २ कर्मशूरस्तुकर्मठः २ कर्मण्यभुक्क

र्मकरः २ कर्मकारस्तुतत्क्रियः २ अपस्नातोमृतस्नातः २ आमिषाशीतुशाष्कुलः २ बु

भुक्षितस्स्यात्क्षुधितोजिघत्सुरशनायितः ४ परान्नः परपिंडादः २ भक्षकोघस्मरोद्मरः आ

द्यूनःस्यादौदरिकेविजिगीषाविवर्जिते १ उभौआत्मंभरिःकुक्षिंभरिःस्वोदरपूरके २ स

अ
को
५२
53

वान्नीनस्तु सर्वान्नभोजी २ गृध्नुस्तु गर्धनः लुब्धोऽभिलाषुकस्तृष्णक् ५ तृषितः स्यात्पिपा
सितः तर्षितो लालसो लोलः समौ लोलुपलोलुभौ २ लंपटश्च सोन्मादस्तून्मदिष्णुः स्यात् २
अविनीतः समुद्धतः २ निर्मर्यादश्च मत्ते शौण्डोत्कटक्षीबाः २ कामुकः कमितानुकः क
म्रः कामयिताभीकः कमनः कामनोऽभिकः ८ छेको विदग्धः २ व्यसनी पंचवभद्दउपहते २
वेश्यापतिर्भुजंगः स्याद्विङ्गः पल्लविको विटः ५ मिताचरस्तु मिताकोदु ... राकतप स्या
स्त्रितौ विधेयो विनयग्राही वचनेस्थित आश्रवः ४ वश्यः प्रणेयः २ निभृतविनीतप्रश्रिताः
समाः २ धृष्टे धृष्णग्वियातश्च २ प्रगल्भः प्रतिभान्विते २ तत्कालधीश्च स्यादधृष्टे तु शालीनः
विलक्षो विस्मयान्विते २ अधीरे कातरः २ त्रस्ते भीरुभीरुकभीलुकाः ४ त्रस्तो भीतश्च
चकितो दरितश्च ससंभ्रमः आशंसुराशंसितरि २ गृहयालुर्ग्रहीतरि २ श्रद्धालुः श्रद्धया
युक्ते २ पतयालुस्तु पातुके २ लज्जाशीलोऽपत्रपिष्णुः २ वंदारुरभिवादके २ शरारुर्घात
को हिंस्रः २ स्याद्वर्धिष्णुस्तु वर्धनः २ उत्पतिष्णुस्तूत्पतिता २ अलंकरिष्णुस्तु मंडनः २ भू
ष्णुर्भविष्णुर्भविता २ वर्तिष्णुर्वर्तनः समौ २ निराकरिष्णुः क्षिप्नुः स्यात् २ सांद्रः स्निग्धस्तु

मेदुरः ज्ञाता तु विदुरो विंदुः २ विकासी तु विकस्वरः १ विसृत्वरो विसृमरः प्रसारी च विसारि
णि ४ सहिष्णुः सहनः क्षंता तितिक्षुः क्षमिता क्षमी ६ क्रोधनोमर्षणः कोपी २ चंडस्त्व
त्यंतकोपनः १ जागरूको जागरिता २ घूर्णितः प्रचलायितः २ स्वप्नक्शयालुर्नि
द्रालुः २ निद्राणशयितौ समौ २ पराङ्मुखः पराचीनः २ संमुखीनस्त्वभिमुखः १ स्याद
वाङप्यधोमुखः २ देवानंचति देवद्र्यङ् विश्वद्र्यङ् विश्वगंचति १ यः सहांचति सध्र्यङ् स १
स तिर्यङ् यस्तिरोंचति १ वदो वदावदो वक्ता २ वागीशो वाक्पतिः समौ १ वाचोयुक्ति
पटुर्वाग्मी २ वावदूकोतिवक्तरि २ स्याज्जल्पाकस्तु वाचालो वाचाटो बहुगर्ह्यवाक् ४ ब
हुभाषीजज्ञकस्य दुर्मुखे मुखराबद्धमुखौ २ शक्तः प्रियंवदे १ लोहलः स्यादस्फुटवाक्
गर्ह्यवादी तु कद्वदः समौ कुवादकुचरौ २ स्यादसौम्यस्वरोऽस्वरः १ रवणः शब्दनः २ नांदीवा
दी नांदीकरः समौ २ जडोज्ञः १ एडमूकस्तु वक्तुं श्रोतुमशिक्षिते १ तूष्णींशीलस्तु तूष्णी
कः २ नग्नोवासा दिगंबरः ३ निष्कासितोवकृष्टः स्यात् २ अपध्वस्तस्तु धिक्कृतः १ आत्त
गर्वोभिभूतः स्यात् २ दापितः साधितः समौ १ निकृतः स्याद्विप्रकृतः २ विप्रलब्धस्तु वंचितः

मनोहतः प्रतिहतः प्रतिबद्धो हतश्च सः ४ अधिक्षिप्तः प्रतिक्षिप्तः २ बद्धे कीलितसंयतौ २ आ
पन्न आपत्प्राप्तः स्यात् २ कांदिशीको भयद्रुतः २ आक्षारितः क्षारितोऽभिशस्तः स्यात् २ अन्याय्यस्त्वनिरा
कृतः २ आक्षारितः क्षारितोऽभिशस्तः २ संकसुकोऽस्थिरे २ व्यसनार्तोपरक्तो द्वौ २ विहस्त
व्याकुलौ समौ २ विक्लवो विह्वलः २ स्यात्तु विवशोऽरिष्टदुष्टधीः २ कश्यः कशार्हे २ सन्नद्ध
स्त्वाततायी वधोद्यते २ द्वेष्ये त्वक्षिगतः २ वध्यः शीर्षच्छेद्य इमौ समौ २ विष्यो विषेण यो व
ध्यः मुसल्यो मुसलेन यः २ शिश्विदानोऽकृष्णकर्मा २ चपलश्चिकुरः समौ २ चलंचलः
स्यात्तरलः चंचलश्चापलश्चलः दोषैकदृग्पुरोभागी २ दोषैकदृग्पुरोभागी निगद्यते २ दोषैकदृक्पु
रोभागी पादः निकृतस्त्वनृजुः शठः २ कर्णेजपः सूचकः स्यात् २ पिशुनो दुर्जनः खलः
नृशंसो घातुकः क्रूरः पापः ४ धूर्तस्तु वंचकः २ अज्ञे मूढयथाजातमूर्खवैधेयबालिशाः
कदर्ये कृपणक्षुद्रकिंपचानमितंपचाः ५ कीनाशश्च निःस्वस्तु दुर्गतो दीनो दरिद्रो दु
र्विधोऽपि सः ५ दुःस्थकीकटश्च वनीयको याचनको मार्गणो याचकार्थिनौ ५ नर्क
कश्च अहंकारवानहंयुः स्यात् २ शुभंयुस्तु शुभान्वितः २ दिव्योपपादुका देवाः २ नृगवा

निऽ

याजरायुजाः १ स्वेदजाः कृमिदंशाद्याः १ पक्षिसर्पादयोऽण्डजाः १ उद्भिदस्तरुगुल्माद्याः

उद्भिदुद्भिज्जमुद्भिदं २ सुन्दरं रुचिरं चारु सुषमं साधु शोभनम् कान्तं मनोरमं रुच्यं मनोज्ञं

मञ्जु मञ्जुलम् ११ हारि च वल्गु मनोहारि च तदासेचनकं तृप्तेर्नास्त्यन्तो यस्य दर्शनात् १ अ

भीष्टेऽभीप्सितं हृद्यं दयितं वल्लभं प्रियम् ९ निकृष्टप्रतिकृष्टार्वरेफयाप्यावमाधमाः कु

पूयकुत्सितावद्यखेटगर्ह्याणकाः समाः ११ [illegible] मलीमसं च मलिनं कच्चरं मल

दूषितम् ४ [illegible] पूतं पवित्रं मेध्यं च २ वीध्रं च विमलार्थकम् निर्णिक्तं शोधि

तं मृष्टं निःशोध्यमनवस्करम् ५ असारं फल्गु १ शून्यं तु वशिकं तुच्छरिक्तके ५ क्लीबे प्र

धानं प्रमुखप्रवेकानुत्तमोत्तमाः मुख्यवर्यवरेण्याश्च प्रबर्होऽनवरार्ध्यवत् पराध्याग्र

प्राग्रहरप्राग्र्याग्र्याग्रीयमग्रियम् १८ शालीवरस्य श्रेयान् श्रेष्ठः पुष्कलः स्यात्सत्तम

श्चातिशोभने ५ स्युरुत्तरपदे व्याघ्रपुंगवर्षभकुञ्जराः सिंहशार्दूलनागाद्याः पुंसि श्रेष्ठ

ार्थगोचराः २ अप्राग्र्यं द्वयहीने द्वे अप्रधानोपसर्जने १ विशङ्कटं पृथु बृहद्विशालं पृ

थुलं महत् वड्रोरुविपुलं ४ विकटं च पीनपीवानं स्थूलपीवरे ५ स्तोकाल्पक्षुल्लकाः स्तो

काल्पक्षुल्लकाः श्लक्ष्णं दभ्रं ९ कृशं तनु २ स्त्रियां मात्रा त्रुटिः पुंसि लवलेशकणाण
वः ९ अत्यल्पेऽल्पिष्ठमल्पीयः कनीयोऽणीय इत्यपि ५ प्रभूतं प्रचुरं प्राज्यमदभ्रं बहुलं बहु
पुरुहूः पुरुहं भूयिष्ठं स्फिरं भूयश्च भूरि च १२ परःशताद्यास्ते येषां परा संख्या शतादिकात्
गणनीये तु गणेयं २ संख्याते गणितं १ अथ समं सर्वं विश्वमशेषं कृत्स्नं समस्तनिखि
लाखिलानि निःशेषम् समग्रं सकलं पूर्णमखण्डं स्यादनूनके १४ घनं निरन्तरं सान्द्रं ३
निविडं वीसमाढ्यं च पेलवं विरलं तनु २ शिथिलं श्लथं च समीपे निकटासन्नसन्निकृ
ष्टसनीडवत् सदेशाभ्याशसविधसमर्यादसवेशवत् उपकण्ठान्तिकाभ्यर्णाभ्यग्रा
अप्यपि १४ अभितोऽव्ययं १ संसक्ते त्वव्यवहितमपदान्तरमित्यपि २ नेदिष्ठमन्तिकतमं
स्याद्दूरं विप्रकृष्टकम् २ दवीयश्च दविष्ठं च सुदूरे ३ दीर्घमायतं २ वर्तुलं निस्तलं वृत्तं ३ बं
धुरं तून्नतानतम् उच्चप्रांशून्नतोदग्रोच्छ्रितास्तुङ्गे ६ अथ वामने न्यङ्नीचखर्वह्रस्वाः स्युः
अवाग्रेऽवनतानतम् २ अरालं वृजिनं जिह्ममूर्मिमत्कुञ्चितं नतं आविद्धकु
टिलं भुग्नं वेल्लितं वक्रमित्यपि ११ ऋजावजिह्मप्रगुणौ २ व्यस्ते त्वप्रगुणाकुलौ

म५ नि५

शाश्वतस्तु ध्रुवो नित्यसदातनसनातनाः ४ स्थास्नुः स्थिरतरः स्थेयान् २ एकरूपतया तु यः

कालव्यापी स कूटस्थः १ स्थावरो जंगमेतरः २ चरिष्णु जंगमचरं त्रसमिंगं चराचरम् ६ गमा

गमंच चलनं कंपनं कंप्रं ३ चलं लोलं चलाचलं चंचलं तरलं चैव पारिप्लवपरिप्लवे ८ चड्ल

क्त अतिरिक्तः समधिकः २ दृढसंधिस्तु संहतः २ कक्खटं कठिनं क्रूरं कठोरं निष्ठुरं दृढं

जरठं मूर्तिमन्मूर्तं ८ प्रवृद्धं प्रौढमेधितम् ३ पुराणप्रतनप्रत्नपुरातनचिरंतनाः ५ चिरत्नं

च प्रत्यग्रोऽभिनवो नव्यो नवीनो नूतनो नवः नूत्नश्च ७ सुकुमारं तु कोमलम्

मृदुलं मृदु ४ अन्वगन्वक्षमनुगमनुपदं क्लीबमव्ययं ४ प्रत्यक्षं स्यादैन्द्रियकं २ अप्रत्यक्षमती

न्द्रियम् २ एकतानोऽनन्यवृत्तिरेकाग्रैकायनावपि अप्येकसर्ग एकाग्र्योऽप्येकायनगतोऽपि

स ७ पुंस्यादिः पूर्वपौरस्त्यप्रथमाद्याः ५ आदिमोऽग्रिमश्च मध्यादिनेमध्यमीयं मध्यं मध्य

ममंतरं शय्यास्त्रियां अंतो जघन्यं चरममंत्यपाश्चात्यपाश्चिमम् ७ अंतिमश्च मोघं निरर्थ

कं २ स्पष्टं स्फुटं २ प्रव्यक्तमुल्बणं २ उद्भटमस्फुटं रिष्ठं च साधारणं तु सामान्यं २ ए

काकी त्वेक एककः ३ भिन्नार्थका अन्यतर एकस्त्वोऽन्येतरावपि ४ उच्चावचं नैकभेदं

अ
को
५९

उच्चण्डमविलम्बितं १ अरुन्तुदं तु मर्मस्पृक् १ निर्मर्यादं निरर्गलम् निर्यन्त्रणमबाधं स्यादुद्दा-
मो [illegible] खलेन तथा १ प्रसव्यं प्रतिकूलं स्यादपसव्यमपष्ठु च ४ विपरीतं विलोमं च वामं श-
रीरं सव्यं स्यात् २ अपसव्यं तु दक्षिणं २ संकटं ना तु सम्बाधः २ [illegible] कलिलं गहनं स-
मे २ संकीर्णं संकुलाकीर्णं मुण्डितं परिवापितं २ ग्रथितं संदितं दृब्धं नियमितं तथा संदा-
नितं निगडितं १ नियन्त्रितं संयमितं च विसृतं विस्तृतं ततं २ विततं च अन्तर्गतं विस्मृतं स्यात्
प्राप्तप्रणिहिते समे २ वेल्लितप्रेङ्खिताधूतचलिताकम्पिता धुते ६ प्रेङ्खोलितस्तरलितो ल-
लितान्दोलितावपि ८ नुन्ननुत्तास्तनि[illegible]ताविद्धक्षिप्तेरिताः समाः ७ परिक्षिप्तं तु निवृतं २ प-
रीतं परिवेष्टितं वलितं च मुषितं मूषितार्थकम् २ प्रवृद्धप्रसृते २ न्यस्तनिसृष्टे २ गुणिताह-
ते २ निदिग्धोपचिते २ गूढगुप्ते २ गुण्ठितरूषिते २ द्रुतावदीर्णे २ उद्गूर्णोद्यते २ काचितशि-
क्यिते २ घ्राणघ्राते २ दिग्धलिप्ते २ समु[illegible]क्तोद्धृते समे २ वेष्टितं स्याद्वलयितं २ संवीतं रुद्धमा-
वृतं २ रुग्णं भुग्ने २ अथ निशितक्ष्णुतशातानि तेजिते ४ स्याद्विनाशोन्मुखं पक्वं २ ह्रीणह्री-
तौ तु लज्जिते २ वृत्ते तु वृत्तव्यावृत्तौ २ संयोजित उपाहितः २ प्राप्यं गम्यं समासाद्यं २ स्यन्नं रीणं

कृतेस्फुते ४ संगूढः स्यात्संकलितः २ अवगीतः ख्यातगर्हणः २ विविधः स्याद्बहुवि
धो नानारूपः पृथग्विधः ४ बहुरूपनानाविधपृथग्रूपाश्च अवरीणो धिक्कृतश्चाप्य
वध्वस्तोऽवचूर्णितः ४ अनायासकृतं फाण्टं १ स्वनितं ध्वनितं समे २ बद्धे सन्दानितं मूतम्
उद्दितं संदितं सितं ९ निष्पक्वं क्वथितं २ पाके क्षीराज्यहविषां शृतम् १ निर्वाणो मुनिवह्न्या
दौ १ निर्वातस्तु गतेऽनिले १ पक्वं परिणते २ गूनं हन्ने १ मीढं तु मूत्रिते २ पुष्टे तु पुषितं २
सोढे क्षान्तं २ उद्वान्तमुद्गते २ दान्तस्तु दमिते १ शान्तः शमिते १ प्रार्थितेऽर्दितः २ ज्ञप्तस्तु ज्ञ
पिते २ छन्नश्छादिते २ पूजितेऽञ्चितः २ पूर्णस्तु पूरिते क्लिष्टः क्लिशिते २ अव
सिते सितः २ प्रुष्टप्लुष्टोषिता दग्धे तष्टत्वष्टौ तनूकृते २ वेधितच्छिद्रितौ विद्धे २ विन्नवि
त्तौ विचारिते निष्प्रभे विगतारोकौ २ विलीने द्रुतविद्रुतौ २ सिद्धे निर्वृत्तनिष्पन्नौ २ दारिते
भिन्नभेदितौ ऊतं स्यूतमुतं चेति त्रितयं तन्तुसंतते स्यादर्हिते नमस्यितं नमसितमपचायि
तार्चितापचितम् ९ वरिवसिते वरिवस्यितमुपासितं चोपचरितं च ४ उपचरितं च संता
पितसन्तप्तौ धूपितधूपायितौ च दूनश्च ५ हृष्टे मत्तस्तृप्तः प्रह्लन्नः प्रमुदितः प्रीतः ९ छिन्नं

अ
को
५८
57

छातं लूनं कृत्तं दातं दितं छितं वृक्णम् ॥ १ ॥ स्रस्तं ध्वस्तं भ्रष्टं स्कन्नं पन्नं च्युतं गलितम् ॥ १ ॥ लब्धं
प्राप्तं विन्नं भावितमासादितं च भूतं च ॥ १ ॥ अन्वेषितं गवेषितमन्विष्टं मार्गितं मृगितं ॥ ५ ॥ आर्द्रं
सार्द्रं क्लिन्नं तिमितं स्तिमितं समुन्नमुत्तं च ॥ १ ॥ त्रातं त्राणं रक्षितमवितं गोपायितं गुप्तं ॥ १ ॥ अव
गणितमवमतावज्ञातेऽवमानितं च परिभूते ॥ ५ ॥ स्रनाहतं च त्यक्तं हीनं विधुतं समुज्झितं
धूतमुत्सृष्टे ॥ १ ॥ उक्तं भाषितमुदितं जल्पितमाख्यातमभिहितं लपितं ॥ १ ॥ बुद्धं बुधितं मनि
तं विदितं प्रतिपन्नमवसितावगतम् ॥ १ ॥ ऊरीकृतमुररीकृतमङ्गीकृतमाश्रुतं प्रतिज्ञातं
संगीर्णं विदितं संश्रुतं समाहितमुपश्रुतमुपगतम् ॥ ११ ॥ ईलितशस्तपणायितपनायित
प्रणुतपणितपनितानि अपि गीर्णवर्णिताभिष्टुतेडितानि स्तुतार्थानि ॥ ११ ॥ भक्षितच
र्वितलीढप्रत्यवसितगिलितखादितप्सातम् अभ्यवहृतान्नजग्धग्रस्तग्लस्ताशि
तं भुक्ते ॥ १४ ॥ क्षपणो ब्राह्मणः हितः ॥ २ ॥ वीतदम्भस्त्वकल्कनः ॥ १ ॥ असंमतः प्रणाय्यः स्यात् २
वल्गुः प्रियदर्शनः ॥ १ ॥ वैनयिको विनयार्हः ॥ १ ॥ संशितस्त्वसनिश्चितः ॥ १ ॥ ईर्ष्यालुः कुह
नो देहा ॥ २ ॥ गोष्ठश्वः परगेहगः ॥ १ ॥ नीताम्पायेनयो विकृतस्त्वायः पूलिकोजनः ॥ १ ॥ शूद्रे ५८

पूर्णो गूढे तन्द्री पिण्डीपूरः २ ग्रथसंस्कृतो व्युत्पन्नः १ प्रहतः स्वस्मः १ अन्वेषी त्वनुपदी स-
मौ २ नीलीरागः स्थिरस्नेहः १ हारिद्रो रागाऽनमः १ आसीन उपविष्टः स्यात् २ ऊर्ध्वस्थो-
ध्वास्थितौ समौ १ उत्पन्नप्रणुन्नमात्वे २ गृहः पत्ते २ मन्नास्त्वयोमृदवे २ क्षेपिष्ठक्षोदिष्ठप्रेष्ठव
रिष्ठस्थविष्ठबंहिष्ठाः क्षिप्रक्षुद्राभीप्सितपृथुपीवरबहुलप्रकर्षार्थाः साधिष्ठद्राघिष्ठस्फे
ष्ठगरिष्ठह्रसिष्ठवृन्दिष्ठाः बाढव्यायतबहुगुरुवामनवृन्दारकातिशये ग्राम्यग्रामेय
ग्रामीणाः २ प्रक्लिन्नो वलोद्धृते २ वान्तिं मक्षितं मक्षं १ स्पष्टे विस्पष्टमोत्तनम् २ उत्पादितोत्त
मूलितात्यर्थमूढलोहदाहिनोऽपूढम् ५ स्माविते विन्नं २ पूर्णे पूरिते भरिते भृतं ४ मनोज्ञितप
रोहं स्यात् २ ग्रन्थितं निरर्थकम् २ गुम्फितं स्यादथः क्लिष्टं २ विषमस्थे मृदे विलग्नम् २ सम्प्रेषितं
वनस्थैतनवरीयनर्थं २ आस्थितमाक्रान्ते २ क्लिष्टसंपृक्तौ २ त्वाविते कृत्तिनदूषितौ २ प्रयाते
शीने २ सुस्थिते त्वचीनम् २ प्रकाशप्रकटौ स्फुटे इत्यमरकोशे तृतीयकाण्डे सामान्यविशे
ष्यनिघ्नवर्गः प्रथमः १ ॐ प्रकृतिप्रत्ययार्थाद्यैः संकीर्णे लिंगमुन्नयेत् कर्म क्रिया २
तत्सातत्येऽगम्येऽस्युरपरस्पराः १ साकल्यासंगवचने पारायणपरायणे २ यदृच्छा स्वैरि

णा २ हेतुशून्यास्त्वास्था विलक्षणं १ शमथस्तु शमः शान्तिः २ दान्तिस्तु दमथो दमः २ अवदानं क
र्मवृत्तं १ काम्यदानं प्रवारणं ४ वशक्रिया संवननं मूलकर्म तु कार्मणम् ४ विधूननं विधु
वनं २ तर्पणं प्रीणनावनम् पर्याप्तिः स्यात्परित्राणं हस्तधारणमित्यपि २ सेवनं सी
वनं स्यूतिः २ विदरः स्फुटनं भिदा आक्रोशनमभीषङ्गः २ संवेदो वेदना न ना २ संमूर्छनम
भिव्याप्तिः २ याच्ञाभिशस्तिर्याचना ४ वर्धनं छेदने २ अथ द्वे आनन्दनसभाजने आप्रच्छन्नं २
अथाम्नायः संप्रदायः २ क्षये क्रिया २ ग्रहे ग्राहः २ वशः कान्तौ २ रक्षणस्त्राणे २ रणः क्व
णे २ व्यधो वेधे पचा पाके २ हवो हूतौ २ वरो वृतौ २ ओषः प्लोषे २ नयो नाये २ ज्यानि
र्जीर्णौ २ भ्रमो भ्रमौ २ स्फातिर्वृद्धौ २ प्रथा ख्यातौ २ स्पृष्टिः पृक्तौ २ स्नवः स्रवे २ एधा स
मृद्धौ २ स्फुरणं स्फुरणा २ प्रमितौ प्रमा २ प्रसूतिः प्रसवे २ श्च्योतः प्राघारः २ क्लमथः क्लमे
उत्कर्षोऽतिशये २ संधिः श्लेषे २ विषय आश्रये २ क्षिपायां क्षेपणं २ गीर्णिर्गिरौ २ गुरणमु
द्यमे २ उन्नाय उन्नये २ श्रायः श्रयणे जयने जयः २ निगादो निगदे २ मादो मदे २ उद्वेग
उद्भ्रमे २ विमर्दनं परीमलः १ अभ्युपपत्तिरनुग्रहः २ निग्रहस्तु निरोधः स्यात् २ अभियोग

स्त्वभिग्रहः २ मुष्टिबंधस्तु संग्राहः २ डिम्बे डमरविप्लवौ २ बंधं(नं) प्रसितिः २ चारः स्पर्शः
स्प्रष्टोपतप्तरि ४ निकारो विप्रकारः स्यात् २ आकार(स्)त्विङ्ग इंगितम् २ परिणामो वि
कारो द्वे २ समे विकृतिविक्रिये ४ अपहारस्त्वपचयः २ समाहारः समुच्चयः २ प्रत्याहार
उपादानं २ विहारस्तु परिक्रमः २ अभिहारोभिग्रहणं २ निहारोभ्यवकर्षणं २ अनुहा
रोनुकारः स्यात् २ अर्थस्यापगमे व्ययः २ प्रवाहस्तु प्रवृत्तिः स्यात् २ प्रवहो गमनं बहिः
वियामो वियमो यामो यमः संयामसंयमौ ६ हिंसाकर्माभिचारः स्यात् २ जागर्या जागरा
द्वयोः २ विघ्नोन्तरायः प्रत्यूहः ३ स्यादुपघ्नोन्तिकाश्रये २ निर्वेश उपभोगः स्यात् २ परिस
र्पः परिक्रिया २ विधुरं तु प्रविश्लेषः २ अभिप्रायश्छन्द आशयः ३ संक्षेपणं समसनं २ पर्य
वस्था विरोधनं २ परिसर्या परीसारः २ स्यादास्या त्वासना स्थितिः ३ विस्तारो विग्रहो व्या
सः ३ स च शब्दस्य विस्तरः १ संवाहनं मर्दनं स्यात् २ विनाशः स्यादर्दर्शनम् २ संस्तवः स्या
त्परिचयः २ प्रसरस्तु विसर्पणं २ नीवाकस्तु प्रयामः स्यात् २ संनिधिः संनिकर्षणम् २
लवोभिलावो लवने २ निष्पावः पवनेपवः ३ प्रस्तावः स्यादवसरः २ त्रसरः सूत्रवेष्टनं

अ
को
५५

59

प्रजनः स्यादुपसरः २ प्रश्रयः प्रणयः समौ २ धीशक्तिर्निष्क्रमः २ ऽस्त्रीतु संक्रमो दुर्गसंचरः
प्रत्युत्क्रमः प्रयोगार्थः २ प्रक्रमः स्यादुपक्रमः २ स्यादभ्यादानमुद्घात आरंभः ४ उपोद्घात
श्च संभ्रमस्त्वरा १ प्रतिबंधः प्रतिष्टंभो २ ऽवनायो निपातनं २ उपलंभस्त्वनुभवः २ स
मालंभो विलेपनं १ विप्रलंभो विप्रयोगः २ विरहो विसंवादश्च विलंभस्त्वतिसर्जनं १
विश्रावस्तु प्रतिख्यातिः १ अवेक्षा प्रतिजागरः १ निपाठनिपठौ पाठे २ स्तेमस्तेमौ समु
न्दने २ आदीनवास्रवौ क्लेशे २ मेलके संगसंगमौ २ संवीक्षणं विचयनं मार्गणं मृग
णा मृगः ४ परिरंभः परिष्वंगः संश्लेष उपगूहनं ४ निर्वर्णनं तु निध्यानं दर्शनालोक
नेक्षणं ५ प्रत्याख्यानं निरसनं प्रत्यादेशो निराकृतिः ४ उपशायो विशायश्च पर्याय
शयनार्थकौ अर्तनं च ऋतीया च हृणीया च घृणार्थके ४ स्याद्व्यत्यासो विपर्यासो
व्यत्ययश्च विपर्ययः ४ पर्ययोतिक्रमस्तस्मिन्नतिपात उपात्ययः ४ प्रेषणं यत्समाहू
य तत्र स्यात्प्रतिशासनं १ संस्तावस्तु क्रतुषु या स्तुतिभूमिर्द्विजन्मनाम् १ निधाय त
क्ष्यते यत्र काष्ठे काष्ठं स उद्घनः १ स्तंबघ्नस्तु स्तंबघनः स्तंबो येन निहन्यते २ आविधो

लु

५५

निष्ठेवन

विध्यते येन तत्र विष्कम्भे निषः १ उल्काः स्फुलिकास्त्रे द्वौ याम्यो त्वेषण्णार्थकौ २ निगा
रोद्धाखिलालोकसूर्यहस्तगरणारिषु ४ आरम्भविरति विरलयउपरामे ४ ग्रथ्याह्वेयांत
निष्ठीवः निष्ठूतिं निष्ठीवनमित्यभिज्ञानि २ जवनेजूतिः २ सातिस्त्ववसाने २ स्यादथज्वरे
जूर्तिः २ उदन्तस्त्वपञ्चमोऽतां १ प्रकरणिरित्यादयः स्यात् १ गोत्रांतेभ्यस्तस्यह्रदमित्यौ
पगवकारिकम् १ आपूपिकं शाष्कुलिकमेवमाद्यमचेतसाम् १ मानवानां तु मानव्यं १
सहायानां सहायता १ हल्याहलानां १ ब्राह्मण्यवाडवेवद्विजन्मनां २ द्वैपाख्यैकानां ष
ष्ठालं पार्श्वं पृष्ठमनुक्रमात् २ खलानां खलिनी खल्या व्यथमानुष्यकं नृणां १ ग्राममता
गजता पूल्या पार्श्वं हल्या शृष्यकस्य ध्वक यपिसाहस्रकारीषवा मेणा घर्वणादिकम्
वभा गोत्रणोत्कर्षः २ शतिपत्तिः प्रगल्भता २ स्वंद्यलेगं घने गं फः संदर्भो रचना तना
प्रतिपातनल्वनयः प्रणयः सांत्वनानना ४ द्रवःस्तुः परितापे स्यात् २ अनुतापो विकृ
तं २ क्रीडा विनोदो निर्वेदः २ खेदस्त्वाप्यवसन्नता २ आस्रवः स्रवनं २ गर्भो यत्नाद्यपाः
कृताऽपायः २ पंकपाली परिवेषणः २ आसारस्तत्सम्प्रहले २ विमानं व्यवनी यत्नम् २ प

प्रा

अ
को
९०

स्यादानमतिक्रमः २ हानेप्यागः २ तलाकस्या २ क्रियावेष्टाविकल्पनं २ वितर्कस्तर्कणा २
आलस्यं कौसीद्यमालिगीष्वता २ इत्यमरकोषे तृतीयकांडे संकीर्णवर्गः द्वितीयः २
नानार्थाः केपि कांतादिवर्गेष्वेवात्र कीर्तिताः भूरिप्रयोगा ये येषु पर्यायेष्वपि तेषु ते आ
काशे त्रिदिवे नाकः २ लोकस्तु भुवने जने २ पद्ये यशसि च श्लोकः २ शरे खड्गे च सायकः २
जंबुकौ क्रोष्टुवरुणौ २ पृथुकौ चिपिटार्भकौ २ आलोकौ दर्शनोद्योतौ २ भेरीपटहमान
कः २ उत्संगचिह्नयोरंकः २ कलंकोंकापवादयोः २ तक्षको नागवर्धक्योः २ अर्कः स्फ
टिकसूर्ययोः २ हृते च मारुते वेधसि ब्रध्ने पुंसि कः २ आत्मनि च कं शिरोम्बुनोः २ सत्वे च
स्यात्पुलाकस्तुच्छधान्ये संक्षेपे भक्तसिक्थके उलूके करिणः पुच्छमूलोपान्ते च पेचकः २
कमंडलौ च करकः २ वर्षोपले दाडिमे च सुगते च विनायकः २ गणपतौ च भेदने च
किष्कुः हस्ते वितस्तौ च २ विषाणे द्वादशांगुलौ ताम्रौ सदन्तिकायां च शूककीटे च वृश्चि
कः शतिक्रुलेशनीकं शिष्यकदेशोतं पुंस्यथम २ स्यात्तीकं तमूनिंबे कटुफले भूस्तृणे
पिच २ ज्योत्स्निकायां च घोषे च कोशातकी २ अथ कटुफले सिते च वर्वरे च सोमवल्कः ९०

स्यात् ॥१ ग्रथसिल्हके तिलकल्के च पिण्याकः ॥१ बाह्लीकं रामठेऽपि च धपिण्डाह्वदश्लीदेश
जे ऽकं कुंकुमेऽपि च महेन्द्रगुग्गुलूलूकव्यालग्राहिषु कौशिकः ॥४ विश्वामित्रे च कल्माषं
कास्वानेकः ॥२ स्वल्पेऽपि क्षुल्लकस्त्रिषु ॥ कनिष्ठे च नैवाचकः शशांकेऽपि ॥ आयुष्मानिव ल
रेण्युष्मस्ववतकः ॥ पतिविशेषे च माञ्जेऽपि पुंडरीको ना ॥ दिग्गजे च पर्वण्यामपि दीपकः
ग्रलेकारे दीपे च शालाहृकाः कपिक्रोष्टुश्वानः ॥२ स्वर्णेऽपि गैरिकम् ॥ पानविशेषे च पी
ठ्येऽपि च्छलीकं स्यात् ॥ कामजे ॥ पताये शिपाकाये च चलीकं नाशियेन ॥ ललाटे च
शीलाल्यावन्नूके हृदे ॥२ शल्के शकलवल्कले ॥ साष्टेशानेस्वर्णे नाऽहेम्नो भूषणेपले
टीनारेऽपि च निष्को स्त्री ॥ शाकपीठ च कल्को स्त्री समलैनसोः ॥ दंभेऽपि ॥२ पृथ्वपिनाको स्त्री
शूलशंकरधन्वनोः ॥२ धेनुकावकरे राणां चक्रे पाणिपविकयोः स्मृता ॥२ नवयस्ता
धेनावपि च देव्यां हृदौ स्वर्णमलेमेच जालेऽपि कालिका ॥४ सरणीकाल वर्णे च कारि
काण्यातनाकृत्योः ॥१ कार्णिकाकर्णभूषणे करिहस्तांगुलीपद्मबीजकोशे ॥२ त्रिषूत्तरे
हृदयकौशेऽपि मुख्यौ ॥ देहे च पकेमन्यामकेवलाः ॥२ संख्यायां च स्याद्दांभिकः कौ

अ
को
८१

61

हटिकोपध्याद्दरोगितेताग्गः २ ललाटिकः प्रभोर्भालदर्शीकार्योद्यतश्चयः २ श्रमणास्याद्
णिकोलाटवर्शयामि भूभृन्नितंबवलयचक्रेषुकटकोस्त्रियाम् सूच्यग्रेक्षुद्रशत्रौचरोम
हर्षेचकंटकः पाकोपत्येशिशौ २ मध्यरत्नेनेतरिनायकः २ पर्यंकः स्यात्परिकरे २
आर्द्रयामपिलंबकः २ पेटकास्त्रिषुवृंदेपि २ गुरौदेवादेशिकः २ खेटकोग्रामफल
कौ २ धीवरेपिवजालिकः २ पृथ्वीकागौचकिंजल्कः २ शल्कोस्त्रीस्त्रीयनेपणी २ स्यात्क
ह्लोलेपतत्कलिका २ वार्थकं भावहंदयोः २ कलिकापेत्यावापिकाणिका २ हारकोवालभेद
को २ शुंठ्येपिचनेलमकःस्यात् २ टंकोदारवेपमदारवकः २ मृद्गाडपाछिका २ मंथेखजेकोर
सदशोके २ इतिकांताः मयूखोस्त्रिट्करज्वालासु २ शलिकागौपीलीमुखौ २ शंखो
निधौललाटाक्षिकम्बौनागेष ४ पक्षोंशेनवौषधौच इंद्रियेपिखं २ खर्वोस्त्रीस्त्र ज्वाला
ज्वालेन्वग्निशिखे २ चूडाग्राग्रामाचमयूरचूडासुच उपलेपपिनोमुखं २ वायभांडेच इ
तिखांताः शैलवृक्षौनगावगौ २ आशुगौवायुविशिखौ २ शराकेविहगाः खगाः २ शा
लिखभेदशालभेपतंगाःपतिसूर्ययोः ४ भूगाः कमकवृंदयोः २ पक्षावपिमृगाः २ हवि

णोऽहास्ति विशेषेमनुगणीर्षे मार्गाणायांच वेगाः प्रवाहस्तवयोऽपि १ मह्लारिसहस्तौव ५
गानाः कौममेरोणौस्त्रानीयादौरजस्यपि २ गात्रेपिनागामानेगो १ हयोर्द्दोद्धीवेसीसरंग
योः नागकेसवेजलटेचवंशलेमतंगापस्येव ग्रणंनास्तिलकेऽपिच १ नेत्रांतेव सर्गाः स्व
भावनिमीलितनिश्चयायाध्यायसस्थित्रि ५ उन्नाहेव योगाः सत्रहस्तोपायध्यानसंगातिशक्ति
षु ५ भोगाः सर्वेस्यादिभूतावद्देश्यफणाकायगोः ४ वानकेहरिणोंशुभिमांरंगाः शावले
त्रिषु १ कपोचमध्वगाः १ भेकेपतिमेदेव घाणेनभिषंगाः पराभवे १ यानायंगेषुगाः शुभि
शुभंशुभमेकृतादिषु २ हस्तवनखेच स्वर्णेशुपचावायवज्रादिटू नेत्रस्थाणिभूजले लस्पट
स्थानेषियांशुभिगोः ४ लिंगंविरूपोपमेः १ पूर्णांशयान्यमानोष्व १ विवाणेकीडकर्पादं
व वरांगंमृगेयुगलयोः १ भगः श्रीकाममाहात्म्यवीर्ययत्नार्ककीर्तिषु १ इतिनानार्थाः
पतिचः पतिवानेहीपि १ ग्रमोलेव अंगेंवृहदम्भसांचये १ मूलेमूलाविद्यावर्गः १ श्रेहोरः स्व
व्ययमनेषचम २ त्रिपिष्ठेपिलचुतिशनिः सामान्यागुहृषपि निरावमस्थानपेश्वेदेशीमेव
पतिकीर्तितः १ इतिनानार्थाः मंतानसंति कचाः केशामाणिः काचः शिकामृदेरदक

नः २ विपर्यासे च विस्तारे प्रपंचः २ पावके शुचिः मास्यमात्ये चात्मशुद्धे ग्रीष्मेप्यसिते त्रिषु
अभिषंगे स्पृहायां च गभस्तौ च रुचिः स्त्रियां ४ इति चांताः केकितार्क्ष्यावहिभुजौ २ दं
तविप्रांडजा द्विजाः २ अजा विष्णुहरच्छागाः २ गोष्ठाध्यक्षेपि वल्लवजाः २ धर्मराजौ जिन
यमौ २ कुंजो दंतेपि ना स्त्रियाम् १ ललापिंडिंद्रिनोदरेस्थानेव बलजे क्षेत्रपूर्द्वारे २ बलजा
वल्गुदर्शना १ समे क्ष्मांशे रणेप्याजिः २ प्रजा स्यात् संततौ जने २ अब्जौ शंखशशांकौ च
पद्मे क्लीबे स्वके नित्ये निजं त्रिषु २ नयन्त्यजौ वैशपतीवौ २ अग्रजौ विप्रपूर्वजौ
इति जांताः पुंस्यात्मनि प्रधाने तत्त्वेज्ञो वाच्यलिंगकः २ संज्ञा स्याच्चेतना नाम हस्ताद्यै
श्चार्थसूचना २ दोषज्ञौ वैद्यविद्वांसौ २ ज्ञो विद्वान् सोमजोपि च २ इति ञांताः काकेभगंडौ
करटौ २ गजगंडकटीः कटौ २ श्मशाने कलिंजे च शिपिविष्टस्तु खलतौ दुश्चर्मणि महेश्व
रे २ ग्रौरिष्टु देवशिल्पिन्यपि त्वष्टा २ सर्यैतनिश्च दिष्टं दैवेपि न द्वयोः २ काले च रसे कटुः
कटुकार्ये त्रिमत्सरतीक्ष्णयोः ४ रिष्टं क्षेमाशुभाभावेष्व २ अरिष्टे तु शुभाशुभे २ मायानि
श्चलयंत्रेषु कैतवानृतराशिषु अयोघने शैलशृंगे सीरांगे कूटमस्त्रियां ४ सूक्ष्मैलायांत

टिः स्त्री स्यात्कालेऽप्यसंशयेऽपि सा २ पूर्वस्त्वकर्मण्यपरः कोऽस्याः २ संख्यायां च मूले लग्नक
चे जटा १ व्युष्टिः फले समृद्धौ च १ स्तुतौ च दृष्टिर्ज्ञानेऽक्ष्णि दर्शने २ इष्टिर्यागेच्छयोः २ सृ
ष्टं निश्चिते बहु नि त्रिषु २ पृक्तिर्निंदितयोश्च कष्टे तु कृच्छ्रगहने २ दक्षामंदागदेष्वथ पटुः २
द्वौ वाच्यलिंगौ च विद्वद्भिः परिकीर्तितौ पोटा दासी हि लिंगाव १ घृष्टिर्वर्षणमस्कवौ
गविश्चिर्यां च वराटो ह्यां हालिपंक्तौ १ कृपीटमुदरे जले १ इति टांताः नीलकंठस्त्र्यम्बो
कंठः शितिकंठः शिवोऽपि च १ मयूरे च पुंसि कोष्ठोंऽतर्जठरं कुसूलोंऽतर्गृहं तथा २ निष्ठा
निष्पत्तिनाशांताः २ काष्ठोत्कर्षे स्थितौ दिशि २ काष्ठं दारुणि च तिष्ठद्गु? प्रोक्तिशास्त्र च १ श्र
ग्रजे तिष्ठैव कनिष्ठोतिशुवाल्पयोः १ इति ठांताः दंडोऽस्त्री लगुडेऽपि स्यात् १ वलांग
बलं बलस्यौपायोद्यमोऽमंश्याश्च गुडो गोलेक्षुपाकयोः १ सर्पे मांसात्पशू व्याडौ १ भू
गोवागप्सरसास्विडाः ४ क्ष्वेडा वंशशलाकापि १ सिंहनादे दंतोष्ठवाद्ये च क्ष्वेडस्तु विषे
विष्णु नाडी कालेऽपि षट्क्षणे १ षंडश्च लक्ष्ययोरैक्यान्नालश्च कांडोऽस्त्री दंडबाणा
र्ववर्गावसरवारिषु ९ स्याद्भांडमश्वाभरणेऽमत्रे मूलवणिग्धने ४ संघातग्रामयोः

त्रि २ त्रि १ १ १

पिंडी हृदये पुंसि कलेवरे २ गंडौ कपोलविस्फोटौ २ मंडं के[illegible]षु मंडिते १ स्थाने गोष्ठं इल्लभे
दपि वेशोऽस्त्री १ शिवं वेशो वर्द्धिबृह्वृर्योः २ इति ठांताः मुखाग्रे तत्त्वयोर्वा ढं २ प्रगाढं भृशकृ
च्छ्रयोः २ शक्तस्थूलौ त्रिषु दृढौ २ स्त्रत्थैव व्यूढौ विन्यस्तसंहतौ २ इति ढांताः भ्रू
णोऽर्भके स्त्रैणगर्भे २ बाणो बलिसुते शरे २ दासेऽक्रांदटके च कणोऽतिसूक्ष्मे धान्यांशे
संघाते प्रमथे गणाः २ पणो द्यूतादिषूत्सृष्टे भृतौ मूल्ये धनेऽपि च ४ वहमष्णो कार्षिके च
मौर्व्यां द्रव्याश्रिते सत्त्वशौर्यसंध्यादिके गुणाः ५ रज्जुप्रधानसूर्द्रेंद्रियभागेषु च निर्व्या
पारस्थितौ कालविशेषोत्सवयोः क्षणः २ वर्णो द्विजादौ शुक्लादौ स्तुतौ वर्णं तु वा
क्षरे ४ तालविशेषे गुणायशो विलेपनवस्त्रवर्येष्वपि ग्रामणीर्नापिते पुंसि श्रेष्ठे ग्रा
माधिपे त्रिषु ३ ग्रामः खेटकोऽब्दे च ऊर्णा मेषादिलोम्नि स्यादावर्ते चांतरा भ्रुवोः २
हरिणी स्यान्मृगी हेमप्रतिमा हरिता च या २ शुक्तिकापांडुरे च विष्णुपांडौ च हरिणः
मृगे च स्थूणा स्तंभेऽपि वेश्मनः १ लोहप्रतिमायामपि विशेषयोश्च तृष्णा स्पृहापिपा
से द्वे १ जुगुप्साकरुणे घृणे २ वणिक्पथेऽपि विपणिः १ सुराप्रत्यक्च वारुणी २ करेणुरि

यमकौ १ अपरिभूते वृद्धे अस्फुटे मूर्च्छिते च स्तनितं त्वृद्धिमात्रयोः २ आलम्पनं त्रिधा तत्र पार
ते च अस्फुटः शान्तोऽपि १ अस्फुटे निश्चिते च दृष्टान्तावुभे शास्त्रनिदर्शने २ शत्रावप्यन्तरायस्थौ
हान्यन्ते त्रिषु योऽवसृष्टः २ वृत्तान्तः स्यात्प्रकरणे प्रकारे कार्त्स्न्यवार्तयोः ४ आख्याति
का च आर्ततः समरेन्नवस्यात्ततीवृद्धिशोषयोः २ जलेच कृतान्तो यमसिद्धान्तदैवाकु
शलकर्मस्व ४ श्लेष्मादि रसधातुरक्तादि महाभूतानि तद्गुणाः इन्द्रियाण्यश्मविकृतिः श
ब्दयोनिश्च धातवः २ गैरिकं मनःशिलादि हेमादि स्त्र कल्याणे पिष्ठाद्दान्तो नृपस्यास
नगोचरे २ कासूसामर्थ्ययोः शक्तिः २ उत्साहादौ च मूर्तिः काठिन्यकाययोः २ वि
स्तारवल्ल्योर्व्रततिः २ वसती रात्रिवेश्मनोः २ क्षितौ च लयावेधोरपवितिः २ निष्कृतौ
व्यत्यये च स्यातिः स्थानावस्थानयोः २ श्रुतिः पीठमथ नृत्यकोशयोः २ जातिः सामान्यजन्म
नोः २ छन्दोऽलङ्कारविशेषयोर्मालती मोज्जयोश्च प्रचारस्पन्दयो रीतिः २ आकृते म
र्यादायां वैदर्भ्यादौ च ईतिर्डिम्बप्रवासयोः २ उदयेऽधिगमे प्राप्तिः २ त्रेताग्नित्रितये युगे
वीणाभेदेऽपि महती १ हृद्यत्नं च भूतिर्भस्मनि संपदि २ भवने च नदीनगर्योर्नागानां

ख
को
५४

64

५४

भोगवती १ श्वसंगेगोसंगेसभायांसमितिः १ क्षयवासावपिक्षितिः १ भूश्च रवेरर्चि
श्चशस्त्रंचवह्निज्वालाचहेतयः १ जगतीजगतिच्छन्दोविशेषेपिक्षितावपि १ पंक्तिः
छन्दोपिदशमं १ प्राणिदंशाख्याव स्थानप्रभावेप्यायतिः १ ग्रामामिकालेदैत्येच॥
पत्तिर्गतौच १ सेनांशेपदातौच मूलेलग्नपलतिःपत्रभेदयोः २ पत्तंगश्च शक्तिर्यो
निलिंगेव १ खामप्रमायादिस्वभावश्चप्रमयाप्रवाच कैशिकायाश्च वृत्तयः १ नीवि
काविकृतिश्च सिकताःस्युर्वालुकापि १ सिकतिलेदेशेच वेदस्त्ववसिवष्कृतिः २
किंवदंत्यांश्रुतिःस्त्रास्त्रकर्णेचेव। वनितानितान्तरथ्यानुरागायांचयोषिति १ स्त्रीमा
त्रेव गुप्तिःक्षितिव्युदासेपि १ कारायांरक्षणेच ध्रुतिर्धारणधैर्ययोः २ सौत्येच वृ
त्तौवृत्तश्वानौकीर्तिःस्तुतेर्भेदेमहत्यपि २ वार्शिलास्त्रीकरेणौचश्च वार्त्तौवृत्तौजनश्रुतौ
वार्त्तेफल्गुन्यरोगेचत्रिषु १ अपूर्ववद्धूतेमृते १ पीठुलेवनशोभश्रयाविनभैतेमोतेच क
लधौतंरूप्यहेम्नो १ निमित्तंहेतुलक्ष्मणोः २ श्रुतंशास्त्रावधृतयोः २ युगपर्याप्तयोः
कृतं १ अत्याहितंमहाभीतिःकर्मजीवानपेक्षिच १ युक्तेक्ष्मादावृतेभूतंप्राण्यतीतेसम

65

वसेवने सामान्योन्यत्रयोजितं २ अहृन्निष्क्रीयतीर्घयोः २ सौमिकेपिप्रपानः १ अथा

वपानावनदावहौ २ समिन्नभावतोपिसन्नी २ अवस्थायामपिस्थितिः १ अग्नैलक्ष्य

यमितौ २ नप्ता[दौहित्रपौत्रयोः] २ इति तान्ताः अर्थोभिधेयरैवस्तुप्रयोजननिवृत्तिषु ५

इन्द्रियविषये कारणे च निपानागमयोः तीर्थमृषिजुष्टेजलेगुरौ ५ सोपानेमन्त्रिणि

पात्रेपात्रे च समर्थस्त्रिषुशक्तिस्थेसंबद्धार्थेहिते १ त्रिषुदशमीस्थौक्षीणरागवृद्धौ २

नष्टबीजो वा वेथीपदव्यपि १ गृहप्रोतः पंक्तिश्च आस्थानीयत्नयोरास्था २ प्रस्थोस्त्री

सानुमानयोः २ शास्त्रद्विविधयोर्ग्रन्थः १ संस्थाधारेस्थितौमृतौ २ इति थान्ताः अभिप्रा

यवशौछन्दौ २ अब्दौजीमूतवत्सरौ २ अपवादौतुनिन्दाज्ञे २ दायादौसुतबान्धवौ २ पा

दारश्म्यंघ्रितुर्यांशाः २ अस्त्रंलपवेनश्च चन्द्राग्न्यर्कास्तमोनुदः २ निर्वादोजनवादेपि

वादाभावेनिश्चितवादे च शादोजम्बालशष्पयोः २ आरावेरुदितेत्रातर्याक्रन्दोदारुणेर

णे २ स्यात्प्रसादोनुरागेपि १ नैमन्त्र्येप्रीतिदानेकाव्यगुणे च सूदः स्याद्व्यञ्जनेपि च १ उ

पकारे च गोष्ठाध्यक्षेपिगोविन्दः १ विष्णौ च हर्षेप्यामोदवन्मदः १ गर्वे चैवोन्मदः

नेव शाधान्येतज्जलिंगेवद्गूर्धांगेकज्ञदोलियाम् २ शीलमृगेव स्त्रीसंविज्ञानसंभाषाके
याकाराजिनाममम ५ नोषगागेचारशलिनामव धर्मेवदद्रमपलिषत् २ वेदांननत्वेव स्या
द्दलोवत्सरेशारत् २ पदंन्यावसिलिज्ञानास्यानलत्सांछिवस्तव ९ पादमशयांसमितुंने
वपदन्यासेव गोष्ठ्यंहसेविलेमाने २ प्रतिष्ठाकृत्यमास्पदम् २ त्रिविष्ठामपुरीस्वाट् २ मृ
दुवानीलाकोमलौ २ मृछ्रान्यापट्टनिभोयणाः मंदाः स्युः ५ हस्तिविशेषः सोरस्य ह्रोत
याावदो शस्यग्रागलिभौ २ शाढ्ढावषेव विद्वत्सयशल्मौविशारदौ इतिदांताः व्यामो
वटस्यन्यग्रोधः २ उत्सेधः कायउन्नतिः २ पर्याहारश्चमार्गश्च विवधौवीवधौचतौ २ प
रिधिर्यतिघतरोः यान्यायाममपमद्यके २ वक्षसंनेव वंधकेव्यसनंवेनः पीडाधिष्ठा
नमाधयः ५ स्युः समर्थननीवाकनियमाश्वसमाधयः विलेकाग्र्येव दोषोत्पादेः
नुवंधः स्यात्प्रकृत्यादिविनश्वरे मुख्यानुयायिनिशिशौप्रकृतस्यानुवर्तने ५ विधु
विधौचंद्रमसि २ परिच्छेदेविलेवधिः २ कालेव विधिर्विधानेदैवेच २ प्रकारेधानल्कु
लयोः कालेविधायकेवाकोप्रणिधिः प्रार्थनेचरे २ प्रवधानेव बुद्धहृदयोपंडितेपि २ नि

नेस्यविरेव स्कंधः समुदायेपि च २ अध्यायेवेदविषयेसूक्तंनेवाक्रमावयोः सैन्यांशेवा
जसंहत्योः स्कंधोंशेराशिभागयोः सैन्यभागेसूक्तंनेत्रायांचेसेनाति समृद्धेबौद्धेराशिभे
देच देशेनदविशेषेब्धौसिंधुर्नासरितिस्त्रियाम् ४ विधाविधौप्रकारेच २ हस्तस्थादि
भोजनेवेतनेच वेतनेभादिभोजने सदभेदेकृतेसिद्धः साधूरम्येपिचत्रिषु २ सत्ताने
केच वधूर्जायास्नुषास्त्रीच २ सुधालेपोमृतंस्नुही २ संधाप्रतिज्ञामर्यादा २ श्रद्धासं
प्रत्ययःस्पृहा २ मधुमद्येपुष्परसेक्षौद्रेदैत्यमधूकयोः चैत्रेवसंतेजनाते ८ सलिलेंधं
तमस्यपि २ अबद्धकेवलेच इतःस्त्रिषुसमृद्धोपंडितंमन्यगर्वितौ २ बलवंतश्चरोगति
श्रेनिर्देशे २ अध्यावलंबितः अविदूरोप्यवष्टब्धः २ वद्धेच प्रसिद्धौख्यातभूषितौ २ ले
शोपिगंधः २ सम्बाधःगुह्यसंकटयोर्द्वयोः २ बाधानिषेधेदुःखेच २ नातवोदिसवादथाः
इतिधांताः सूर्यवह्नीचित्रभानू २ भानूरश्मिदिवाकरौ २ भूतात्मानौधातृदेहौ २ अ
ध्यात्मासत्प्रसूपसृत २ मूर्खनीचौपृथग्जनौ २ ग्रावाणौशैलपाषाणौ २ पत्रिणौशर
पक्षिणौ २ अपलक्ष तरुशैलौशिखरिणौ २ शिखिनौवह्निबर्हिणौ २ हस्तककरौ

अ
को
९०
67

शार्ङ्गं कश्च मातलानीतमंगायामेनीविज्ञाशिवेयंगे मालिनीपुष्पवत्यांच प्रतिय
त्नावुभौलिप्सोपग्रहौ २ सन्नोग्रणांनयाथानसंस्कारश्च संस्कृतोप्तनः कृतोग्निः कक्ष
हीवहौ शिखिनौज्ञानसारिणौ ग्रणांनयाहितौराज्ञौपतिसप्तयस्यसारथ्यौ ह्रौरथि
हयारोहौ २ वाजिनोश्वेषुपत्रिणः २ कुलेप्यभिजनोजन्मभूम्यामपि २ ग्रथहायनाः
वर्षार्चिर्व्रीहिभेदाश्च २ चंद्राग्न्यर्कविरोचनाः २ केशेपिवृजिनः १ क्लीवेकुटिलेचमे
पापयोः मनस्वीमानवान् विश्वकर्मार्कस्वरशिल्पिनोः २ ग्रात्मायत्नोधृतिर्बुद्धिः
स्वभावोब्रह्मवर्ष्मच ८ तेजनश्च शरोवानकमन्नेभौवाश्चुकोह्योचनाच्चनाः २ ग्रभि
मानोर्थादिदर्पेज्ञानेप्रणयहिंसयोः ४ घनोमेघेमूर्तिगुणेत्रिषुमूर्तेनिरंतरे ४ सत्त्वेलो
हमद्भेदविस्तारेवकोसवायेच इनः सूर्येप्रभौ २ राजामृगांकेक्षत्रियेनृपे २ वाणिन्यौ
नर्तकीदूत्यौ २ विदत्याच स्रवंत्यामपिवाहिनी १ सेनायांच ह्रादिन्यौवज्रतडितौ २
वंद्यायामपिकामिनी १ स्त्रीविशेषेच त्वग्देहयोरपितनुः २ कृशोल्पेवीरणोच सूनाधो
जिह्विकापिच १ भस्त्रवध्यानं शुष्कंच क्रतुविस्तारयोरस्त्रीवितानंत्रिषुतुच्छकेमंदे ४

सा

सूक्ष्मेकर्करेच ग्रथकेनने क्लृप्तेकेनाश्रुपनिमंत्रणे २ गृहे च वेदस्तने तपोबले २ बला
विषः प्रजापतिः २ उत्साहने च हिंसायां स्तवने चापि गंधने २ प्रकाशने च ग्रानं वने प्रती
वापनवनाप्यायनार्थके २ बंधने लोडने ग्रमग्रनिष्ठानावयवेष्वपि ४ ककारादीमत
रागीव स्यात्कोलीनं लोकवादे गुहे प्रघद्दिपतित्ताम २ स्याद्ग्याने निस्सरणे वनभेदे
प्रयोजने २ अवकाशे स्थितौ स्थाने २ क्रीडायां वपि देवनं २ परिदेवे नस्तूने च उत्थाने पौरु
षे तं च समत्रिविशोऽन्यपि च २ मलोत्सर्गे गृहद्वारे स्वने च ग्रस्थाने शनिरोधे च विरोधाव
रणेऽपि च २ समाधिनिवृत्तौ च मारणे मृतसंस्कारे गतौ दुःखोपपादने निवर्तनोपकर
णे नवजनास्तवसाधने २ मेचमेद्रे सिद्धाद्रुपायेऽस्मे च नियोजने वैरशुद्धौ दाने न्यास
योऽपि च २ अग्न्यादिशुद्धौ च व्यसने व्यपरिभ्रंशे दोषे कामजकोपजे ४ सत्कारे वानि
हफले च प्रत्यातिलोमिकिंजल्के नंवायं शोष्यणीयसि २ शाल्मलि च वल्मीने च बदेष
नि २ अकार्यगृहे कौपीने २ कल्पापदे च मैथुनं संगते रतौ २ प्रधाने परमात्माचोः २ म
हामासः प्रकृतिमेंप्रत्यय प्रत्याले वृद्धिविकृयोः २ प्रसवे पुष्पफलयोः २ निधने कुलना

अ
को
९८

68

घायोः २ अंतस्य कंटलेवोरुलाक्षाने २ वर्ष्मदेहप्रमाणयोः २ गृहदेहत्विट्प्रभावाधामानि ५
न्यथचतुष्पथेसंस्थानंसन्निवेशेच २ आकृतौमस्मैच लक्ष्मचिह्नप्रधानयोः २ आ
च्छादनेसंविधानमपवारणमित्युभे २ वसंच आराधनंसाधनेस्यादवाप्तौतोषणेपिच २ अ
धिष्ठानंचक्रपुरप्रभावाध्यासनेष्वपि ४ आरोपणोप्ताववस्थापनेच रत्नंस्वजातिश्रेष्ठेपि २ म
णौच वनेसलिलकानने २ जातोजातोयज्ञकृत्स्वंतरत्वमभिधीयते तलिनंविरलेस्तो
के २ अथस्थलेनिर्मलेच वाच्यलिंगास्तथोत्तरे समानाःसत्समैकाःस्युः २ पिशुनौखल
सूचकौ २ हीनन्यूनावूनगर्ह्यौ २ वेगिशूरौतरस्विनौ २ अभिपन्नोऽपराद्धोऽभिग्रस्तव्याप
द्गतावपि २ अभिहतस्य पृथक्प्रयाणाद् लेख्यंभूम्यादिदानाययानंकालात्यवधासनं २ इति
पतनमवसानेपि २ सार्थेवर्जिकेषिकेपनी २ कल्याणपटोपिकौपीनंनानावेदेपिवेदना २ स्क
न्नंवलेस्थैर्ये २ भार्यायंताजनी २ दोषोपिलाञ्छनं २ इतिनान्ताः कलापोभूषणेबर्हेतूणीरेसंह
तेपिच ४ परिच्छदेपरीवापःपर्युप्तौसलिलस्थितौ २ गोधुग्गोष्ठपतीगोपौ २ हरोविष्णु
वृषाकपी २ अहिस्म बाष्पमूष्माश्रु २ कशिपुत्वन्नमाच्छादनंद्वयं २ तल्पंशय्याट्टदारेषु

स्त्रियाम्

स्तंभेपि विटपोस्कंदादूर्ध्वं तरोः शाखायां [illegible] विस्तारेच शाखास्वपस्त्वपाभिरूपाद्वथम

नोतयोः २ भेयालिंगायमी क्रमीवीणाभेदस्मककच्छपी १ कतपोमन्मथोमंथेपदेवा

क्रोष्टमैथाके २ इतिपांताः रेफोवर्णोसमाख्यातः कत्विनार्थेत्रिलिंगकः रेफःस्यात्

पापवर्णयोः २ इतिफांताः अंतशाभवमन्येष्टेतंपर्वोदिव्यगायने २ मगभेदेच कं

बुनोवलयेशंखे २ कम्बुकेच हिंतिक्लोसपंसवकौ २ पूर्वोन्तलिंगः शागाद्दंवक

त्वेपिपूर्वंजात् शतीतेनभवेस्क्लीवे २ विश्वंलेपिकारत्वः २ पलीच लिंतेवोरितटेक

सै २ दर्वीफणापि १ काम्बिम्ब विंबोप्लीमंडलेबाह्नलोफले २ इतिबांताः कंभोत्वटेभ

मूर्धांशो २ ईदैतिविषवालिषो २ स्तंभोस्थूणाजडीभावौ १ शंभुब्रह्मत्रिलोचनौ २ घ

हेत्रपि कलिभ्रूणोभकावाभोः २ अंतभवेच विस्रंभःप्रणयेपिच १ अविसंवादेविश्वासे

दुन्दुभिः कुंभिसस्यादृहें

च स्याद्भेयोंदुंदुभिस्त्रियां १ स्यान्महारजने क्लीवंकसंभःकरकेप्रमात् २ तत्रियेपिवला

भिलो १ विनिगीषोरातिवक्रमयेतंदोच सरभिर्गविवाहियाम् १ वसंतेमन्मोत्तेसर्ग

पोच सभासंसदिसभ्येष २ सम्भूहेघालापांसूनेच त्रिष्वध्यतेपिवल्लभः १ प्रियेदूयेवक

अ
को
९५

69

रश्मौ करपाश्वौंह्रौ २ हंसास्यात्करलीनथा इतिभोंता: किरणप्रग्रहौ रश्मी २ कपिभेकौ
प्लवंगमौ २ इच्छामनोभवौ कामौ २ वाद्ध्यार्थेव शाक्त्युद्योगौ पराक्रमौ २ धर्माः पुण्ययम
न्यायस्वभावाचारसोमपाः ८ गुणिवृद्धिरपिलादेवष्ठ यमंस्यायनेयागादौच उपायपूर्वआ
रंभ उपधाचाप्युपक्रमः २ वणिक्पथः पुंवेदोनिगमः २ नागरोवणिजौ नैगमौद्वौ २ व
लेरामोनीलचारुसितेत्रिषु ४ भागोवेकाङ्कस्थेच शब्दादिपूर्वोवृंदेपिग्रामः १ विषयैक
देशोनयभेदेच क्रांतौचविक्रमः १ शौर्येच स्तोमः स्तोत्रेध्वरेवृंदे २ जिह्मस्तुकुटिलेलसे २
उष्मेपिघर्मः १ घातपेग्रीष्मेच वेष्टालंकारेभ्रांतौचविभ्रमः २ गुल्मारुकस्तंभसेनाश्च २
रत्नास्यात्तेव जामिःस्वसृकुलस्त्रियोः २ क्षितिक्षांत्योःक्षमा २ युक्तेक्षमंशक्तेहितेत्रिषु त्रि
षुश्यामौहरित्कृष्णौ २ श्यामास्याच्छारिवानिशा २ कांतारंपथिविघ्ने गुलन्नाच ललामं
पुच्छपुंड्राश्वभूषाप्राधान्यकेतुषु रत्नेपुंगवेश्वेतग्रणेतिलकेस्याल्ललामच ४ सूक्ष्ममध्या
त्ममपि १ ग्रस्तेच प्राद्येप्रधानेप्रथमस्त्रिषु २ वामौवल्गुप्रतीपौच १ द्वतिग्गोनवेच वामा
कामिनीश्रयमौत्सूनकुत्सितौ २ जीर्णंचपरिभुक्तंचयातयाममिदंद्वयम् प्रग्रहनगराग्रार

९५

भ्रमो मूर्छान्तरभांतेरमसि दांत्रविनियोगः २ व्यामौ धूम्राभ्रास्फटौ २ भीमा रुद्रभीषणपांडवाः २
इति मांसाः नवंगमकृष्णैलाद्यौ २ नित्ययाज्ञययोतयौ २ यस्याकल्पांतरश्च पृष्ठयौ देवव
स्यालौ २ भ्रातृव्यो भ्रातृजद्विषौ २ पर्जन्यौ रसदब्देंद्रौ २ स्यादर्यः स्वामिवैश्ययोः २ तिष्यः पु
ष्ये कलियुगे २ पर्यायोऽवसरे क्रमे प्रत्ययोऽधीनशपथज्ञानविश्वासहेतुषु रंध्रे शब्दे २ अ
थानुशयो दीर्घद्वेषानुतापयोः २ स्थूलोच्चयस्त्वसाकल्ये नागानां मध्यमे गते २ समयाः
शपथाचारकालसिद्धांतसंविदः ५ निषमस्य व्यसनान्यशुभं दैवं विपदित्यनयास्त्रयः २
अत्ययोऽतिक्रमे कृच्छ्रे दोषे दंडेऽपि ४ अथापदि युद्धायत्योः संपरायः २ पूज्यस्तु श्वशुरेऽपि च
मान्यस्य पश्चादवस्थायिबलं समवायश्च सन्नयः २ संघाते सन्निवेशे च संस्त्यायः २ गृहेव
प्रणयास्त्वमी विस्रंभयाच्ञाप्रेमाणः २ बलिवधेच विरोधेऽपि समुच्छ्रयः १ विषयो यस्य
यो ज्ञातस्तत्र शब्दादिकेष्वपि २ ग्रामसमूहेव निर्यासेऽपि कषायोऽस्त्री १ नवरसश्चोत्सेरा
गविशेषे रक्तपीतवर्णयोगे च स्यात्सभायां प्रतिश्रयः १ आस्पदे च प्रायो भूम्न्यंतगमने
अनशनेऽसटयोच मन्युर्दैन्ये क्रतौ क्रुधि २ रहस्योपस्थयोर्गुह्यं २ सत्यं शपथतथ्ययोः २ वी

श्र
को
८
70

धि

यंवलेशभावस्य २ वेलोवीरकर्मेव स्त्वंभक्तोयुगणाश्रये २ पृथिव्या दैंयनेओभवेव [illegible]संस्था
नेशृद्धेभेशौ ४ भावंपंकर्मसुशाभाशुभं २ कशोकहेलोगोगेयं २ विशल्पारंतिकापिव १ लो
गलीविगतशल्याच स्त्रुषाकपायीष्मीयोयौः २ शाचीस्वाद्दाच शुभिव्यानामशोभयोः २
शारंभेनिष्कृतिः शीताप्तजनेसंग्रधावगाम उपायः कर्मचेष्टाचविकित्साचनवक्रियाः ४
पात्वर्थेगर्भपानादिसंस्कारेउंधंदे[illegible]दिकेव क्वायास्यंशियाकोतिः शतिविंवसनानपः
कर्दपकोष्टदृम्पादेः कांचांमध्येभवेयने २ उयोगेव कृतायांकियादेवनयोः त्रिवृभेयेथ
नादिभिः २ जन्मः स्पाज्जनवादेपि १ पिनदिवभ्रवाहकलोकेव जवन्मोमपमेपिव २ ज
वनभवेव गालोथीनौचवकव्यौ या[illegible]पस्य कल्पौसज्जनिशमयौ २ दत्तस्य शुभानेव का
दम्बरीव शानवाननपेतोद्योदयौ २ शुएपेनवावेपि १ सक्तनेच सूंथ्यशशास्त्रवेपि १ आ
दनेदेमकप्णादेव वदन्येवल्गावागपि १ हालाच मापेपिमध्यः स्यात १ शंतवेवलग्रेष्टक
शमाणेव सौमंपंदरेसोमदेवते २ वंरुजलेव कृमाशाद सर्वेत्तभिषजोवेद्यौ १ कल्पाक
लवर्धः समिति १ फलकस्याणयोभेद्यंयोगोसांपनिकेत्रिषु २ तयस्यायातिक्रमेपि १ जनस्था

नेपिचाशयः १ दैत्याचार्योपि पिप्पलोना १ कषायः सुरभावपि १ वंशोदयो विज्ञानेपि १
स्यादाम्नायोन्वयेप्यस्तौ १ शीते शितेसितेशैत्यं २ जात्यं कलत्रकान्तयोः २ सुवाग्योग्यव
यौवनाम २ आत्माकामस्मरध्वजः २ इतियोनाः निवहावमरौचारौ २ क्रमेव संस्तरौ
शस्त्रराधवौ २ गुहूगोष्यतिपुत्रायौ २ गुरुमध्यस्मरेत्नलघुव हापयौग्रासंशयौ २ प्रका
शेभेदसारथ्ये २ प्राकारविंगिनाकृतौ २ सविवेशाश्च किंशारुयाम्यशूकेषुमञ्जुपल्व
धरापरौ २ सुरयोडुमशैलाकाः २ स्रोतस्तनाद्रौ पयोधरौ २ ध्वान्तादिदानवाहवाः २ वलि
हस्तांशवः कराः २ हस्तिशुण्डेव प्रदराभंगनारीकरवाणाः २ शस्त्राः कचाश्रपि १ वाध्ये
स्तुतिव प्रजानास्त्रंगोयोः कालेप्यश्मफलोवत्सवौ २ स्वर्गोपिवाः १ पनेमवेव परिक
रः पर्यंकपरिवारयोः २ समुद्रारंभयोः प्रगाढगात्रवंधेव प्रकाशद्वौवनारः स्यान १
शरद्मौक्तिकेकनीनिकातारकयोः प्रस्पुरस्वेदकण्येव पारौवायौ १ सनतिश्रकर्दे
दे १ अयशतिलानि संविदापत्संगरः ४ शमीफलेच वेदभेदेतुमिवादेसंगः १ मायावी
जातौव मिश्रोरवावपि १ मरुदिव मत्वेश्वरूपवस्वेशेपिस्वरुः ४ वज्रेव गुसेप्यवस्करः १

वर्चस्के च स्यात्कंदवस्तूयं वेगजेंद्राणां च गर्जिते २ संरम्भे च अभिहारोभियोगे च चौर्य्ये सन्न
ह्नेपि च २ स्याज्जंगमे परीवारः खड्गकोशे परिच्छदे २ विष्टरो विटपी दर्भमुष्टिः पीठाद्यमा
सनं २ द्वारि द्वाःस्थे प्रतीहारः प्रतीहार्य्यप्यनंतरे २ विपुले नकुले विष्णौ बभ्रुः स्यात्पिंगले
त्रिषु ४ सारो बले स्थिरांशे च न्याय्ये क्लीबं वरे त्रिषु ४ दुरोदरो द्यूतकारे १ पणे द्यूते दुरोदरं
महारण्ये दुर्गपथे कांतारः पुंनपुंसकः २ मत्सरोन्यशुभद्वेषे तद्वत्कृपणयोस्त्रिषु २ दे
वाद्वृते वरः श्रेष्ठे त्रिषु क्लीबे मनाक्प्रिये २ विवाहस्य वंशांकुरे करीरोस्त्री तरुभेदे घटे च
ना २ ना चमूजघने हस्तसूत्रे प्रतिसरोस्त्रियाम् २ यामो नियोज्ये च यमानिलेंद्रचंद्रार्क
विष्णुसिंहांशुवाजिषु शुकाहिकपिभेकेषु हरिर्नाकपिले त्रिषु १४ शार्करः कर्परांशो
पि १ शर्करा विकारे शार्करिलदेशे च यात्रा स्याद्यापने गतौ २ देवोत्सवे च इराभूवाक्सु
रां[illegible]स्यात् ४ श्चे [illegible] च तंद्री निद्राप्रमीलयोः २ धात्री स्यादुपमातापि क्षितिर
प्यामलक्यपि २ त्वशांशं गानदीवेणा सरयाकंटकारिका ५ त्रिषु क्रूरे घने स्थेपि चंद्रं २
कृपणे च मात्रा परिच्छदे अल्पे च परिमाणे सा २ धने कर्णभूषणोः तिनिमेषकाले तालांगे

व मात्रं कार्त्स्न्येवधारणे २ स्वार्थे च आलेख्याश्चर्ययोश्चित्रं २ तिलकेस्मभज्ञानक्षत्रयोस्त्र
कलत्रं श्रोणिभार्ययोः २ योग्यभाजनयोः पात्रं २ नदीकूलान्तरे यज्ञभाण्डे नासानुकर्णीवि
व पत्रं वाहनपक्षयोः २ पर्णे च निदेशग्रन्थयोः शास्त्रं २ शस्त्रमायुधलोहयोः २ पर्णे
व स्याज्जटांशुकयोर्नेत्रं २ मंथानदण्डेऽनुगुणितावर्त्तिनाड्यां च क्षेत्रं पत्नीशरीरयोः २ के
दारे सिद्धस्थाने गात्रे निलये गृहादौ च मुखाग्रे क्रोडहलयोः पोत्रं २ गोत्रं तु नाम्नि च १ कुले
शैले च गोसमूहे च सत्रमाच्छादने यज्ञे सदादाने वनेऽपि च ४ दम्भे स्थापने च अजिरं विषये
काये २ अङ्गने च अम्बरं व्योम्नि वाससि १ सुगन्धद्रव्यभेदे च चक्रं राष्ट्रेऽपि १ आयुधे रथां
(लो)
गे सैन्ये तैलिकक्रमेलाद्युपकरणे च चक्रवाके दकयोगत्तुणावर्त्तयोस्त्र अक्षरं तु मोक्षेऽपि १
वर्णे परब्रह्मणोस्त्र लीरमप्सु च १ उदके च स्वर्णेऽपि भूरिचन्द्रौ द्वौ २ बहुहिमांशोस्त्र हारमा
त्रे विभागे श्रम १ गृहद्वारे च गुहादंभोगागारे देहे २ गिरिकुञ्जे च रह्योन्तिकमुपह्वरे २ पुरोऽपि
कममुपर्यग्राणि २ भिन्ना भेदे च अग्रगातेनगाते पुरं मन्दिरं च २ गृहगात्रोस्त्रीविशेषेस्याउपद
वे २ दर्शनीयो भवेद्भद्रे २ ईश्वरदर्शने च वज्रोऽस्त्री हीरके पवौ २ तन्त्रं प्रधाने सिद्धान्ते सूत्रवाये प

अम
को
१२
71

रिष्टे ४ आपन्नेपान्नसंक्रियायांच उशीरंकामरेदंडे ध्यौशीरंशयनासने २ उशीरोद्भवेच
पुष्करंकरिहस्ताग्रेवाद्यभांडमुखेजले व्योम्निखड्गफलेपद्मेतीर्थौषधिविशेषयोः ८
अंतरमवकाशावधिपरिधानांतर्धिभेदतादर्थ्ये छिद्रात्मीयविनाबहिरवसरमध्येंतरा
त्मनिच १२ अम्नार्थेच मुस्तेपिपिठरं १ वक्षस्याल्पेच राजकशेरुकाप्यपिनागरं १ शृंगा
नगरभवेच शार्वरंत्वंधतमसेघातुकेभेद्यलिंगकः २ गौरोऽरुणेसितेपीते २ व्रणका
र्यप्यरुष्करः १ भल्लातकेच जठरःकठिनेपिस्यात् १ ऋतौच अधस्तादपिचाधरः २ अ
नूहीनेच अनाकुलेपिचैकाग्रः १ अवहितेच व्यग्रोव्यासक्तमाकुले २ उपरागोग्रहोमूढ
पूर्णेस्यात् २ वाकेप्रतिवाकेच अनुनयेपवर्गविपर्यये २ श्रेष्ठेद्यानात्मोत्तराःपराः ४
शाखौच स्वाङ्गप्रियौतमधरौ २ क्रूरौकठिननिर्दयौ २ उदारोदातृमहतोः १ अनकूलेच
इतरस्त्वन्यनीचयोः २ मंदस्वच्छंदयोःस्वैरः २ शाभ्रमरीमशालाकयोः २ अभ्यासोवेगावह
वैसेन्यप्रसरणोनयौ २ पाशंबपातेवोत्कर्षेप्यौ २ कटाहेपिकर्परः १ वेष्टंसंदंशनक्रे २
गिरिःकंदुकशैलयोः २ वरुःस्यात्संहविष्णौ २ अपीरःकौलेवले २ इतिरांताः चू

डो॰
१२

शाकिरीटे केशपाशे संयतामौलयस्त्रयः २ द्रुमप्रभेदमातंगकोडपृष्ठान्तेऽपि लवः २ क्रू१

लोलानेऽदृशोः कालः २ महाकाले कृष्णवर्णेऽपि वल्लयोऽपि पिप्पलीकालिः १ कलहेऽपि च क

मलापृष्ठी स्नेहेपुंसि क्लीबे स्यात्पयसोऽपयोः ४ स्यात्कंकोलोऽपि कमलः प्रावारेऽपि च कंबलः

सास्नायां नागविशेषेऽपि च करोपहारयोः पुंसि बलिः प्राण्यंगजे स्त्रियाम् २ देहेऽपि च स्थौल्य

सामर्थ्ये सैन्ये पुंबलं स्त्री तु काकसीरिणोः ५ वातूलः पुंसि वात्यायामयं वातासहेऽपि च २ उ

न्मत्ते च भेषलिंगाः शठे व्यालः पुंसि श्वापदसर्पयोः २ व्याडः व्याली मलो स्त्री पापविट्कि

ट्टानि २ श्वशूलं स्यात्पुंसि शंकावपि द्वयोः कीलः १ ज्वालायां बंधनेऽर्गलौ शस्त्रेऽपि वि

शेषे च पालिः श्रेण्यंकपंक्तिषु २ शीलेऽपि च कलाशिल्पकालभेदे १ शालीस्यात्कावलीऽपि १

स्त्रनर्थे च श्वेभ्यां त्रिविक्लीवेलाकालमर्यादयोरपि २ वल्कलाः कर्णिकायां वा वल्कलोऽग्निः

शिलौ च ४ पतेऽपि वल्कलोऽप्यस्ति लीलाविलासक्रिययोः २ उपलाः शर्कराऽपि च रत्ने वि

कारेऽपि च शालिर्भमसि कीलालं १ मूलमाद्ये शिफाभयोः २ शंतिके च जालं समूहे श्वानायो

गवालतुषकावपि ४ दंभे दंभजालेऽपि च शीलं स्वभावे सद्वृत्ते २ सस्ये हेतुकृते फले २ स्रग्यथा

ग्रेलाभेच छदिर्नेत्ररुजोः क्लीबे समूहे पटलं न ना २ अधःस्वरूपयोरस्त्री तलं २ पृष्ठेवपदेविन

नौ गोष्ठाध्यायोर्च स्याच्चामिषे पलं १ कर्षवत्तस्यैव जैवातलेऽपि पातालं १ वसानलेच चेलं वस्त्रे

ऽधमे त्रिषु १ भूकूलं शोकरभिः कीलोऽपश्रेलालनपानले २ निर्णीते केवलमिति त्रिलिंगं त्वे

ककृत्स्नयोः २ पर्याप्तिक्षेमपुण्येषु कुशलं शिक्षिते त्रिषु प्रवालमंकुरेप्यस्त्री विद्रुमे वी

णादंडे च त्रिषु स्थूलं जडेऽपि च १ भीषणे च करालो दंतुरे तुंगे २ चारौ दक्षेऽपि पेशलः २ मूर्खेच

मूर्खेऽर्भकेऽपि बालः स्यात् २ केशो वालस्योर्च लोलश्चलसतृष्णयोः २ कुलं गृहेऽपि नालो

के २ कवेरे वैकक्षे उलः १ स्त्री हावावलयोर्हेला १ शाकलवदयोर्दलं २ तूलिस्त्रिरोपकर

गोशालाकांतलशष्पयोः २ नम्रलंब्यारूलेशाहे १ शष्कुलीकर्णपाल्यपि इति लांताः

दवदावौ वनारण्यवह्नी २ जन्महरौ भवौ २ प्राप्तिसंसारसत्ताकल्याणेषु च मंत्री सहाय

सचिवः १ पतिशाखिनराधवाः २ अवयः शैलमेषार्काः २ आज्ञाह्वानाध्वरा हवाः २ भा

वः सत्तास्वभावाभिप्रायचेष्टात्मजन्मसु ८ प्रसवस्त्वाप्याद्यरिवृत्त्र स्यादुत्पादे फले पुष्पे

सर्वे गर्भमोचने ४ अपतये च अविल्पासेपकृते पि १ निकृतावपि निह्नवः १ अपलापेच ३

लोकामर्षयोर्विद्याप्रसवे सद्धेतुस्तवः ४ सत्त्वभावः स्वभावेव सत्तांचमतितिनिश्चये २ भाव

स्त्वनेव स्याज्जन्महेतुः प्रभवः स्थानेवाद्योपलब्धये २ क्लीबेपारशवेशस्त्रेवणिभेदेत्रिलि

गकं फलोभमभेदेक्लीबेतलनिश्चितेप्राश्वनेत्रिषु २ कीलेनिश्चयेस्कविगानेच श्लोलातौ

ग्रात्मनिस्वंत्रिष्वात्मीयेस्त्रोत्रियांपने ४ स्त्रीकटीवस्त्रबंधेवनीवीपरिपणोपिच २ ग्रप

व्ययविघ्नहेथनेकारागृहेव शिवागौरीफेरवयोः २ द्वंद्वंकलहद्व

रमयोः २ द्रव्यासुव्यवसायेषुसत्त्वमस्त्रीतुजंतुषु ४ क्लीबोनपुंसकेषंढेवाच्यलिंगमविक्र

मे २ प्रस्थमानिप्रगल्भौप्राभौ २ प्राध्वंवधेथनं इतिवांताः द्वौविशौवैश्यमनुजौ २ द्वौ

चारणाभिमर्शौस्पर्शौ २ द्वौराशीपुंजमेषाद्यौ २ द्वौवंशौकुलमस्करौ २ रहःप्रकाशौवीका

शौ २ निर्वेशोभृतिभोगयोः २ कृतांतेपुंसिकीनाशः क्षुद्रकार्षिकयोस्त्रिषु २ ककेदेव

पदेलक्ष्येनिमित्तेपदेशः २ कुशिद्रोव स्यात्कुशमप्सुच २ दर्भेवफलेव दशावस्थानेकवि

धाप्यपि २ वर्तिःपरांतेच प्राशानस्नापिवायता २ दिकस्थवशास्त्रीकरिणीवस्मात २ व

ल्यागवीव द्रष्टानेत्रालितिस्त्रिषु २ दर्शनेःतीच स्यात्ककेशाःसाहसिकाःकठोराम

अ
को
७४
74

सूत्रगुणावपि २ प्रकाशोऽतिप्रसिद्धेऽपि १ प्रकटेऽद्योतेव शिशावज्ञे च बालिशः २ कृपणाक्षुद्रना
शः कर्षके तिरोधाने २ जीवितेशः प्रिये यमे २ नृशंसखड्गौ निस्त्रिंशौ २ भ्रंशः स्वर्गः १ भ्रंशावः
कराः १ ग्रासाख्याशालिशीर्षार्थे २ पाशो वेपनशस्त्रयोः २ इति शान्ताः स्वरमन्त्राव
तिमिषौ २ पुरुषावात्ममानवौ २ काकमत्स्यात्खगौ ध्वांक्षौ २ कक्षौ च तृणवीरुधौ २ पा
वेषाक्षेभिन्नौ च ग्रंथोभीषुः प्रग्रहे रश्मौ २ प्रेषः प्रेषणमर्दने २ पक्षः सहायेऽपि १ उष्णीषः शी
र्षवेष्टकिरीटयोः २ शुक्लेमूषके श्रेष्ठे सुकृते वृषभे वृषः ५ कोषोऽस्त्री कुड्मले खड्गपि
धानेऽर्थौघदिव्ययोः ४ पात्रविशेषेच द्यूते ते पाशविफलके प्याकर्षः २ अपेक्षा तु मिति
येनाद्युतानां गोकर्षेव के चक्रवद्धाोकलिद्रुमे ९ कर्षवोनोकरीषाग्निः कर्षूः कुल्याभिधायि
नी २ शुभाविवेनन्नक्रियायां च पौरुषं २ विषमप्सुच २ गरले च उपदानेऽप्यामिषंस्यात्
मांसेव अपराधेऽपि किल्बिषं १ पापे च स्याद्दृष्टीलोक धात्वंशे वत्सरे च वर्षमस्त्रियाम् २ श्वे
ताभ्रेतरौ शत्ता २ भित्तासेवार्थनाम्नि तिः २ हिंस्त्रोभावाऽपि १ दीप्तिमिष्टे विग्रवे न्यतंकात्स्य
लिंकूष्वयोः २ ग्रमत्रे पिते प्यतः २ हलत्वरौमपापविकाराऽ रजः संख्याशारोच्छेशलतं २

७४

टि

वोषौरववज्रतौ २ कपिशीर्षं भित्तिशृंगे १ ग्रन्तुनर्षम्रपकः स्मृताः दोषौ वातादिकं १ दो
षारात्रौ १ दत्तोपिकल्कटः १ धृंडारवभागोगंडूषात्वयोमवक्तूपूरणो २ इतिषांताः रवि
षेनकुदौहंसौ २ ध्यान्माधातोयतिविशेषस्य स्पर्शवज्रीविभावसू २ वत्सौनगौकवक्षौ
हौ १ वत्सस्य सारंगाश्च दिवौकसः १ मृगाश्चातकाश्च ग्रंगारादौ विषेवीर्यगुणेरागे
द्रवेरसः ९ पात्रनेदेहपात्नौ भविव पुंस्यत्नेमावत्ने सौध्वा कणेपुष्टरेपिपोत्वदे २ देवभेदे
नलेरषमौवसुः २ रत्नेपनेवसु २ विस्मोवदेधाः १ हृदंताशीर्हिताशंसाहिदृंष्टयोः २
लालसेप्रार्थनौत्सुक्ये २ हिंसाचौर्यादिकर्मच १ वृषस्य प्रसवस्थापि १ मातावभूता
वौरोदस्यौरोदसीचते २ ज्वालाभासौनपुंस्यर्चिं २ ज्योतिर्भद्योतदृष्टिषु २ पापापराध
योरागः २ खगवाल्यादिलोवयः २ तेजःपुरीषयोर्वर्चः २ वृषेचमहः स्त्रोत्सवतेजसोः २
रजोगुणेचस्त्रीपुष्पे १ ग्रलौच राहौध्वांतेगुणेतमः २ छंदःपद्येभिलाषेच २ वेदेच तपः
कृच्छ्रादिकर्मच १ माघेग्रीष्मालेव सहोबलं १ सहामार्गः १ नभःखंश्रावणोनभाः
ओकः सद्म १ आश्रयश्चौकाः १ पयः क्षीरं १ पयोंबुच १ ओजोदीप्तौबलेदौप्तो २ विषमसंख्ये

वाचीव स्तोत्रं हरियेतिमिश्रगामाप्ये १ तेजः प्रभावे दीप्तौ च बले शुक्रेऽपि ५ श्रुतास्त्रि विहाग्नि
देश्य १ परिणामसन्तयोश्च बीभत्सो हिंस्रेऽपि १ न्यग्राप्तिलोन्नेनस्य अतिशये त्वसौ वृद्धप्रश-
स्ययोर्ज्यायान् १ कनीयांस्तु युवाल्पयोः २ वरीयांस्तूरुवरयोः २ साधीयान्साधुबाढयो
इति सान्ताः दलेऽपि बर्हं १ मयूरपिच्छे च निर्बन्धोपरागार्कादयो ग्रहाः २ भूतेव द्वा
र्यपीडे कण्ठसंसे संग्रहो नागदंतके २ तलासन्नेश्वरादिषमौ ग्राहः ग्रहोऽपि च २ पत्नीप
रिजनादानमूलशापाः परिग्रहाः ५ दारेषु च गृहाः १ वेश्मनि च आरोपणमध्यारोहावर
क्रियाः १ आरोहणोत्सवादेव वृहोन्नेदेऽपि १ सैन्यविन्यासेव प्रहिहेत्रेऽपि १ सर्पे च श्वेत
श्रृंगीहकोऽस्मिन्नोपहाः २ परिक्लेदेन्नपादे शैपरिवहः [illegible] २ यत्नेव इत्यमर
कोशे तृतीयकांडे नानार्थवर्गस्तृतीयः २ ॐ अथाव्ययाः परे [illegible]
[illegible] आङीषदर्थेऽभिव्याप्तौ सीमार्थे धातुयोगजे ५ आप्रगृह्यः स्मृतौ वाक्ये २
आस्तु स्यात्कोपपीडयोः २ पापकुत्सेषदर्थे कु २ धिङ् निर्भर्त्सननिन्दयोः २ चान्वाचय
समाहारेतरेतरसमुच्चये ५ स्वस्त्याशीःक्षेमपुण्यादौ २ प्रकर्षे लंघनेऽप्यति २ स्वित्प्रश्ने

चवितर्के च २ तु स्याद्भेदेऽवधारणे २ सकृत्सहैकवारेपि २ आराद्दूरसमीपयोः २ प्रतीच्यां
चरमे पश्चात् २ उताप्यर्थविकल्पयोः २ अपि: समुच्चये प्रश्ने २ तथापक्षांतरेपि च २ पुनः
सहार्थयोः शश्वत् २ निन्दार्थे च सातत्यमतनल्पयोः २ खेदानुकंपासंतोषविस्मया
मंत्रणे बत हंत हर्षेनुकंपायां वाक्यारंभविषादयोः ४ दाने निश्चये च प्रति: प्रतिनिधौ
वीप्सालक्षणादौ प्रयोगतः २ इति हेतुप्रकरणप्रकर्षादिसमाप्तिषु ५ प्राच्यां पुरस्तात्
प्रथमे पुरार्थेग्रत इत्यपि ४ पूर्वे देशे काले च यावत्तावच्च साकल्येऽवधौ मानेऽवधारणे ४
मंगलानंतरारंभप्रश्नकार्त्स्न्येष्वथो अथ अपि कादेशतिन्नायां च वृथा निरर्थकाविध्योः
नानानेकोभयार्थयोः २ विनार्थे च नु: पृच्छायां विकल्पे च २ वितर्के च पश्चात्सादृश्य
योरपि: २ लक्षणे वीप्सायां दैर्घ्ये च प्रश्नावधारणानुज्ञानुनयामंत्रणे ननु ५ गर्हासमु
च्चयप्रश्नशंकासंभावनास्वपि: ५ अपेक्षायां च उपमायां विकल्पे वा २ हंहे सम्बुद्धये च
सामि त्वर्द्धे जुगुप्सिते २ अमा सह समीपे च २ कं वारिणि च मूर्द्धनि च २ निंदासत्वयोःस्म इवे
त्थमर्थयोरेवं २ उपदेशे निश्चयेऽङ्गीकारे च नूनं तर्केऽर्थनिश्चये २ तूष्णीमर्थे सुखे जोषम् २

अ
को
७९

76

किं पृच्छायां जुगुप्सने नाम प्राकाश्यसंभाव्यक्रोधोपगमकुत्सने ४ अलीके विस्मये च अलं
भूषणपर्याप्तिशक्तिवारणवाचकम् ४ निषेधे च हूं वितर्के परिप्रश्ने २ भये भर्त्सने ऽथ निकषा
यां च समयांतिकमध्ययोः २ पुनरप्रथमे भेदे १ निर्निश्चयनिषेधयोः २ स्यात्प्रबंधे चिराती
ते निकटागामिके पुरा २ उर्युरी चोररी च विस्तारेंगीकृते त्रयम् २ स्वर्गे परे च लोके स्व
र्वार्तासंभाव्ययोः किल २ हेतौ च निषेधवाक्यालंकारजिज्ञासानुनये खलु ४ समीपोभ
यतः शीघ्रसाकल्याभिमुखेभितः ४ नामप्रकाशयोः प्रादुः २ मिथोन्योन्यं रहस्यपि २ तिरो
न्तर्धौ तिर्यगर्थे २ हा विषादशुगर्तिषु २ निंदायां च अहहेत्यद्भुते खेदे हि हेतावेवधारणे
इत्यमरकोशे तृतीयकांडे अव्ययवर्गः चतुर्थः ४ ॐ चिराय चिररात्राय चिरस्याद्याश्चि
रार्थकाः २ चिरेण चिराच्चिरमपि च मुहुः पुनः पुनः शश्वदभीक्ष्णमसकृत्समाः ४ स्राग्झ
टित्यंजसाह्नाय सपदि [illegible] संक्षु द्रुते १ उच्चकैस्तरसा च बलवत्सुष्ठु किमुत स्वत्यती
व च निर्भरे १ पृथग्विनांतरेणौते हिरुङ्नाना च वर्जने १ एनं च यत्तद्यतस्ततो हेतौ
येन तेन च असाकल्ये तु चिन्न २ कदाचिज्जातु २ सार्धं समं साकं सत्रामं सह ४ स

७९

आनुकूल्यार्थकं प्राध्वं १ व्यर्थके तु वृथा मुधा १ आहो उताहो किमुत विक-
ल्पे किं किमुत च ४ तु हि च स्म ह वै पादपूरणे ६ [illegible] पूजने स्वती १
दिवाह्नीति १ अथ दोषा च नक्तं च रजनाविति २ उषा च तिर्यगर्थे साचि तिरो २ अथ संबो-
धनार्थकाः स्युः प्याट् पाडङ्ग हे है भोः ६ [illegible] समया निकषा हिरुक् २ समीपे च
अतर्किते तु सहसा १ स्यात्पुरः पुरतोऽग्रतः २ स्वाहा देवहविर्दाने श्रौषट् वौषट् वषट् स्व-
धा ४ किंचिदीषन्मनागल्पे ४ प्रेत्यामुत्र भवान्तरे २ व वा यथा तथैवैवं साम्ये ६ अहो हीति
विस्मये २ मौने तु तूष्णीं तूष्णीकां २ जोषं च सद्यः सपदि तत्क्षणे १ दिष्ट्या समुपजोषं
चेत्यानन्दे २ अथान्तरेऽन्तरान्तरेण च मध्ये स्युः २ प्रसह्य तु हठार्थकम् १ युक्ते द्वे सांप्रतं स्थाने
अभीक्ष्णं शश्वदनारते १ अभावे नह्यनो नापि २ मास्म मालं च वारणे २ पक्षान्तरे चेद्यदि च
तत्त्वे त्वद्धाञ्जसा द्वयम् १ प्रकाशे प्रादुराविः स्यात् १ ओमेवं परमं मते २ समन्ततस्तु परितः
सर्वतो विष्वगित्यपि ४ अकामानुमतौ कामं १ असूयोपगमेऽस्तु च १ ननु च स्याद्विरोधो-
क्तौ १ कच्चित्कामप्रवेदने १ निःषमं दुःषमं गर्ह्ये १ यथास्वं तु यथायथम् १ मृषा मिथ्या च वि-

२४

अ
को
११
77

तथे । यथार्थं तु यथातथम् । स्युरेवं तु पुनर्वैवेत्यवधारणवाचकाः ॥ प्रागतीतार्थकं । नूनम
वश्यं निश्चये द्वयम् । संवद्वर्षे । अवरे त्वर्वाक् । आमेवं अंगीकारार्थौ । स्वयमात्मना । अल्पे
नीचैः । महत्युच्चैः । प्रायो भूम्नि । अद्रुते शनैः । सना नित्ये । सनत्सनात्र बहिर्बाह्ये । स्मा
तीते । अस्तमदर्शने । अस्ति सत्त्वे । रुषोक्तावुम् । उं प्रश्ने । अनुनये त्वयि । हुं तर्के स्यात्
उषा रात्रेरवसाने । नमो नतौ । पुनरर्थेऽङ्ग । निंदायां दुष्टु । सुष्टु प्रशंसने । सायं साये । प्रगे
प्रातः प्रभाते । निकषान्तिके । परुत्परार्यैषमोऽब्दे पूर्वे पूर्वतरे यति । अद्यात्राह्नि । अथ पू
र्वेऽह्नीत्यादौ पूर्वोत्तरापरात् तथाधरान्यान्यतरेतरात्पूर्वेद्युरादयः ॥ उभयेद्युश्चोभयेद्युः
परे त्वह्नि परेद्यवि । ह्यो गते । अनागतेऽह्नि श्वः । परश्वस्तु परेऽहनि । तदा तदानीं । युगप
देकदा । सर्वदा सदा । एतर्हि संप्रतीदानीमधुना सांप्रतं तथा ॥ दिग्देशकाले पूर्वादौ
प्रागुदक्प्रत्यगादयः । इत्यमरकोशे अनेकार्थवाचकः वर्गः अव्ययवर्गः पंचमः ॥ ओं स
लिंगशास्त्रैः सन्नादिकृत्तद्धितसमासजैः अनुक्तैः संग्रहे लिंगं संकीर्णवदिहोन्नयेत्
लिंगशेषविधिर्व्यापी विशेषैर्यद्यबाधितः स्त्रियामीदूद्विरामैकं सयोनिप्राणिनाम च

११

नेमं विषु त्रिंशावलीवीणारि नदीक्रियाम ॰ पुरंदै हिंसैकार्थः नमयावसुमारिभिः ग्र

ल्पन्देयेनिक ग्रया वैरमेषुनकारिव्रत स्त्रीभावादौ च निकि एवल एव एव

हप एव इव एवं एवाः उणादिषु निरूढीम ग्रा तु इंन वनौषधिम तत्कीटाश

ष्टयोचेत मौष्ट्याः पालवाणादिक वज्रोज्जः साक्रियासु चेत दंडपातादि फाल्गुणी घ्ये

नेपानावनु गयातैलं पाताम् अवेतिरिक स्त्रीस्पर्ंकाविन्नमणात्यादि विवक्षायचयेयपरि

लेकाशेफालिकादीकापानकीर्यविकाढको मिथकाशाविकादिकाशाविकोलका

पिपीलिका तिङ्कीकागिकाभंगीः संज्ञासुविपाट्यः पिल्लाविनेशकाकिमस्त्रागौः

शालीहुलीदवन सातिः कन्यानयामंदौ नाभीवानससभाषित्व कल्हरीवर्षीयोपायैह्यैरा

लह्वावसिपला लाताल्लितावगंड्र्याग्रपसीवमसीमसी इतिस्त्रीलिंगविशेषः पुंस्त्वेस

भेदानुवशः सपर्यायाः सतासवाः स्वर्गायागादिमेघाधिष्ठुकालासिशरायधः करगंडेष्ठ

दे दृन केद केश नखस्तनाः शक्ताहौनाः स्वेदभेदाः राज्ञोनाः प्राणसंख्यकाः ग्रीवे

ह्मायास्थनियोसा ग्रसनेनास्त्रवापिताः कपोकजतवस्तनिहिव्वातकविराणकाः क

अ
को
७८
78

षणाभमरोपांतायपदंतापमीश्वथ पथनपस्तेपांताः मोग्राव्योस्त्रवणोरूयाः नाम्नकर्ते

विभावेववज्ञ प्रव ग्रप नट्टु.णम बा प्रवः स्तः कलेविश्मतिज्ञभावेको बोकिःशरि

नोन्मतः हंदेस्त्रवरवौग्रस्रवरवा नसमाहते कोवः स्तूयेंद्रपयोयस्रवौयः स्तवेकोपिव व

टकस्मात्रवाकस्यरलकस्मकरंगाकः पुलोमेवेः समुद्रस्नविटपट्टुयराः खटः कोहार

वट्टहट्टास्नपिंरगौरषिचेरवत गेट्टःकारेशेलग्रशे वंदस्नकिणोव्रणः रतिःसीमेत र

वित रोमंर्येहोपवहुरा.काममंरोत्रेरःक्रंदः फेनस्नपौसपूपको पातऽः नतिवेनाभिः

कुणपलवकेरराः स्तलवप्रवृकास्नगोलहिंगलपञ्चलाः वेलानमलुभल्लास्नपरोत्र

पोपिपहिसः क्रलमापोरभसस्नेवसकरादृः पतङ्गहः इतिपंलिंगविशेषः त्ततीयेन्न

स्यलोवणपणोस्वप्रेहिमोदकम पीतोस्नमांसरूपिरमखोत्तिरविणोवलम फले

हेमस्वल्वेलोहमसरवेडः रेवशभाषशभे जलप्रष्यागीलवणोव्यंजनानास्पन्नलेपनम को

टेःपातादि संख्यामावालतंयपतेपातम सङ्कमस रस उस यन श्वेतम पटनोतम

कनैरि यातेसनोपथेशीहंराव्रंपाक संख्येयाल्वितम पात्रायदंतैरेकापोहिंग्रलेत्ता

त्वमाद्यन्तः द्वंद्वैकत्वाव्ययीभावौ पथः संख्याव्ययात्परः षष्ठ्याश्छाया बहूनां चेत्तत्समासे संहतौ
सभा शालार्थापि परा राजामनुष्यार्थादराजकात् दासीसभं नृपसभं रक्षःसभमिमा दिशः
उपज्ञोपक्रमान्तश्च तदादित्वप्रकाशने कोपज्ञकोपक्रमादि कन्थोशीनरनामसु भावे
नणकचिद्भ्योऽन्ये समूहे भावकर्मणोः अदन्तप्रत्ययाः पुण्यसुदिनाभ्यां त्वहः क्रियाव्य
यानां भेदकान्येकत्वेऽपि उष्ट्रगोटके चोचं पि[illegible] शृङ्गद्रुमं विरीटं मर्म योजनं राजसूयं
वाजपेयं गद्यपद्ये कृतौ कवेः मार्गिकभाष्यासिद्धचीवचीवरपंजरम् लोकायतं हरि
तालं विदलं स्थालबाह्लवम् इति नपुंसकलिंगविशेषः पुंनपुंसकयोः शेषोऽर्धर्चपिण्या
ककंटकाः मोदकस्तंडकष्टंकः शाटकः कर्पटोऽर्बुदः पातकोद्योगचरकतमालामल
कानडः कुष्ठं मुण्डं शीधु बुस्तं क्ष्वेडितं क्षेमकुट्टिमम् संगमं शतमानार्धर्चशांबलाव्ययतां
डवम् कविकं कंदं कर्पासं पारावारं युगंधरम् यूपप्रग्रीवपात्रीव यूषं चमसचिक्कसौ
अर्धर्चादौ घृतादीनां पुंस्त्वाद्यं वैदिकं ध्रुवम् तन्नोक्तमिह लोकेऽपि तच्चेदस्त्यस्तु शेषवत्
इति पुंनपुंसकलिंगशेषः स्त्रीपुंसयोरपत्यान्ता द्वि[illegible]चतुःषट्पदोरगाः जातिभेदाः पुमाख्या

अ को ७५

79

षु स्त्रीयोगैः सह मल्लकः ऊर्मिर्वराटकः स्वातिर्वर्णकः पाटलिर्मन्थः मृणालपाटः कर्कन्धू-
र्यष्टिः घाटी कटिः कटी इति स्त्रीपुंलिङ्गशेषः स्त्रीनपुंसकयोर्भावक्रिययोः ष्यञ् क्वचि-
च्च वुञ् द्वन्द्वो भावक्रियायोः ष्यञ् क्वचिच्च वुञ् प्रत्ययान्तौ लिङ्गौ औचित्यं औचिती मैत्री
मैत्र्यम् वुञ् प्राग्हालकः षष्ठ्यन्तप्राक्पदाः सेनाछायाशालासुरानिशाः स्याद्वा नृसेनं
श्वनिशं गोशालमितरे च टिक् आवनं तोन वपदो द्विगुः स्यात् पुंसि तस्कल्पः त्रिलङ्गं च त्रि-
लिङ्गी च त्रिनदं च त्रिनद्यपि इति स्त्रीनपुंसकशेषः त्रिषु पात्री पुटी वाटी पेटी कुव-
लदाडिमौ इति त्रिलिङ्गशेषः परं लिङ्गं स्वप्रधाने द्वन्द्वे तत्पुरुषेऽपि तत् अर्थान्ताः प्रा-
प्तापन्नालंपूर्वाः परोपगाः तद्धितार्थो द्विगुः संख्या सर्वनामतदन्तकाः बहुव्रीहिर्दि-
क्नाम्नामन्नेयास्तत्त्वद्वाहृतिः गुणद्रव्यक्रियायोगोपाधिभिः परगामिनः कृतः कर्त-
र्यसंज्ञायाम् कृत्याः कर्तरि कर्मणि अणाद्यन्तास्तेन रक्ताद्यर्थे नानार्थभेदकाः कति-
संता त्रिषु समा युष्मदस्मत्तिङव्ययम् परं विरोधे शेषं तु ज्ञेयं शिष्टप्रयोगतः ॥
इत्यमरकोशे तृतीयकाण्डे लिङ्गसंग्रहवर्गः षष्ठः ६ ॥ ॥ ॥

अ
को
८०

80

स्वरादिकांडे भूकांडे प्रत्येकंदशवर्गतः सामान्यकांडेचतस्रा वर्गाः षट् परि
कीर्तिताः ॥ इत्यमरकोषाः संपूर्णाः समाप्ता शुभमस्तु सर्वे
जगताम् ॥ ❖ ❖ ❖ ❖

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

वर्षेद्वीपमुनीन्दुसम्मितमिते पूर्णे कसुभायापतिस्नाख्येहः स्वपरानुकूल्यधृतसन्नेध: प्रतापोज्ज्वलः श्रीमान्राजकुमा
२३नुसुभगोव्याली लिखत्कौतुकान्नाममव्यक्त्यनुशासनं रएकल्पावीरोविंदाप्रीतये ॥
धुरा

पत्रे ८०